

GAP EYLEM PLANI

“T.C. KALKINMA BAKANLIĞI
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI”

GAP ATLASI

GAP ATLASI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	3
Güneydoğu Anadolu Projesi.....	6
GAP'ın Kronolojisi.....	7
Yüzölçümü ve Nüfus	22
Göç	28
Kentleşme	34
GAP'a Yapılan Kamu Yatırım Tahsisleri	38
Tarım ve Hayvancılık.....	42
Enerji.....	48
Sanayi.....	52
GAP Bölgesi'nde Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Küçük Sanayi Siteleri (KSS).....	58
Turizm	62
Kültür Varlıkları.....	66
Eğitim	68
Sağlık	72
İnsani Kalkınma.....	76
GAP Kırsal Kalkınma Projelerini Destekleme Programı	80
Spor.....	84
Madenler ve Endüstriyel Hammaddeler.....	88
Kaynakça	96

ÖNSÖZ

Çok yönlü ve çok boyutlu olarak yürütülen Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), hem finansal hem teknolojik açıdan Türkiye Cumhuriyeti'nin kendi öz kaynak, emek ve deneyimleri ile gerçekleştirdiği en büyük projedir. Dünya tarafından takdirle izlenen Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne yapılan yatırımlar, Türkiye'nin geleceğine yapılmış yatırımlardır.

GAP yalnızca kendi bölgesinin kaderini değiştirecek bir uygulama değildir; ülkemizi geleceğe istikrarla taşıyacak, ülkemizin çehresini değiştirecek bir projedir. GAP bu özellikleriyle gurur verici bir eserdir; insani boyutu ve sürdürülebilir kalkınma felsefesiyle evrensel ölçülerde iddialı bir projedir. Türkiye'nin kalkınmasına, ilerlemesine büyük katkı sağlayan GAP, yüksek teknoloji kullanılan eşsiz bir kalkınma projesidir. Artık evlerde kullanılan her dört ampulden, Türkiye'deki her dört haneden biri GAP sayesinde aydınlanmaktadır.

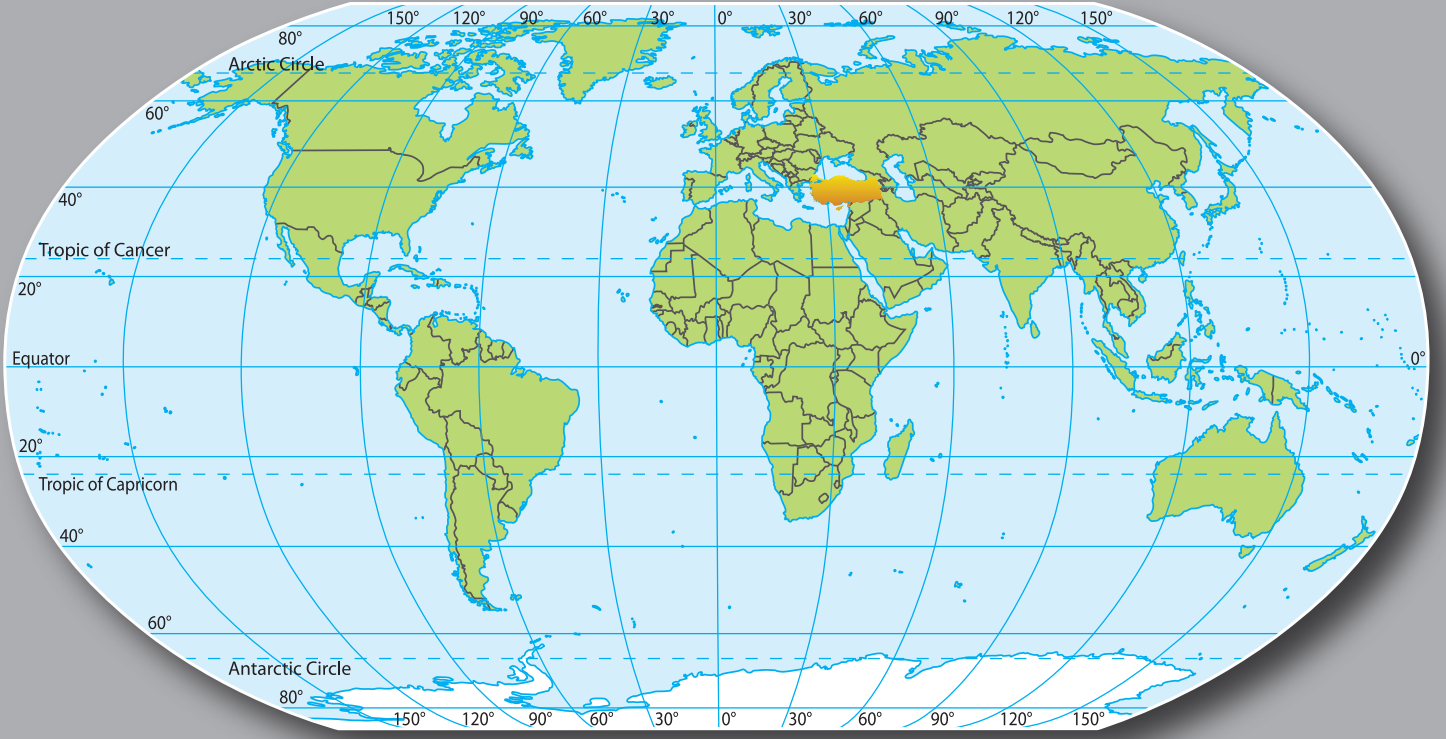
Bugün geldiğimiz noktada artık GAP sadece enerji ve sulama yatırımlarından oluşan bir altyapı projesi değildir. Kalkınma ajanslarının ortak işbirliği platformundan da yararlanarak yerel girişimleri harekete geçiren entegre, insan odaklı, sürdürülebilir bir bölgesel gelişme programıdır.

Hazırlanan bu yayında GAP Bölgesi'nde enerjiden sağlığa, tarımdan turizme kadar pek çok alandaki durum; istatistiksel veriler, grafikler ve haritalar yardımıyla anlatılmaktadır. Bu sayede söz konusu alanlarda, Güneydoğu Anadolu Bölgesi genelindeki "büyük fotoğrafı" görmek kolaylaşacaktır.

Cevdet Yılmaz
Kalkınma Bakanı

DÜNYA HARİTASI

TÜRKİYE HARİTASI

GAP BÖLGE HARİTASI

1. Güneydoğu Anadolu Projesi

1.1.Giriş

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Türkiye Cumhuriyeti'nin en büyük eseridir. Odağına insanı alan, insanın refahını ve mutluluğunu hedefleyen bir projedir. Dünyada uygulanan kalkınma projelerinin en büyüklerinden biri olan GAP, Fırat ve Dicle nehirleri üzerinde yapımı öngörülen 22 baraj ve 19 hidroelektrik santrali ile sulama tesislerinin yanı sıra kentsel, kırsal, tarımsal altyapı, sanayi, eğitim, ulaştırma, sağlık, konut, turizm ve diğer sektörleri içine alan entegre bir projedir. Bölgeler arası gelişmişlik farkını ortadan kaldırmayı hedefleyen GAP, Güneydoğu Anadolu'da halkın gelir düzeyi ve hayat standardını yükseltmeyi, kırsal alandaki verimliliği ve istihdam imkânlarını artırarak, sosyal istikrar ve ekonomik büyüme gibi millî kalkınma hedeflerine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

GAP toprak, su ve insan kaynaklarını geliştirmeyi hedefleyen; entegre, sosyo-ekonomik, sürdürülebilir bir bölgesel kalkınma projesidir. Güneydoğu Anadolu Projesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sahip olduğu kaynakları değerlendirerek bu yörede yaşayan insanlarımızın gelir düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltmeyi, bölgeler arası farklılıkları gidermeyi ve ulusal düzeyde ekonomik gelişme ve sosyal istikrar hedeflerine katkıda bulunmayı amaçlayan, aynı zamanda ülkemizi uluslararası alanda markalaştıran son derece önemli ve kapsamlı bir projedir.

GAP, başlangıçta bölgenin su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesine dayanan bir program olarak ele alınmış; Fırat ve Dicle Havzası'nda sulama ve hidroelektrik enerji üretimine yönelik 13 proje paketinin toplamı olarak planlanmıştır. Bu projelerle 22 baraj, 19 hidroelektrik santrali ve 1.8 milyon hektar alanda sulama şebekesi yapımı öngörülmüştür. 2002 yılında hazırlanan GAP Bölge Kalkınma Planı ve Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün (DSİ) GAP Programı'nda ise 1.822 bin hektar alanın sulanması hedeflenmiştir. GAP, 1989 yılında Master Plan'ın hazırlanması ile tarım, sanayi, ulaştırma, eğitim, sağlık, kırsal ve kentsel altyapı yatırımlarını da içine alan entegre bir bölgesel kalkınma projesine dönüşmüştür.

2011 yılı Nüfus Sayımı sonuçlarına göre; ülke toplam nüfusunun %10,5'ine tekabül eden GAP Bölgesi nüfusu 7.8 milyon kişi olup, yüzölçümü 75 bin kilometrekaredir. Yani Türkiye yüzölçümünün yaklaşık %9,7'sini oluşturmaktadır. Bölgede ortalama nüfus yoğunluğu 104 kişi/kilometrekare, nüfus artış hızı ise yaklaşık %2,8'dir. İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) Düzey 2'ye göre GAP illeri TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis), TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa) ve TRC3 (Batman, Mardin, Siirt, Şırnak) şeklinde gruplandırılmıştır.

1.2. GAP'ın Kronolojisi

1930

Türkiye'nin sahip olduğu su kaynaklarından yararlanılması fikri Atatürk döneminde ortaya konmuş ve ilk adımlar atılmıştır. Sovyetler Birliği Ankara Büyükelçisi'nin Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'e yaptığı bir ziyaretten sonra da, Fırat Nehri üzerindeki araştırmalar başlar. Zira Büyükelçi ülkesinin nehirlerden yararlanma çabalarını anlatırken Dinyeper Nehri'nde yeni, büyük ve yapay bir göl oluşturulduğunu söylemiştir. Büyükelçinin anlattıklarını ilgiyle dinleyen Atatürk, Celal Bayar'a "Biz de böyle insanlık gölü inşa edelim" direktifini vermiştir.

1936

Atatürk'ün emriyle Elektrik İşleri Etüt Idaresi (EİEİ) kurulmuştur. EİEİ kurulduktan sonra; ülkenin sahip olduğu su kaynaklarından elektrik enerjisi üretilmesi için Keban Projesi ile ilgili keşif etütlerine başlanmış ve Fırat Nehri'nde incelemeler yapmak üzere Palu, Pertek, Keban Boğazı, Kömürhan, Karakaya ile Kemaliye'de rasat istasyonları oluşturulmuştur.

1938

Keban Boğazı'nda jeolojik ve topografik etütler yapılmış; 1950-1960 yılları arasında Fırat ve Dicle üzerinde sondaj çalışmalarına ağırlık verilmiştir.

1954

İkinci Dünya Savaşı ve savaş sonrası ekonomik güçlükler çalışmaları uzun süre aksatmış, daha sonra yeni ihtiyaçların ortaya çıkması üzerine Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü kurulmuş; Türkiye'de havza çalışmaları yapılması fikri oluşmuş ve ülke 26 havzaya ayrılarak etüt ve planlama faaliyetlerine başlanmıştır.

1957

Bu dönemde Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali politikacıların ve devlet adamlarının da ilgisini çekmeye başlamıştır. Cumhurbaşkanı Celal Bayar 1957 yılında Sivas'ta yaptığı konuşmada Doğu Anadolu'da Fırat'ın üzerinde kurulan hidroelektrik santralinin Türkiye'ye enerji vereceğini söyleyerek "Keban bunlardan biridir" demiş ve böylece Keban Barajı siyaset gündemine girmiştir.

1961

Diyarbakır'da kurulan DSİ Fırat Planlama Amirliği'nce Fırat Havzası'nda su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesiyle ilgili ilk çalışmalar yürütülmüş, konuyla ilgili "Fırat Havzası İstikşaf Raporu"nu hazırlamış ve 1964 yılında yayınlamıştır.

1962

Adnan Menderes ise bu alandaki faaliyetleri Beş Yıllık Kalkınma Planına almış ve TBMM'de bir araştırma komisyonu kurulmasını sağlamıştır. Komisyonun 1962 sonlarında konuyla ilgili hazırladığı raporda projeye "Keban Barajı ve Aşağı Fırat Havzası Kalkınma Projesi" adı verilmiştir. Konu 1962 yılında TBMM'de sık sık tartışılmıştır. Dönemin DSİ Genel Müdürü tüm baskılara karşın barajın Keban'da yapılmasını savunmuş ve proje 7 Eylül 1962'de TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir.

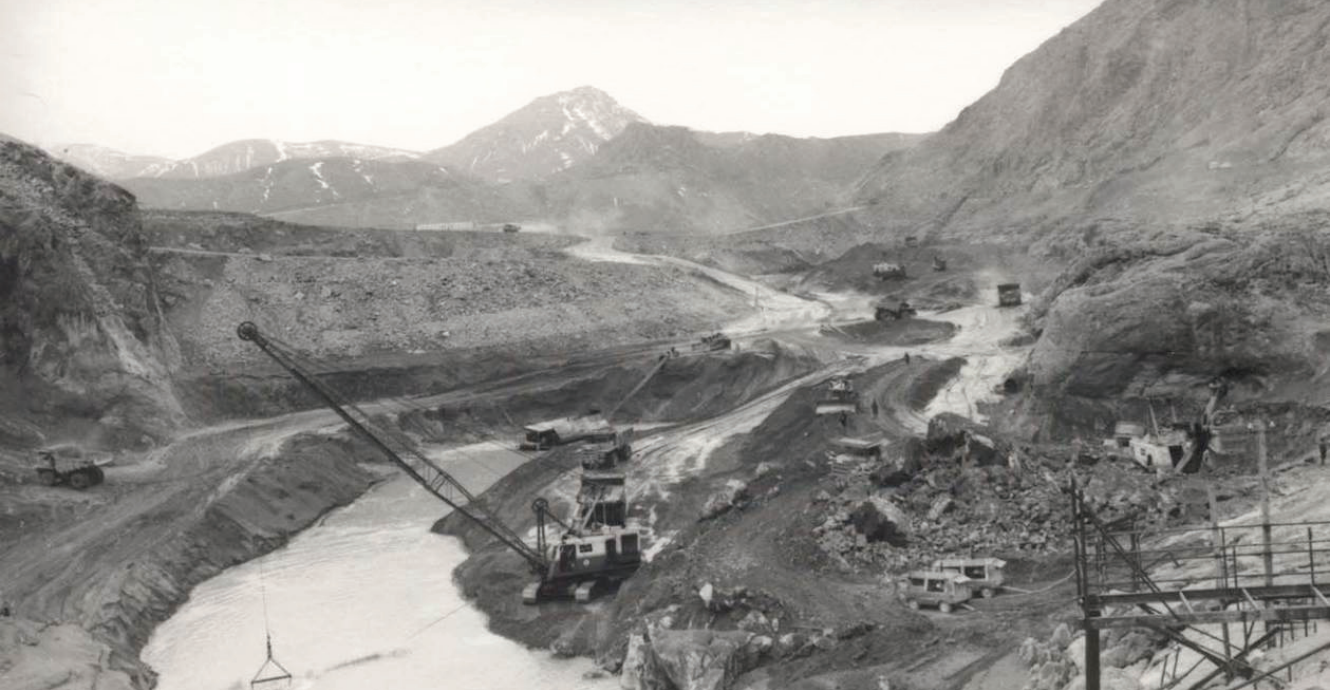
1964

Fırat Havzası'nın sulama ve enerji potansiyelini belirleyen "Fırat Havzası İstikşaf Raporu" geliştirilmiştir.

1966

Fırat Nehri üzerinde Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali'nin yapımına başlanmış, inşaat 1974 yılında tamamlanmıştır. Barajın toplam kurulu gücü 1330 megavat olup yıllık enerji üretimi 6 milyar kilovattır. Kurulduğunda Türkiye'de üretilen elektriğin %20'sini tek başına karşılayan santral şu an tüketilen toplam elektriğin % 8'ini karşılamaktadır. Aynı yıl "Aşağı Fırat Havzası İstikşaf Raporu" hazırlanmıştır. Keban Barajı Hariç 13 Baraj 6 HES ile 906.500 hektar sulama alanı ve 3182 MW kurulu güç öngörülmüştür.

1968

Aşağı Fırat Havzası'nda önerilen depolama tesisleri ve hidroelektrik santraller fizibilite aşamasında, sulama tesisleri de master plan aşamasında bir yerli-yabancı firmalar grubuna ihale edilmiş ve 1970 yılında "Aşağı Fırat Fizibilite Raporu" tamamlanmıştır.

1969

Dicle Havzası için de aynı paralelde çalışmalar DSİ Diyarbakır Bölge Müdürlüğü'nce sürdürülmüş ve 1971 yılında hazırlanan "Dicle Havzası İstikşaf Raporu" ile 37 Baraj 38 HES, 1520 MW kurulu güç ve 210.000 hektar sulama alanı planlanmıştır.

1971

Karakaya Barajı, Fırat'a takılan ikinci altın bileziktir. 1971 Yılı Yatırım Programı'nda yer alan Karakaya Barajı'nın 1971 yılında başlaması ve 1984 yılında bitirilmesi öngörülmüş ancak 1987 yılında işletmeye girmiştir. Projenin maliyeti 18 Milyar 274 milyon 990 bin TL'dir.

1974

Keban Barajı inşaatı, ülkede ortaya çıkan 1971 ekonomik bunalımına karşın hızla devam etmiş ve 1972'yi 1973'e bağlayan kış, gölde su tutulmaya başlanmıştır. 10 km mansabında kurulan Keban Barajı'nın ilk ünitesi 9 Eylül 1974 tarihinde hizmete girmiştir.

1976

Fırat Nehri üzerinde Karakaya Barajı ve Hidroelektrik Santrali'nin yapımına başlanmış ve inşaat 1987 yılına dek sürmüştür. 6 üniteye sahip olan Baraj, toplam 1800 megavat gücünde olup, yıllık toplam 7,5 milyar kilovat elektrik enerjisi üretimi gerçekleştirmektedir.

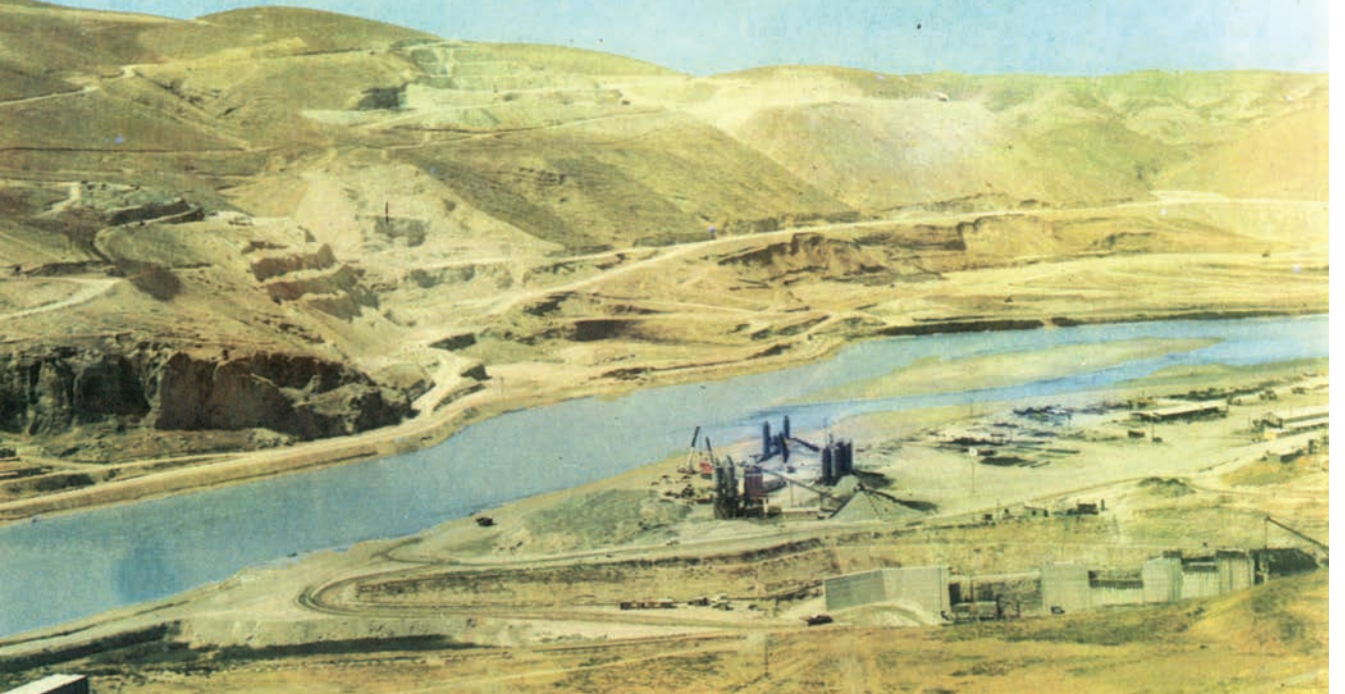
1977

Atatürk Barajı Gölü'nden Harran ve Mardin ovalarına su iletmek üzere tasarlanan GAP'ın en büyük kilit yapılarından biri olan Şanlıurfa Tünelleri'nin temeli atılmıştır. 1980 yılında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin entegre, bölgesel planlama çerçevesinde ele alınması gereğiyle Fırat ve Dicle havzasında düşünülen projeler birleştirilerek proje yeni bir isim almıştır: Güneydoğu Anadolu Projesi.

1981 -1983

Şanlıurfa Tünelleri ve Atatürk Barajı'nda derivasyon tünelleri inşaatına başlanmıştır. GAP'ın en önemli tesisi olan Atatürk Barajı ve Hidroelektrik Santrali'nin inşaatına başlanmıştır. İnşaat 1992 yılında tamamlanmıştır. Türkiye'nin en büyük barajı olan Atatürk Barajı 2400 megavat kurulu gücü ve ürettiği 8,9 milyar kilowattlık enerji ile de Türkiye'nin en büyük hidroelektrik santralidir.

1985

Dicle Nehri'nin ana kolu olan Maden Çayı üzerinde Kralkızı Barajı ve Hidroelektrik Santrali'nin yapımına başlanmış, inşaat 1997 yılında tamamlanmıştır.

1986

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin entegre bölgesel planlama çerçevesinde ele alınması, yürütülmekte olan faaliyetlerin koordinasyonunun sağlanması ve yönlendirilmesi görevi Devlet Planlama Teşkilatı'na (DPT) verilmiştir. Batman Çayı üzerinde sulama, taşkın önleme ve enerji üretmek amacıyla Batman Barajı'nın inşaatına başlanmıştır. İnşaat 2003 yılında tamamlanmıştır. Baraj 37.744 hektarlık bir alana sulama hizmeti verirken, 198 MW güç ile de yıllık 483 GWh'lik enerji üretmektedir. Dicle Nehri'nin üzerinde Dicle Barajı ve Hidroelektrik Santrali'nin inşaatına başlanmış olup, 1997 yılında su tutulmuştur ve 1999 yılında tamamlanmıştır. Baraj sulama ve enerji amaçlı olup, Dicle sağ sahil ovalarından 126.080 hektarlık arazi sulanmaktadır. Ayrıca santral 110 MW gücünde olup, yılda 298 milyon KWh elektrik enerjisi üretecek kapasitededir.

1989

GAP'ı entegre ve çok sektörlü bir sosyo-ekonomik kalkınma projesi olarak ele almak amacı ile GAP Master Plan çalışması hazırlanmış; bu çalışma kapsamında, proje için muhtemel yönetim sistemleri ve alternatifleri de ele alınmıştır. 6 Kasım 1989 tarih ve 20334 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı kurulmuştur.

1992

Atatürk Barajı'nda 1990 yılında su tutulmaya başlanmış ve 1992 yılında da Atatürk Barajı ve Hidroelektrik Santrali hizmet vermeye başlamıştır.

1994

Harran Ovası, Fırat Nehri suyuyla buluşmuştur. 1995 yılında 30.000 hektar alanda sulama şebekesinin tamamlanmasını müteakiben 30.000 hektar alanda kuru tarımdan sulu tarıma geçilmiştir.

1996

Fırat Nehri üzerinde yer alan Birecik ve Karkamış Barajları ve Hidroelektrik Santralleri'nin temelleri atılmıştır. Karkamış Barajı 1999 yılında, Birecik Barajı da 2000 yılında elektrik üretmeye başlamıştır (Birecik Barajı inşaatı sürerken Zeugma Antik Kenti'nde Acil Kazı ve Kurtarma Çalışmalarına başlanılmıştır).

1997

Kralkızı ve Dicle Barajlarında su tutulmuştur. Aynı yıl Kayacık Ovası Sulaması İnşaatına başlanmıştır. Aynı yıl Yukarı Harran Ana Kanalı inşaatına başlanmış ve 2009 yılında tamamlanmıştır.

2004

388 sayılı KHK'de belirtilen yasal sürenin bitme aşamasına geldiğinde, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı'nın süresinin 3 yıl daha uzatılması kararlaştırılmış ve bununla ilgili 5254 sayılı Kanun, 11 Kasım 2004 tarih ve 25640 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Aynı yıl Kilis Seve Barajı tamamlanmıştır. Kralkızı-Dicle sulamalarında şebekeye (4.758 ha) su verilmiştir.

2007

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilat'ının görev süresinin ikinci kez ve bu defa 5 yıl daha uzatılması hakkındaki 25 Mayıs 2007 tarihli ve 5670 sayılı Kanun, 1 Haziran 2007 tarih ve 26539 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Şanlıurfa-Diyarbakır karayolunun 25. kilometresindeki Türkiye'nin en uzun pistine sahip GAP Uluslararası Havaalanı'nda uçuşlar başlamıştır.

2008-2009

18 Haziran 2008 tarih ve 26910 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2008/11 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile GAP Eylem Planı uygulamaya konmuştur. GAP Eylem Planı, Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımların hızlandırılarak büyük bir bölümünün 2012 yılı sonuna kadar tamamlanmasını; ekonomik büyüme, sosyal gelişme ve istihdam artışı sağlanarak bölgede yaşayan vatandaşların refah, huzur ve mutluluğunun artırılmasını amaçlamaktadır.

2008

Kralkızı-Dicle Cazibe Sulaması 2. ve 3. Kısım Ana Kanal İnşaatı, Suruç Ovası Pompaj sulaması Ana iletim kanalı 1. kısım inşaatı, Aşağı Mardin Ana Kanalı 1. 2. ve 3. kısım inşaatı 2012 yılında tamamlanmıştır.

2010

Şırnak Barajı tamamlanmıştır. Silvan Projesi kapsamında Pamukçay Barajı inşaatına başlanmış ve 2012 yılında tamamlanmıştır.

2011

Silvan Barajı ve Hidro Elektrik Santrali yapımına ve Silvan Projesi kapsamında Ambar Barajı inşaatlarına başlanmıştır

2012

Silvan Barajı İletim Kanalı 2. kısım (Silvan Tüneli) ve iletim kanalı 1. kısım (Babakaya Tüneli+ İletim Kanalı) inşaatlarına başlanmıştır.

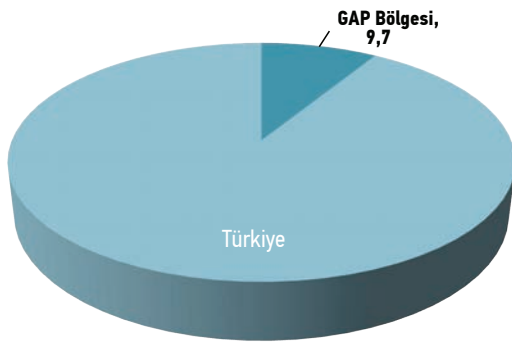
YÜZÖLÇÜMÜ VE NÜFUS

Yüzölçümü ve Nüfus

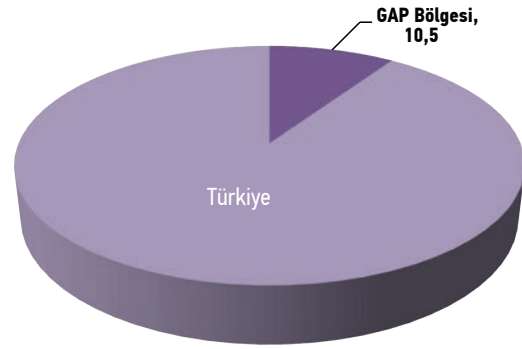
Türkiye'nin güneydoğusundaki 9 ili (Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak) kapsayan alan GAP Bölgesi olarak anılmakta ve 75.193 km²lik yüzölçümü ile ülkenin % 9,7'sini oluşturmaktadır.

2012 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre GAP Bölgesi'nin nüfusu yaklaşık olarak 7,9 milyon kişidir. Bu miktar ülke toplam nüfusunun % 10,5'ine karşılık gelmektedir.

Yüzölçümü

Nüfus

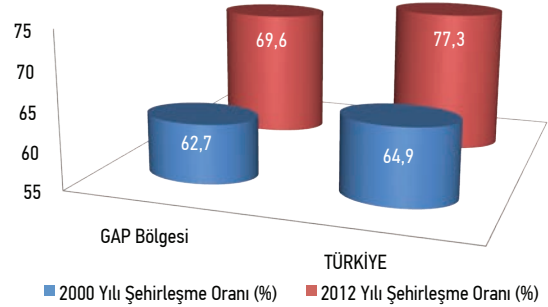
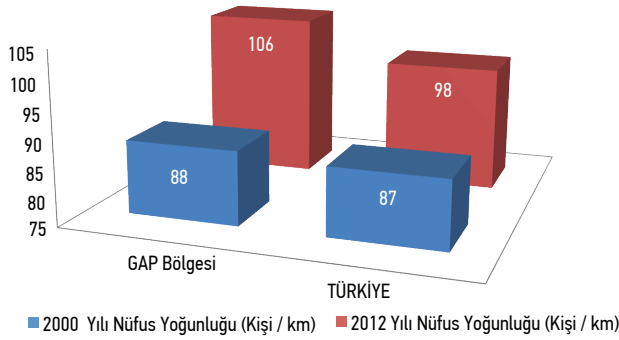

GAP Bölgesi'nde 2000 yılında şehirleşme oranı % 62,7 iken 2011 yılında bu oran %71,8'e yükselmiş ve 2012 yılında %69,6'ya düşmüştür. Türkiye genelinde şehirleşme oranı 2000 yılında %64,9, 2011 yılında %73,5 ve 2012 yılında %77,3 olarak gerçekleşmiştir.

Nüfus yoğunluğu olarak; GAP Bölgesi'nde 2000 yılında km²'ye düşen kişi sayısı 88 iken, 2012 yılında 106'e yükselmiştir.

GAP Bölgesi'nde Şehirleşme Oranı ve Nüfus Yoğunluğu (2000, 2012)

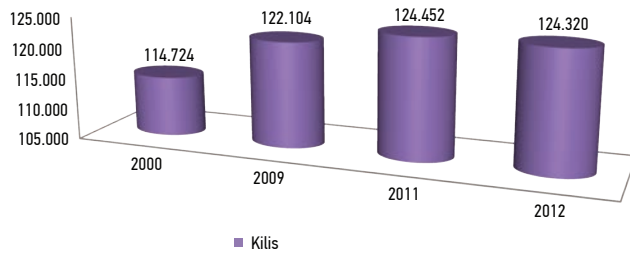
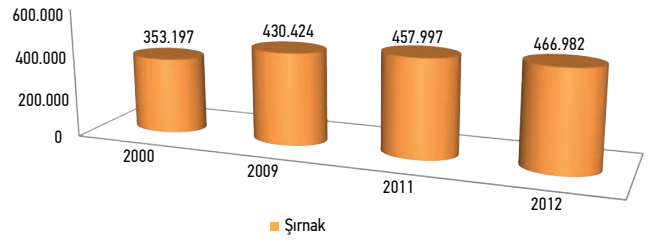
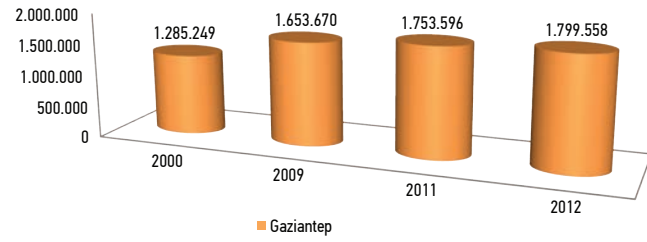
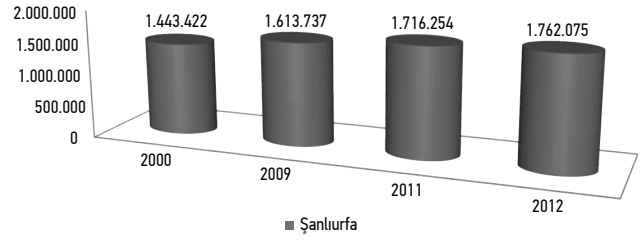
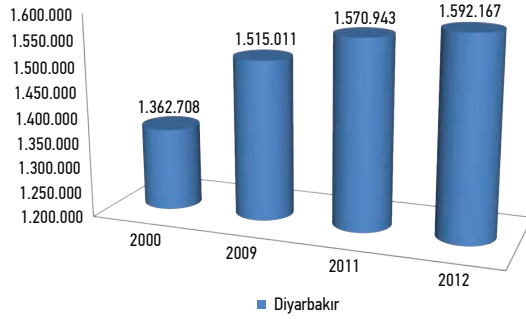
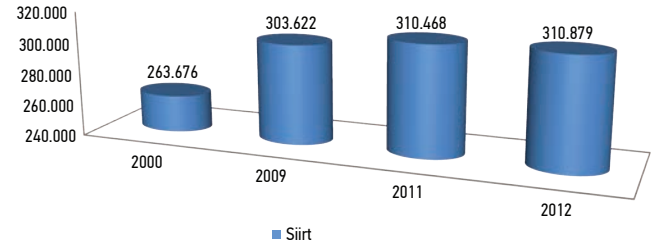
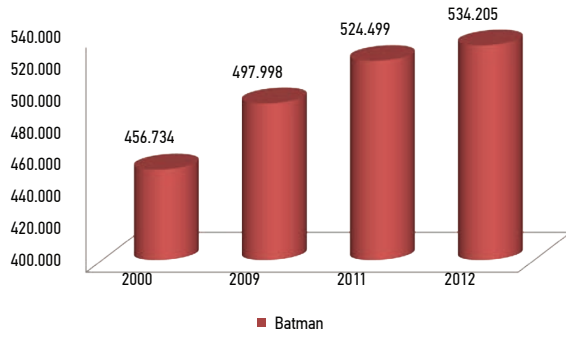
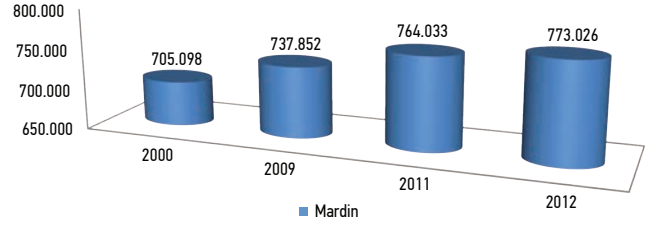
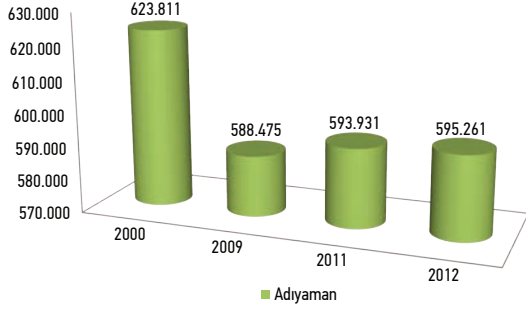
Kaynak: 31/12/2012 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, TÜİK

	2000 Yılı		2012	
	Şehirleşme Oranı (%)	Nüfus Yoğunluğu (Kişi/km ²)	Şehirleşme%	Nüfus yoğunluğu (Kişi / km ²)
GAP Bölgesi	62,7	88	69,6	106
TÜRKİYE	64,9	87	77,3	98

GAP Bölgesi Nüfusunun İllere Göre Dağılımı

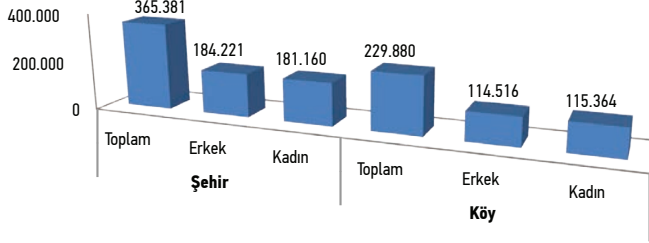
Kaynak: 2000 Genel Nüfus Sayımı, 31/12/2009 ve 31/12/2012 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçları, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

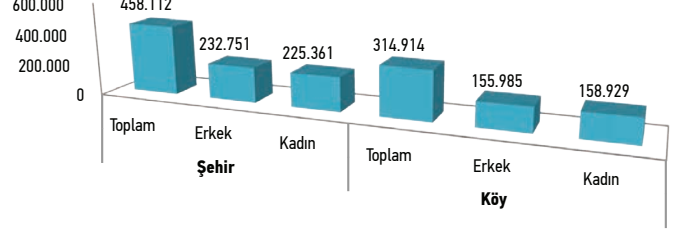
GAP Bölgesi'nde Kentsel ve Kırsal Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı

Kaynak: 31/12/2012 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi , TÜİK

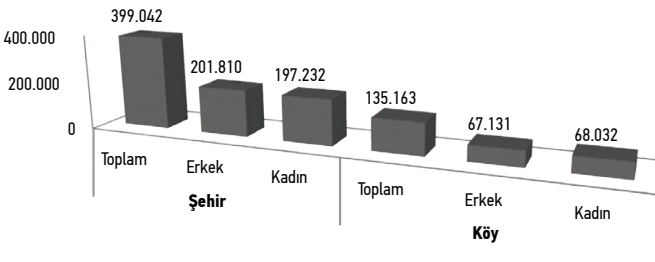
Adıyaman

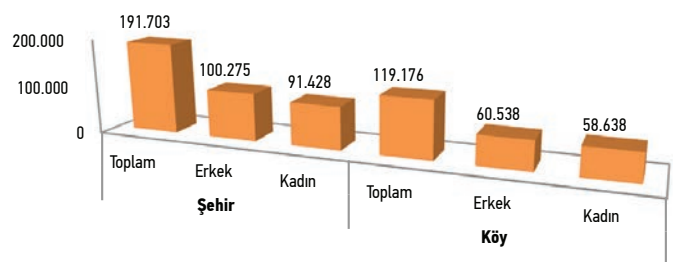
Mardin

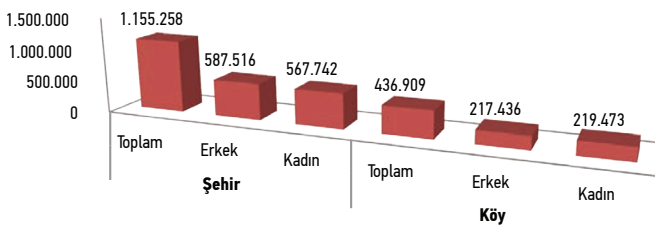
Batman

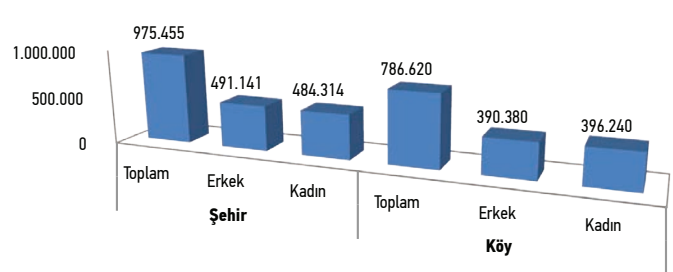
Siirt

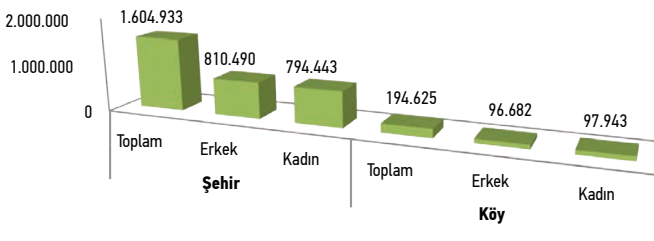
Diyarbakır

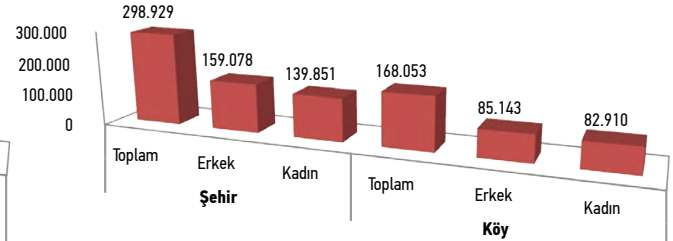
Şanlıurfa

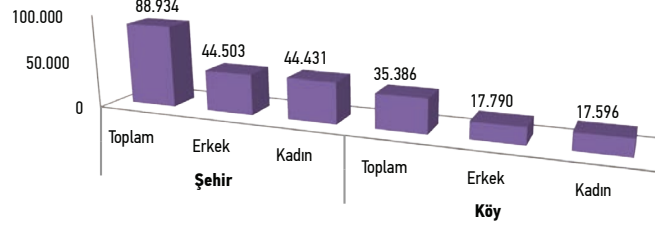
Gaziantep

Şırnak

Kilis

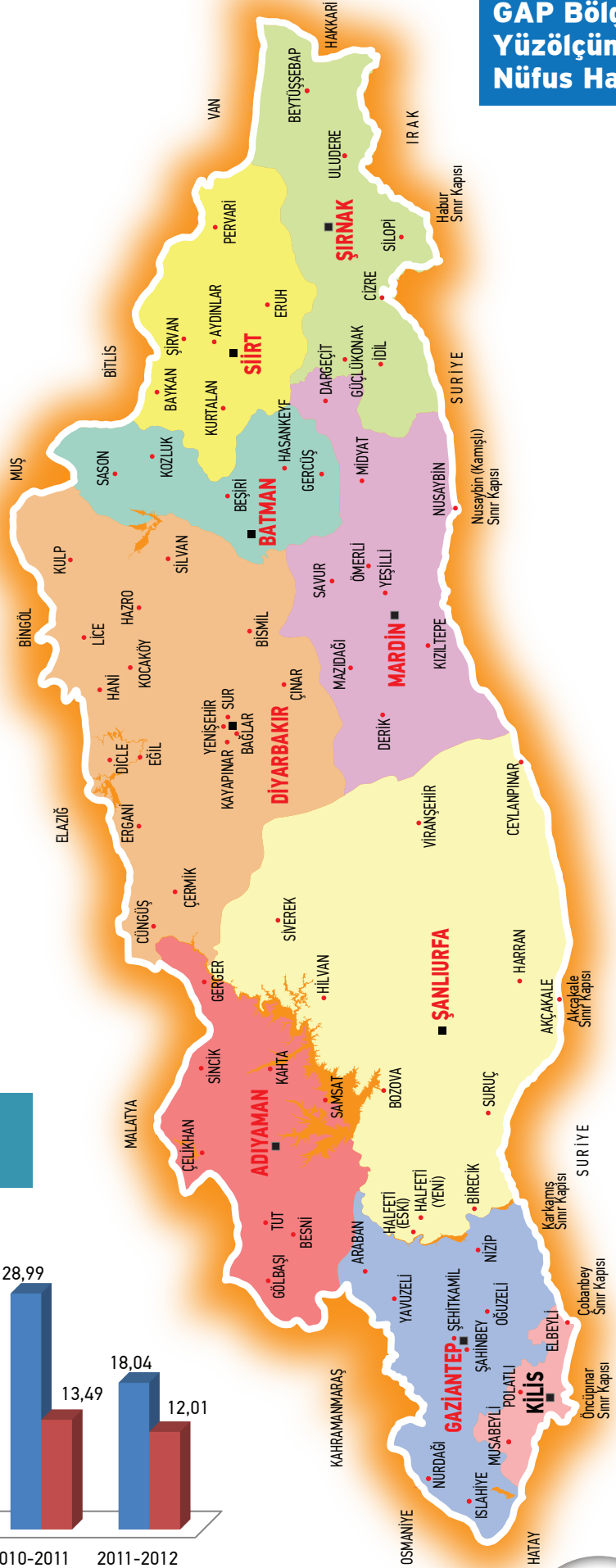
GAP Bölgesi Yüzölçümü ve Nüfus Haritası

Bölgenin 1990-2000 yılları arasındaki yıllık dönemde yıllık nüfus artış hızı GAP Bölgesi'nde binde 24,79, Türkiye'de binde 18,28 olmuştur.

2007-2008 arası yıllık nüfus artış hızı GAP Bölgesi için önceki on yıllık oranını (binde 24,78) korurken Türkiye için bu oran binde 13,1 olarak gerçekleşmiştir.

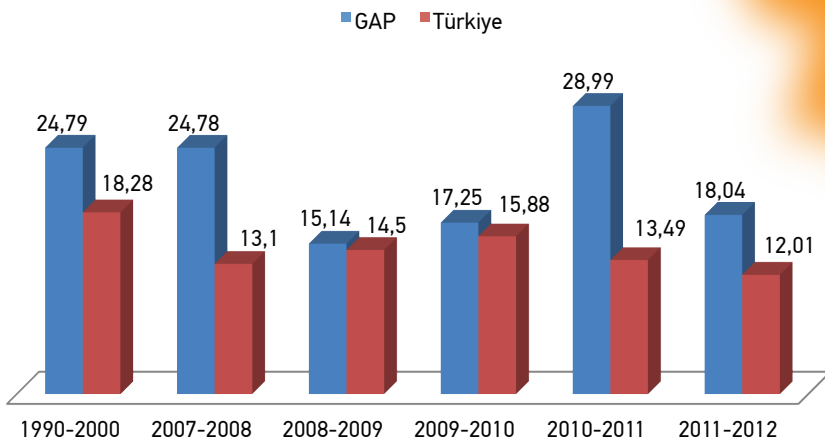
2010-2011 yılına baktığımızda ise yıllık nüfus artış hızının GAP Bölgesi'nde binde 28,99'a yükseldiği, Türkiye genelinde ise binde 13,49 olduğu görülmektedir.

2011-2012 yıllarında yıllık nüfus artış hızında Türkiye ve GAP genelinde düşüş olduğu görülmektedir. GAP Bölgesi'nde 2011-2012 yılında yıllık nüfus artış hızı binde 18,04'e gerilerken, Türkiye genelinde de binde 12 olmuştur.

GAP Bölgesi Yıllık Nüfus Artış Hızı (Binde)

"Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, TÜİK Yıllık Nüfus artış hızları hesaplanırken 2010 yılı idari bölünüş yapısı dikkate alınmıştır."

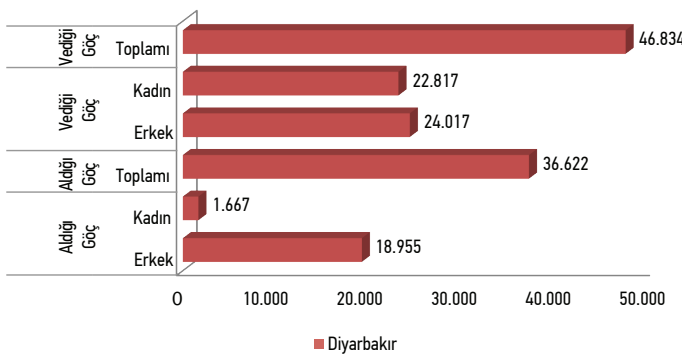
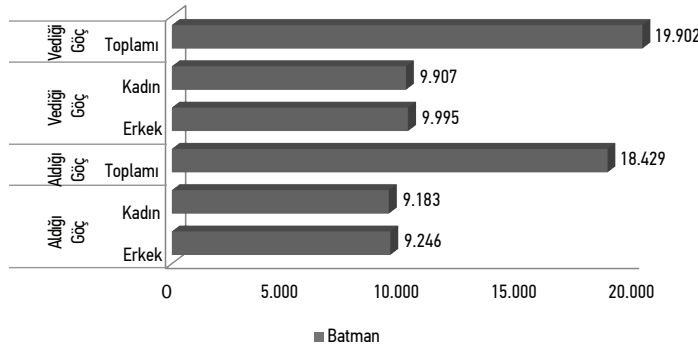
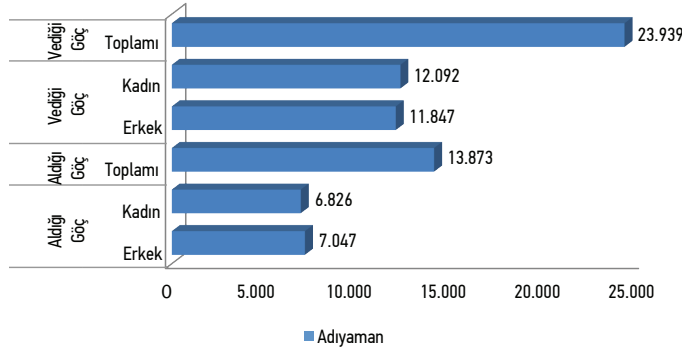

GÖÇ

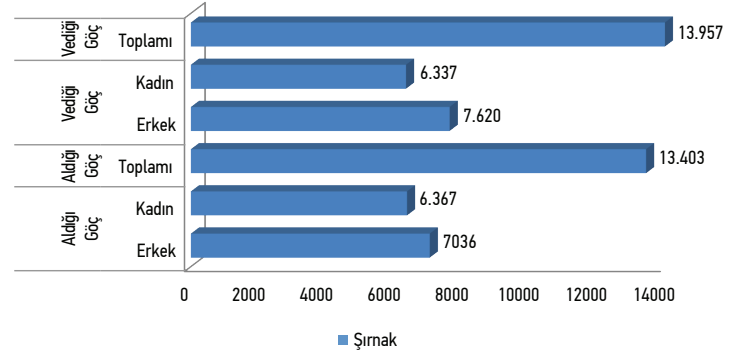
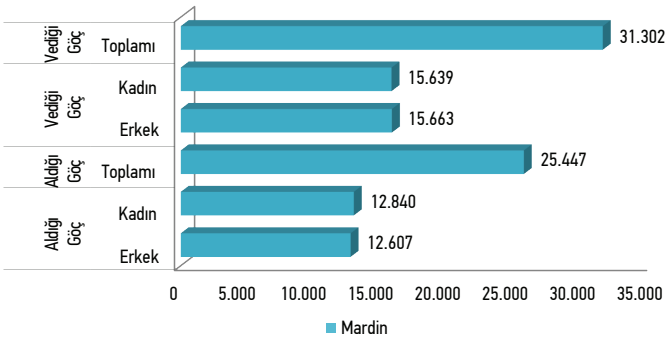
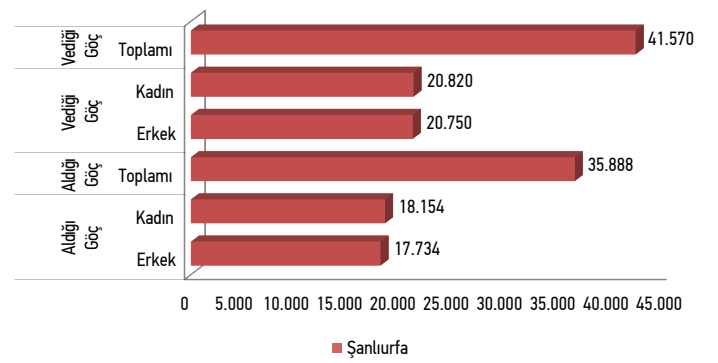
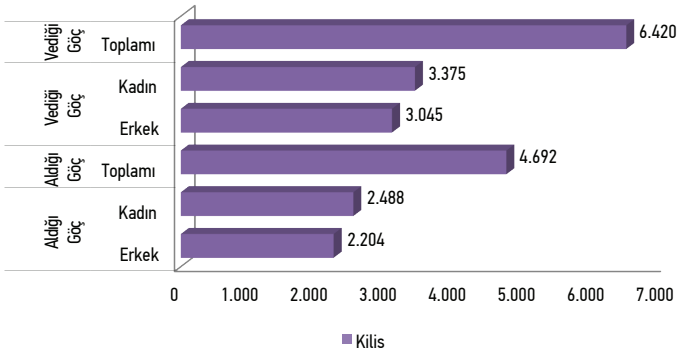
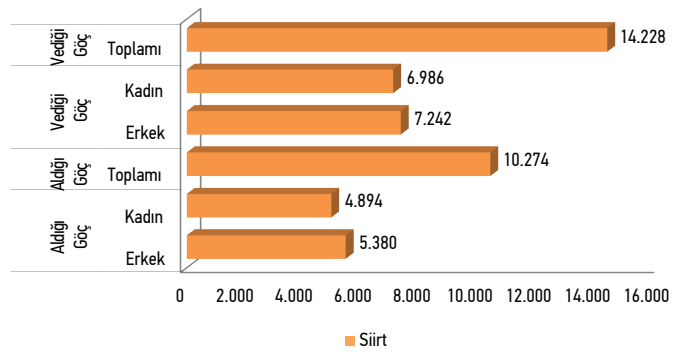
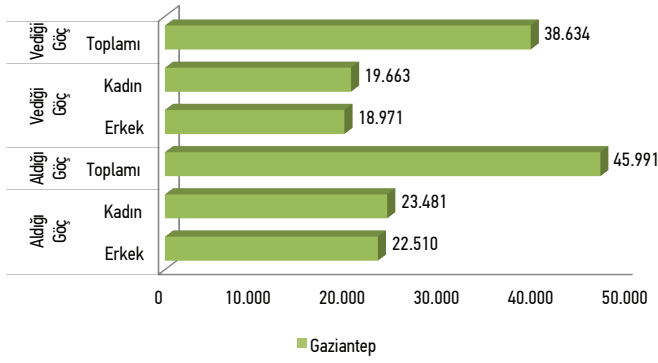
GAP Bölgesi'nde en fazla göç alan iller Gaziantep, Diyarbakır ve Şanlıurfa'dır. 2010-2011 yılları arasında GAP Bölgesi'ne 151.585 kişi göç ederken bölgeden diğer bölgelere 183.752 kişi göç etmiş, GAP Bölgesi'nin net göç hızı binde -4,11 olarak belirlenmiştir. GAP Bölgesi'nde illere göre 2010-2011 yıllarda net göç hızı incelendiğinde ilk sırayı binde -16,81 ile Adıyaman, binde -13,27 ile Kilis ve binde -12,66 ile Siirt illeri almaktadır. Öteki bölge ve illere göç vermesine karşın, GAP Bölgesi'nin yıllık nüfus artış hızı ülke değerinin üzerinde olduğu için bölge nüfusunun ülke toplam nüfusu içindeki payı da giderek artmaktadır.

GAP Bölgesi'ndeki İllerin 2010-2011 Yılı Aldığı ve Verdiği Göç Toplamı

Kaynak: Adrese Dayalı Kayıt Sistemi 2011, TÜİK Not:Yabancıları Kapsamamaktadır.

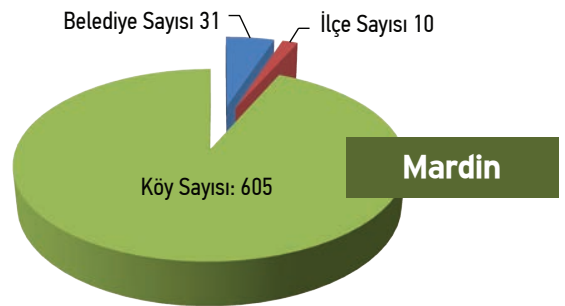
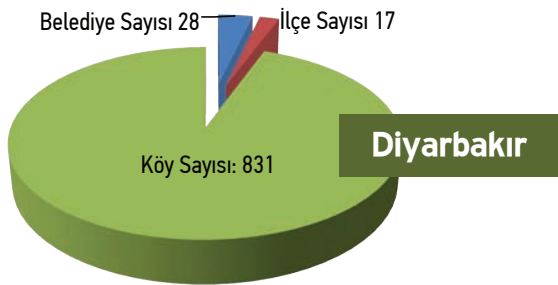
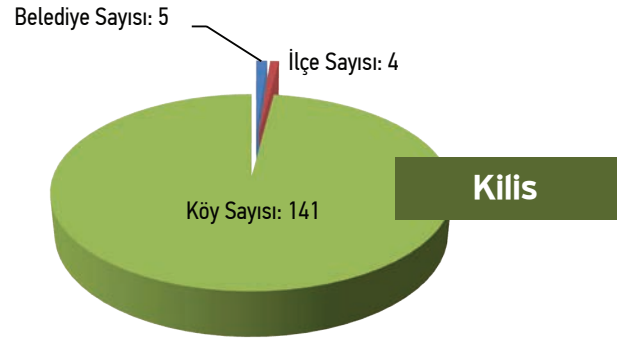
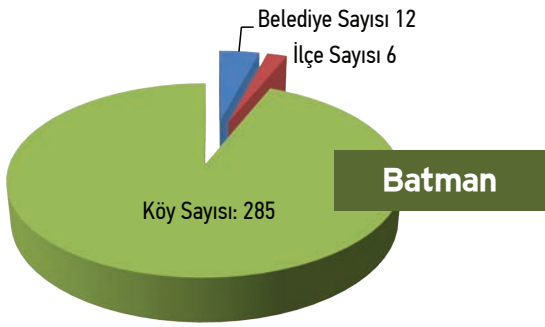
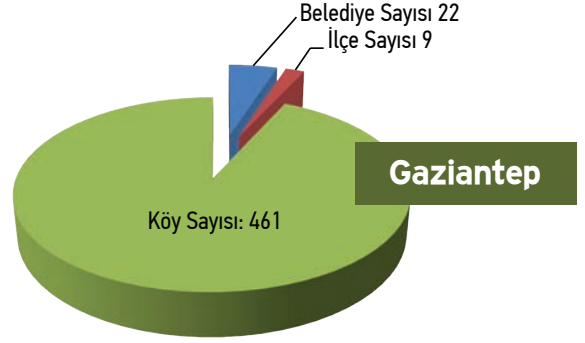
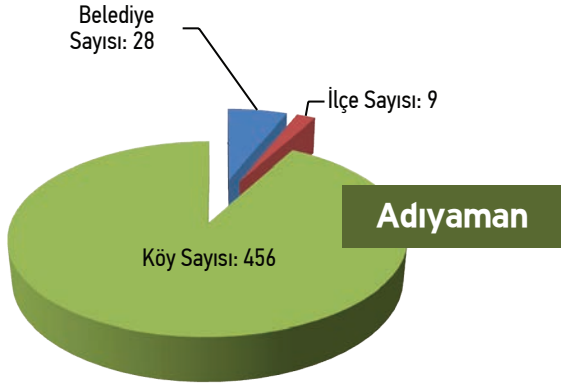

Türkiye'deki bölgelerin 2010-2011 yıllarında aldığı ve verdiği göçler ile net göç hızına bakıldığında net göç hızı en yüksek olan bölge binde 8,98 ile İstanbul olarak görülmektedir. İstanbul'u sırasıyla binde 7,05 ile Batı Anadolu ve binde 6,18 ile Doğu Marmara izlemektedir. Net göç hızı en düşük olan bölgeler ise binde -16,49 ile Ortadoğu Anadolu ve binde -12,46 ile Kuzeydoğu Anadolu'dur.

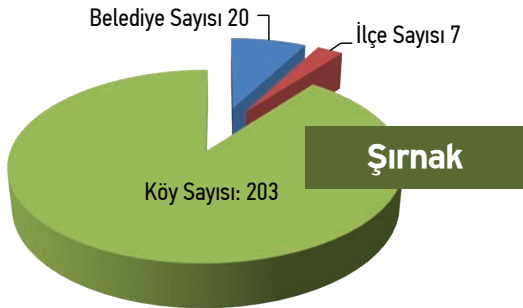
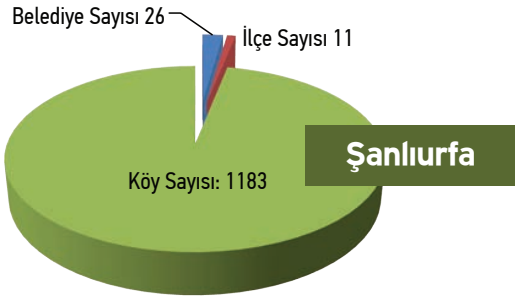
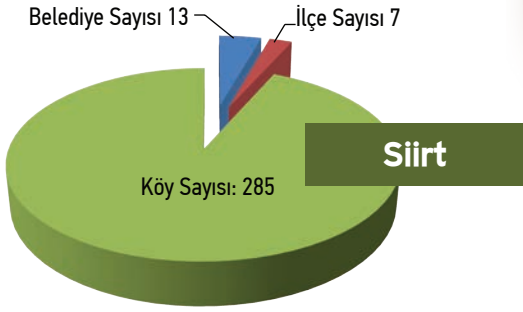
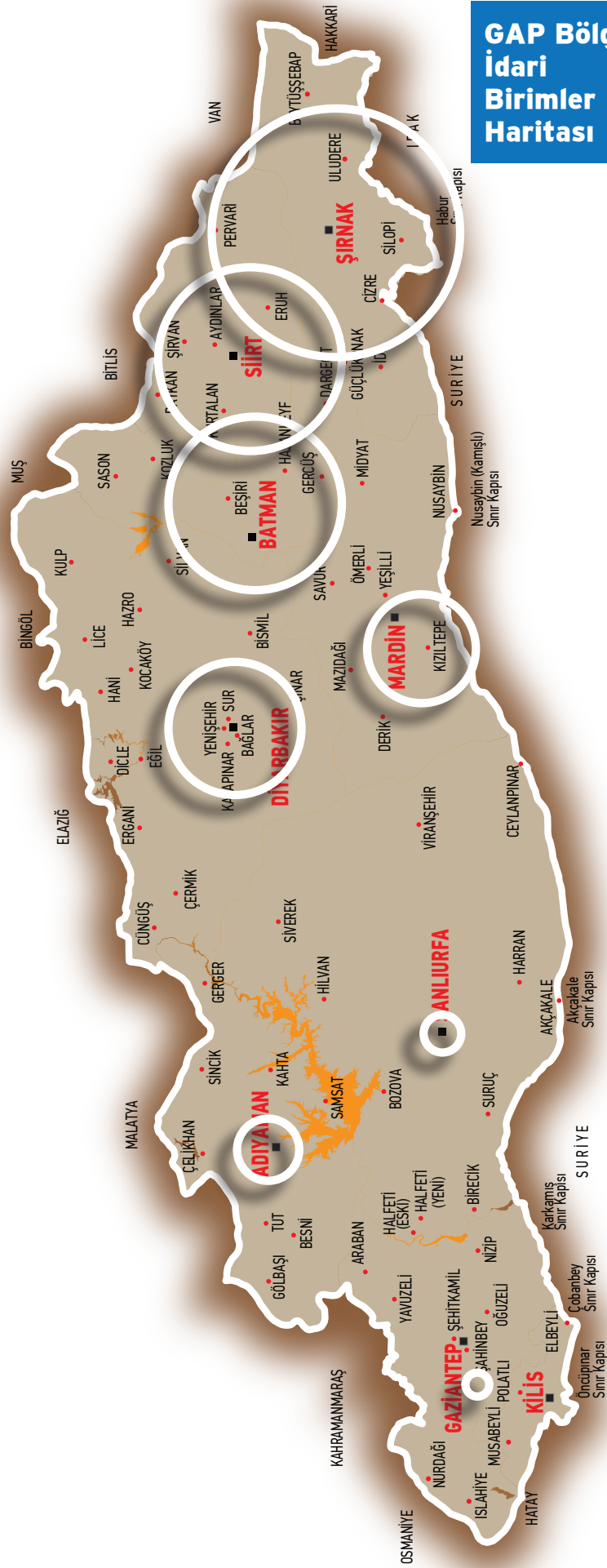
GAP Bölgesi ve Türkiye’de İl Bazında Belediye, İlçe ve Köy Sayısı (2012)

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2012, TÜİK

GAP Bölgesi İdari Birimler Haritası

2012 yılı itibariyle
GAP Bölgesi'nde 91 ilçe
ve 4.450 köy bulunmaktadır.
Bölgedeki belediye sayısı
ise 174'tür.

KENTLEŞME

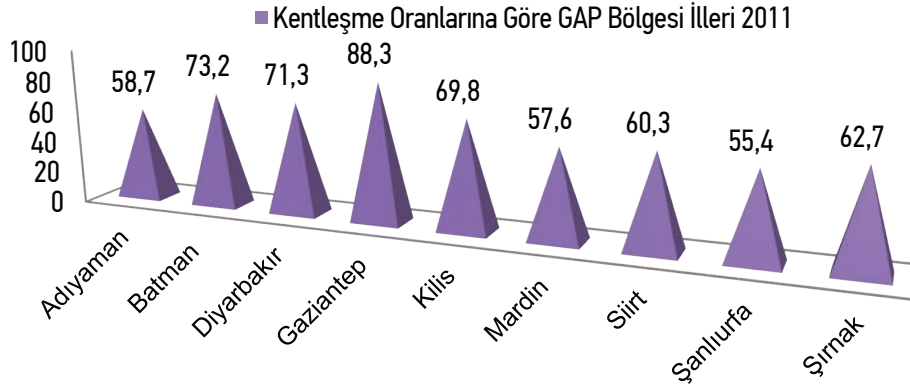
Kentleşme

Kentleşme süreci, Türkiye’de de bölgeler arasında önemli farklılıklar ortaya çıkaracak şekilde gerçekleşmiştir. Türkiye’de yaşanan siyasal, sosyal ve ekonomik değişim ve dönüşümler Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde de etkilerini göstermiştir. 2011 yılında Türkiye’de, nüfusu 1 milyonu geçmiş 17 kentin içerisinde bölgenin üç önemli ili olan Gaziantep, Diyarbakır ve Şanlıurfa da bulunmaktadır. Bu üç kent dışında nüfusu 500 bini geçen kentler ise: Batman ve Adıyaman’dır.

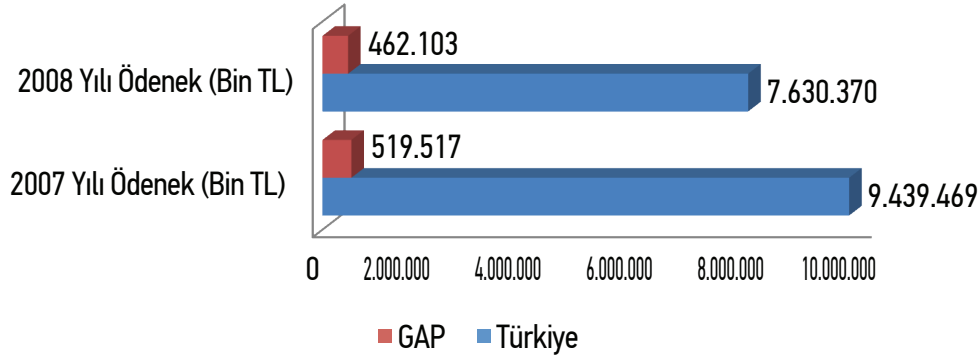
Bu kentler arasında Adıyaman’ın, hem diğer bölgelere erişim bakımından kolaylıklara sahip olması hem de kendisine komşu olan illerin sanayi ve ticaret potansiyelinden yararlanması nedeniyle, önemli gelişme sağlamış bir il olduğu görülmektedir. Ayrıca petrol rafinerisinin varlığı da Adıyaman’ın kentsel olarak gelişimini sağlayan bir etken olmuştur.

Kentleşme Oranlarına Göre GAP Bölgesi İlleri

Kaynak: 2011 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, TÜİK 2011

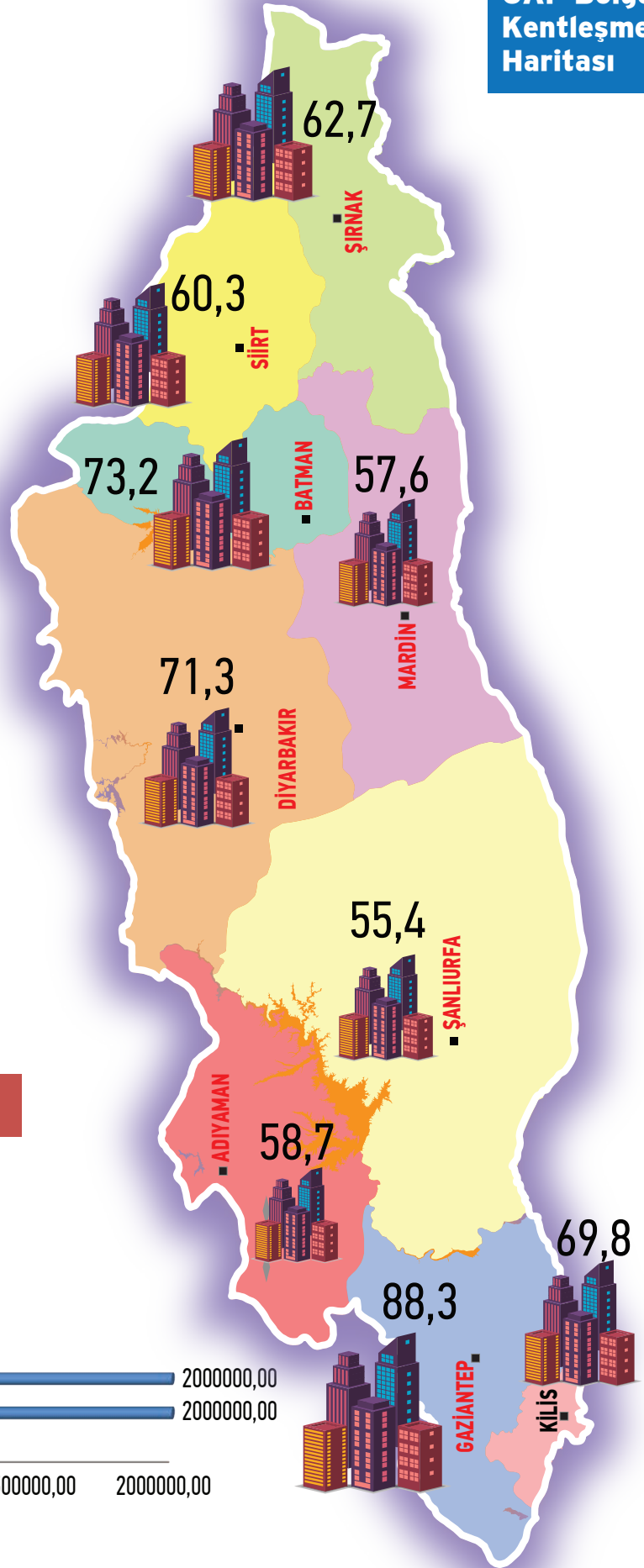

BELDES Kapsamında Kullanılan Ödenekler

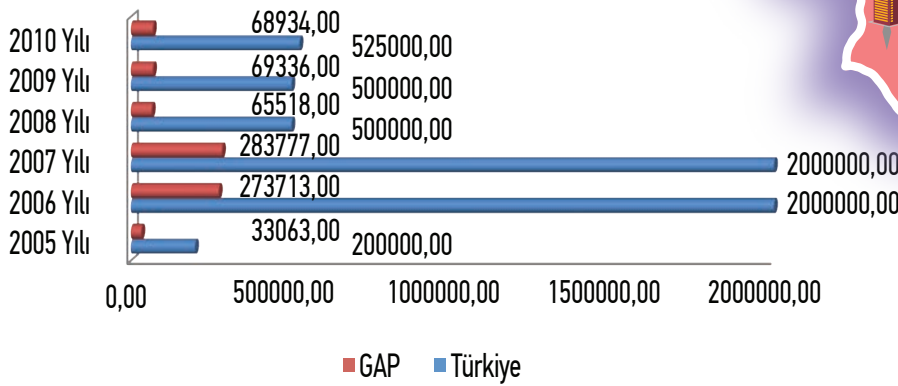

GAP Bölgesi'nde de Köy ve Belediyelerin Altyapısının Desteklenmesi projeleri kapsamında bazı destekler sağlanmıştır. Bunlardan biri olan, **KÖYDES** (Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Programı), susuz veya suyu yetersiz köy ve buna bağlı yerleşimlerin sağlıklı ve yeterli içme suyuna kavuşturulması ile köy yollarının kalite ve standartlarının yükseltilmesi amacıyla geliştirilmiş bir destek programıdır.

BELDES (Belediyelerin Altyapısının Desteklenmesinin Programı) ise, nüfusu 10.000'nin altında bulunan belediyelerin (büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri dahil olmak üzere) altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi ve bu belediyeler tarafından sunulan mahalli müşterek nitelikli hizmetlerin kalite ve standartlarının yükseltilmesi amacıyla geliştirilmiş bir programdır.

KÖYDES Kapsamında Kullanılan Ödenekler

GAP'A YAPILAN KAMU YATIRIM TAHSİSLERİ

GAP'a Yapılan Kamu Yatırım Tahsisleri

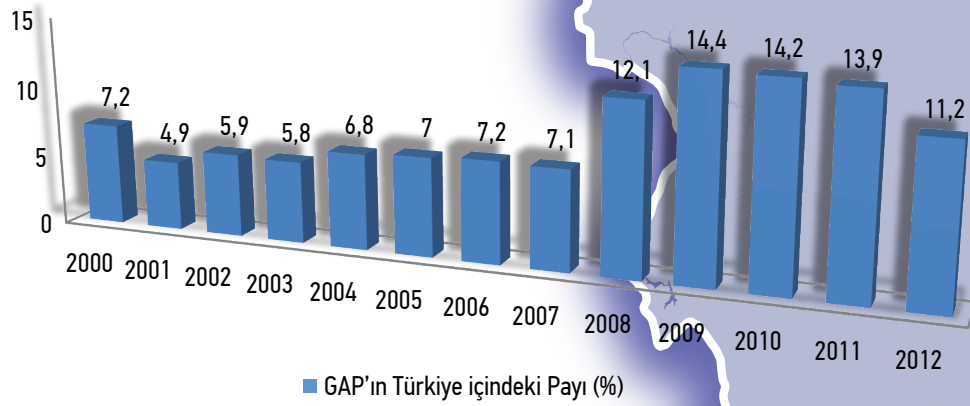
GAP yatırımları, yaklaşık 40 kamu kurum ve kuruluşunun ekonomik ve sosyal sektörlerdeki 300'e yakın proje ve faaliyetinin toplamından oluşmaktadır. Farklı sektörlerde çeşitli kuruluşlar tarafından yürütülen bu yatırımlar için tahsis edilen ödenekler, projeleri uygulayan kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım bütçesinde yer almakta ve ilgili kurum tarafından kullanılmaktadır.

GAP'a Yapılan Kamu Yatırım Tahsisleri (1990-2012)

	GAP'ın Türkiye İçindeki Payı (%)	Türkiye		GAP	
		Cari Fiyatlarla	2012 Yılı Fiyatlarıyla	Cari Fiyatlarla	2012 Yılı Fiyatlarıyla
1990	8,1	25.084	27.033.085	2.038	2.196.357
1991	8,5	39.800	25.366.475	3.398	2.165.711
1992	7,3	66.133	26.234.925	4.856	1.926.373
1993	7,6	103.154	25.064.146	7.823	1.900.816
1994	7,5	182.703	19.574.762	13.755	1.473.708
1995	7,2	226.652	14.144.268	16.321	1.018.516
1996	6,9	515.657	17.902.333	35.618	1.236.569
1997	7,7	1.008.100	19.370.040	77.536	1.489.808
1998	6,7	2.535.000	28.107.796	169.715	1.881.781
1999	5,9	3.560.000	26.123.992	208.891	1.532.884
2000	7,2	5.905.000	30.184.115	422.618	2.160.263
2001	4,9	6.887.000	20.990.980	338.887	1.032.898
2002	5,9	9.835.000	22.033.345	577.842	1.294.539
2003	5,8	12.464.000	23.864.119	724.689	1.387.521
2004	6,8	11.977.543	20.232.910	818.253	1.382.223
2005	7	16.174.256	26.562.926	1.131.637	1.858.484
2006	7,2	17.521.667	25.154.909	1.262.913	1.813.096
2007	7,1	17.076.806	23.909.671	1.220.505	1.708.860
2008	12,1	17.123.197	21.158.188	2.063.346	2.549.563
2009	14,4	21.534.153	26.667.863	3.092.933	3.830.284
2010	14,2	27.795.290	33.962.234	3.960.763	4.839.538
2011	13,9	31.286.345	33.476.391	4.334.174	4.637.566
2012	11,2	38.168.774	38.168.774	4.261.396	4.261.396

1990-2007 dönemi itibariyle GAP Bölgesi'ndeki bütün yatırımlara kamu kaynaklarından yılda ortalama %7 düzeyinde pay ayrılmıştır. GAP Eylem Planı'nın uygulamaya başlanmasıyla birlikte 2008 yılında GAP yatırımlarının toplam kamu yatırımları içindeki payı %12'ye yükselmiş, daha sonraki yıllarda ise %14 seviyesine ulaşmıştır.

**GAP'a Yapılan
Kamu Yatırım
Tahsisleri
(1990-2012)**

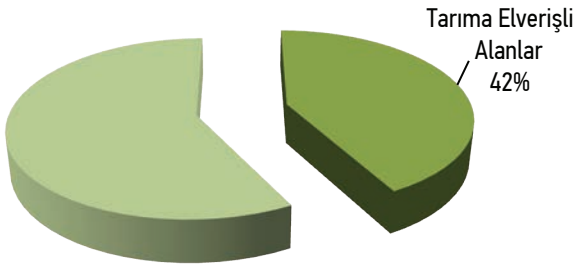
TARIM VE HAYVANCILIK

Tarım

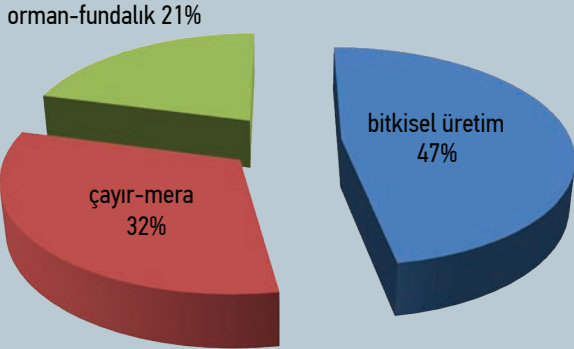
GAP Bölgesi'nin işlemeli tarıma elverişli I., II. ve III. sınıf arazi miktarı 2.467,5 bin ha olup, toplam arazinin %33'ü kadardır. Kısıtlı işlemeye uygun arazi 649,3 bin ha (IV. sınıf) hesaba katıldığında, bölge topraklarının % 42,2'si tarıma elverişli durumdadır.

GAP Bölgesi'nde Tarıma Elverişli Alanlar %

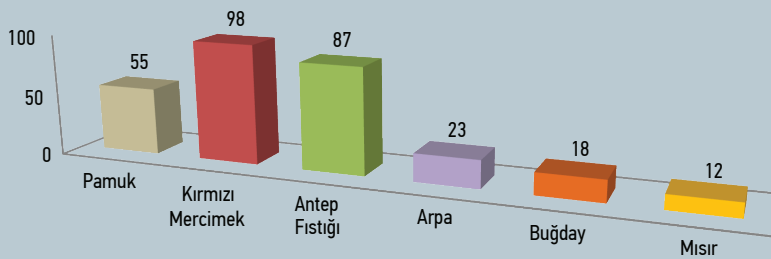
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin toplam arazi varlığının (7.5 milyon ha) %43,6'sı bitkisel üretim (3 290 575), %29,4'ü çayır-mera (2 214 473) ve %19,2'si orman-fundalık (1 451 185) arazisidir. Türkiye'de ortalama işletme büyüklüğü 61 dekar iken, GAP alanında ortalama 104,8 dekar olup, Türkiye ortalama işletme büyüklüğünün hayli üstündedir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin toplam arazi varlığının niteliksel oranı

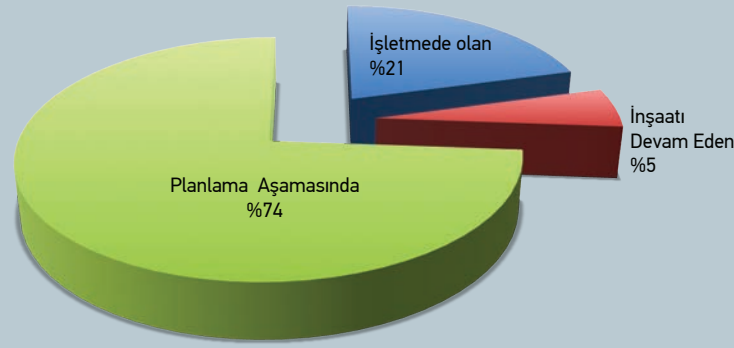
Bölgede gerçekleşen ürün deseninde sulu tarım alanlarında pamuk başat üründür. GAP Bölgesi, Türkiye pamuk üretiminin yarısından fazlasını karşılamakta olup (%55), ülkemizde yetiştirilen bitkisel ürünlerden kırmızı mercimeğin %98'i, antepfıstığı'nın %87'si, arpanın %23'ü, buğdayın %18'i ile mısır'ın %12'si GAP Bölgesi'nden karşılanmaktadır. Bölgede sulamaların tamamlanmasıyla birlikte özellikle yaş sebze, meyve ve endüstri bitkilerinin (pamuk, mısır, soya) üretiminde büyük artış beklenmektedir.

GAP Bölgesi'nde Yetişen Bazı Tarımsal Ürünlerin Türkiye Genelindeki Oranı (%)

Aşağı Fırat Projesi kapsamında yer alan Şanlıurfa-Harran Ovaları sulama alanında, kuru tarımdan sulu tarıma geçişle birlikte, üretim yapısı ve ilişkilerinde önemli değişimler yaşanmış ve tarımsal hasıla artmıştır. Bazı ürünlerin verimliliğinde görülen artışlar, özellikle sulu tarım koşullarında yetiştirilen pamuk ve mısırdaki önemli sayılabilecek düzeylere varmıştır.

GAP Bölgesi'nde Mevcut Sulamalar

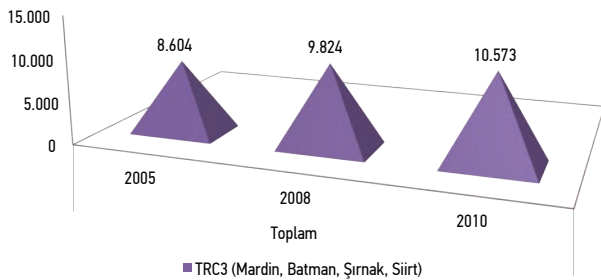
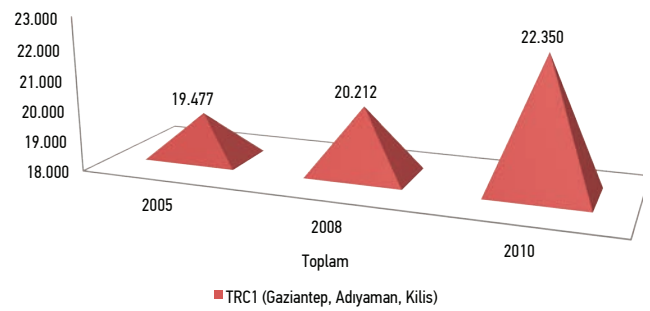
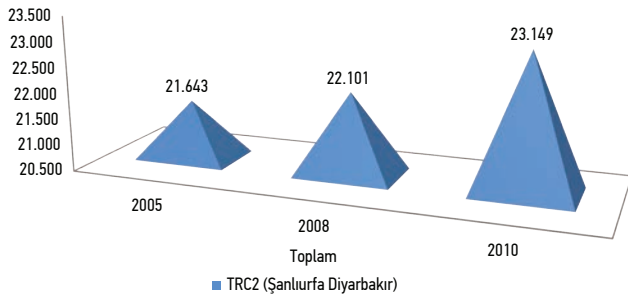
GAP Bölgesi'nde 1.822.000 ha alanın sulamaya açılması planlanmıştır. 2012 yılı sonu itibariyle Fırat ve Dicle Havzası'nda DSİ ve TİGEM tarafından toplam 377.672 ha alan sulamaya açılmıştır. 99.215 ha alanda hamen sulama şebeke inşaatı devam etmekte olup, 1.345.113 ha alan planlama aşamasındadır. Sulama projelerinin %20,7'si işletmededir. Bölgede yaşanan önemli bir gelişmede 2008-2012 döneminde 843.455 m (843,5) ana kanal tamamlanmıştır.

İBBS GAP Bölgesi ve Türkiye'de Traktör Sayısı (2005, 2008, 2010)

Kaynak: Tarımsal Alet Makine Sayıları 2010, TÜİK

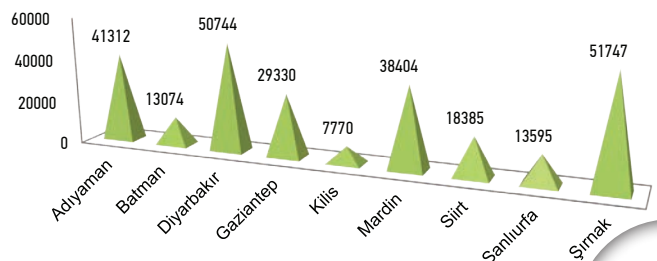
	Toplam			Paletli			Tek Akslı			İki Akslı			Toplam		
	2005	2008	2010	2005	2008	2010	2005	2008	2010	2005	2008	2010	2005	2008	2010
TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis)	19.477	20.212	22.350	1	1	1	0	0	110	19.476	20.211	22.239	19.477	20.212	22.350
TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)	21.643	22.101	23.149	0	0	0	2	2	115	21.641	22.099	23.034	21.643	22.101	23.149
TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)	8.604	9.824	10.573	27	2	3	4	41	859	8.573	9.781	9.711	8.604	9.824	10.573
GAP	49.724	52.137	56.072	28	3	4	6	43	1.084	49.690	52.091	54.984	49.724	52.137	56.072
TÜRKİYE (TR)	1.022.365	1.070.746	1.096.683	211	218	199	16.169	17.771	25.411	1.005.985	1.052.757	1.071.073	1.022.365	1.070.746	1.096.683

Tarımın temel girdilerinden biri olan makine kullanımında olumlu değişimler yaşanmış; 1995 yılında 37 bin olan traktör sayısı 2005'te 49 bine, 2008'de 52 bine, 2010'de 56 bine ulaşmıştır. Türkiye'de bulunan traktörlerin % 5'i bölgede bulunmaktadır.

GAP Bölgesi'ndeki Tarım ve Hayvancılık İşletmeleri Sayısı

TÜİK 2009

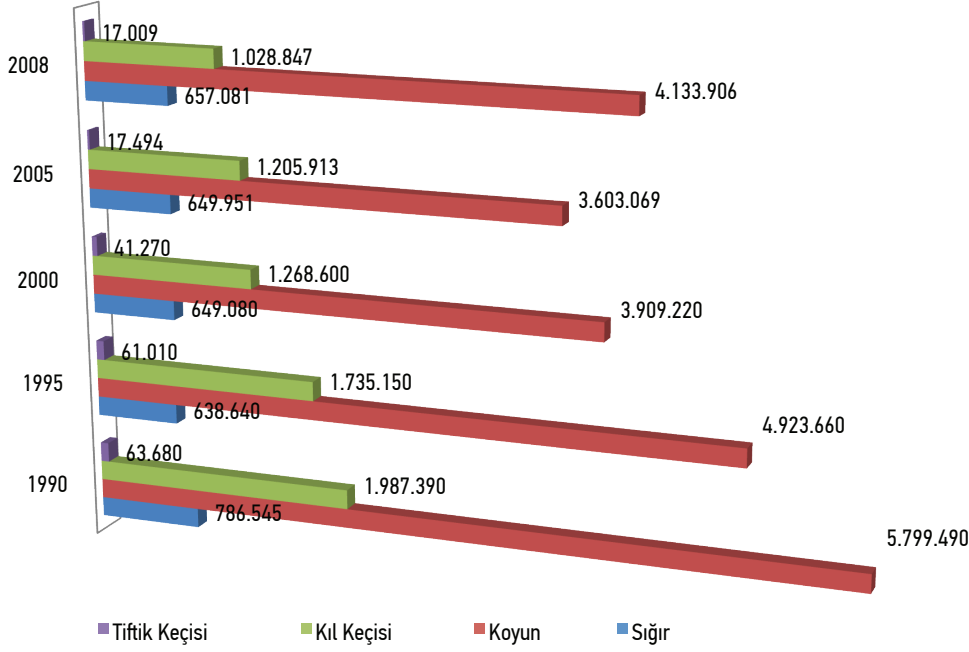

Hayvancılık

GAP Bölgesi'nde hayvancılık, bitkisel üretime koşut bir gelişme sağlayamamıştır. 1990-2008 döneminde GAP Bölgesi'ndeki hayvan varlığında, tüm ülke genelinde olduğu gibi, önemli düşüşler olmuştur. Yaşanan olağan dışı durumlar nedeniyle bölgede Türkiye geneline göre daha yüksek oranlarda azalmalar belirlenmiştir.

GAP İllerinin Büyük ve Küçükbaş Hayvan Varlığında Yıllara Göre Değişim (1990-2008)

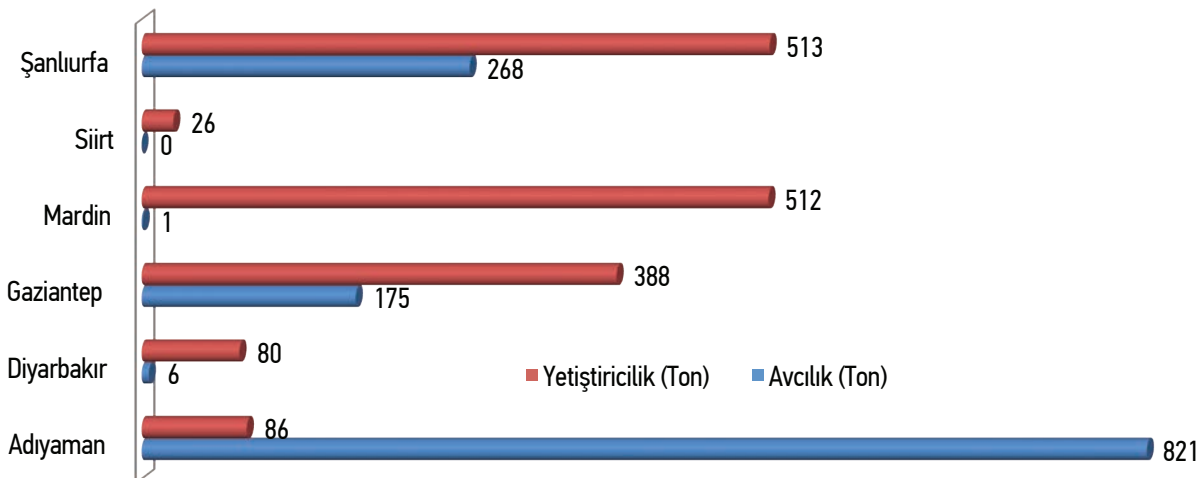
Kaynak: Hayvancılık İstatistikleri 2008, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

Bölge, su ürünleri açısından yüksek bir potansiyele sahiptir. 2008 yılı verilerine göre 1,3 bin tonu avcılıktan ve 2,1 bin tonu yetiştiricilikten olmak üzere toplam olarak 3,4 bin ton balık üretilmiştir.

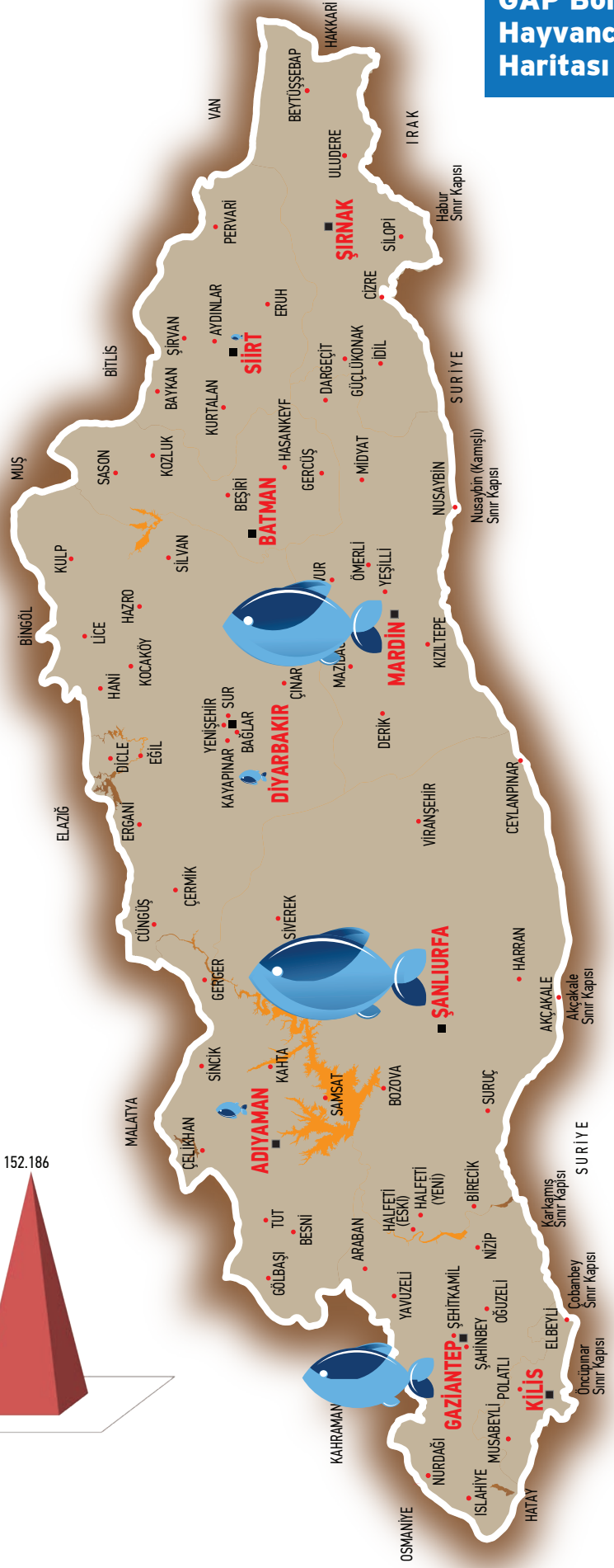
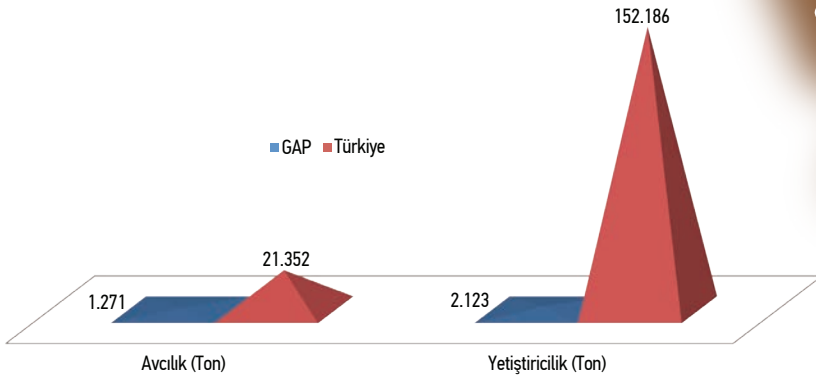
GAP Bölgesi Su Ürünleri (2008)

Kaynak: Su Ürünleri İstatistikleri 2008, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

1990-2008 döneminde, sığır varlığında % -17, koyun varlığında % -29 ve keçi varlığında da % -48 oranına varan düşüşler olmuştur. Bölgede en büyük düşüş tiftik keçisindedir. (% -73), aynı düşüş Türkiye genelinde de yaşanmaktadır.

GAP Bölgesi Su Ürünleri (2008)

ENERJI

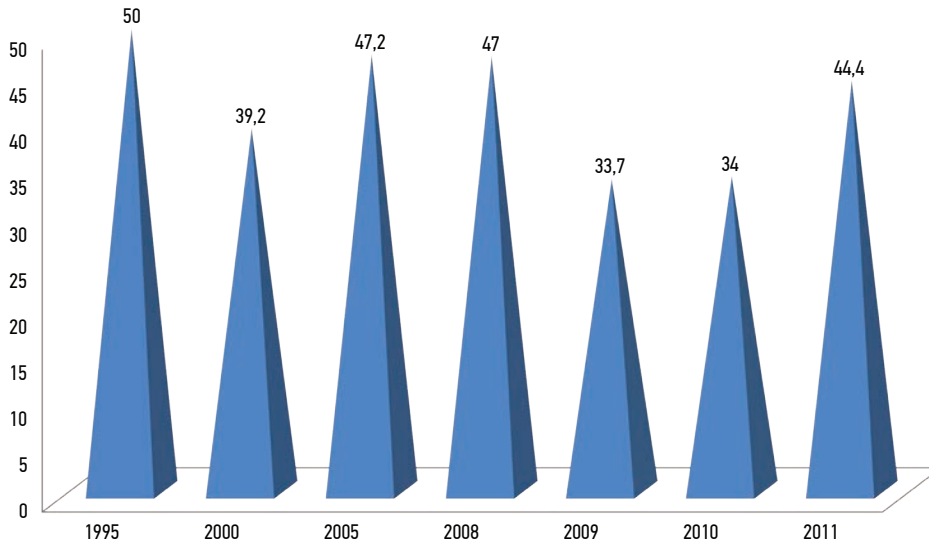
Enerji

GAP kapsamında 2011 yılı itibariyle 10 hidroelektrik santrali tamamlanmış; GAP enerji yatırımlarında %74 oranında fiziki gerçekleşme sağlanmıştır. Bu çerçevede GAP, belli bir süreden beri Türkiye ekonomisine ve bölge halkının refahına doğrudan katkı sağlamaktadır.

2011 yılında ülke genelinde üretilen 38,9 milyar kilovat-saat hidrolik enerji içinde GAP'ın payı 17,3 milyar kilovat-saat ile %44'tür. Yine 2011 yılında Türkiye'nin 228,4 milyar kilovat-saatlik toplam enerji üretimi (termik, hidrolik, rüzgar ve diğer) içinde GAP'ın payı %7,6 olmuştur.

Enerji Üretiminde GAP - Türkiye Karşılaştırması (Milyar kWh)

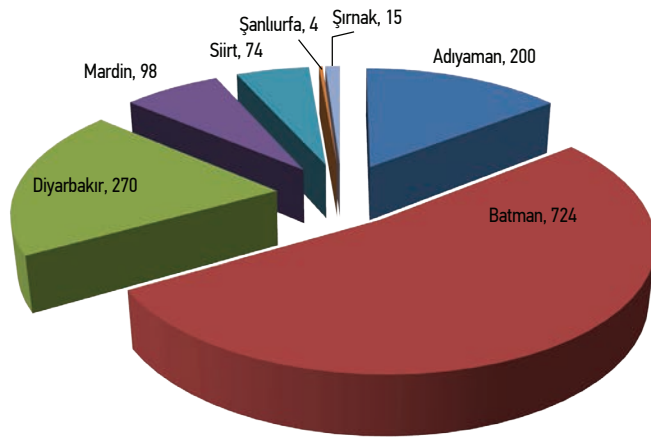
Kaynak: 2012, TEİAŞ Genel Müdürlüğü

Bölgedeki enerji sektörü, kaynak çeşitliliği bakımından zengindir. Termik santraller ve hidroelektrik santraller ile elektrik enerjisi üretimi yapılmakta, kuyulardan çıkarılan petrol TÜPRAŞ'ın dört rafinerisinden biri olan Batman rafinerisinde değerlendirilmekte ve az da olsa bölge içinde tüketimi gerçekleşen doğal gaz üretimi yapılmaktadır. Elektrik enerjisi üreten santraller Dicle ve Fırat nehirleri üzerine kurulu hidroelektrik santraller ile asfaltit veya fueloil kaynaklı termik santrallerdir.

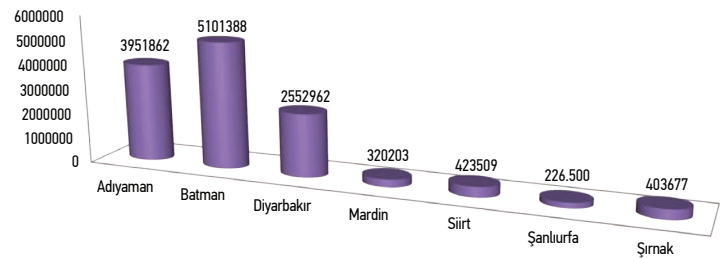
GAP Bölgesi'nde İllere Göre Petrol Kuyuları Sayıları

Kaynak: TPAO 2011

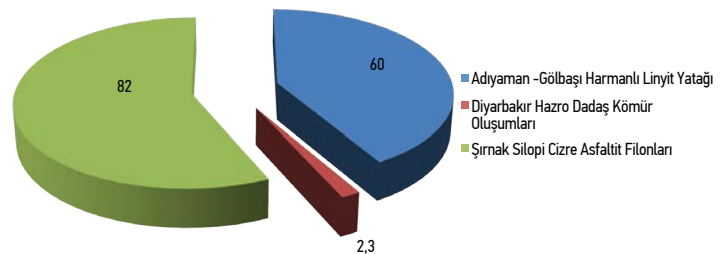
Yıllık Petrol Üretimi (Varil)

Kaynak: TPAO 2011

GAP Bölgesi'nde Kömür Rezervleri (toplam rezerv - milyon ton/yıl)

Kaynak: TPAO 2011

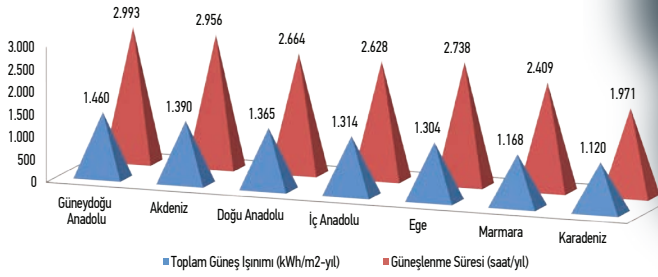

Yenilenebilir Enerji

Güneş Enerjisi: GAP Bölgesi'nde başta Şanlıurfa ve Diyarbakır olmak üzere bölgedeki tüm iller yüksek güneş enerjisi (GE) potansiyeli ile Türkiye'de lider, dünyada ise sayılı bölgelerden biridir.

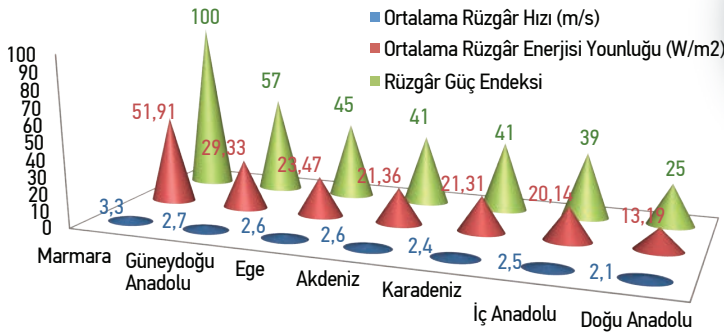
Türkiye'de Bölgesel Güneş Enerjisi Potansiyeli

Karacadağ Kalkınma Ajansı Yenilenebilir Enerji Raporu 2010

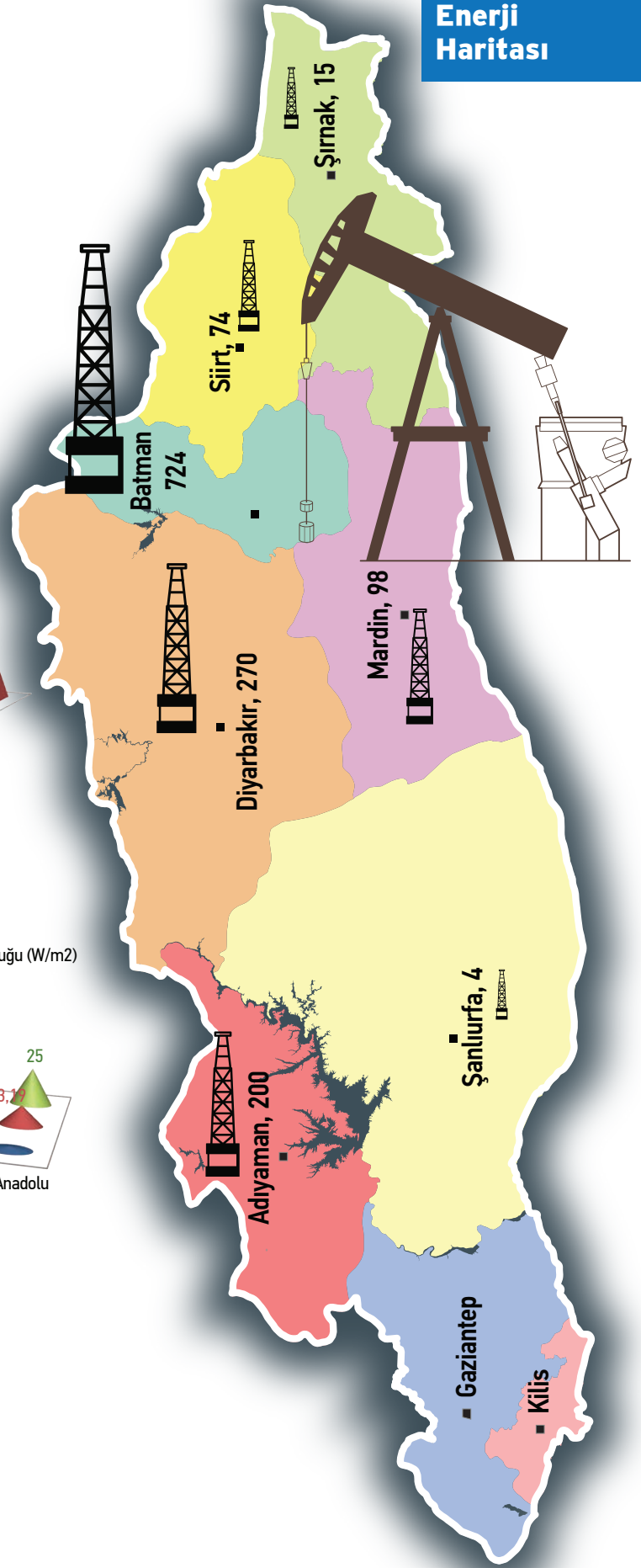

Türkiye'de Bölgesel Ortalama Rüzgâr Hızları

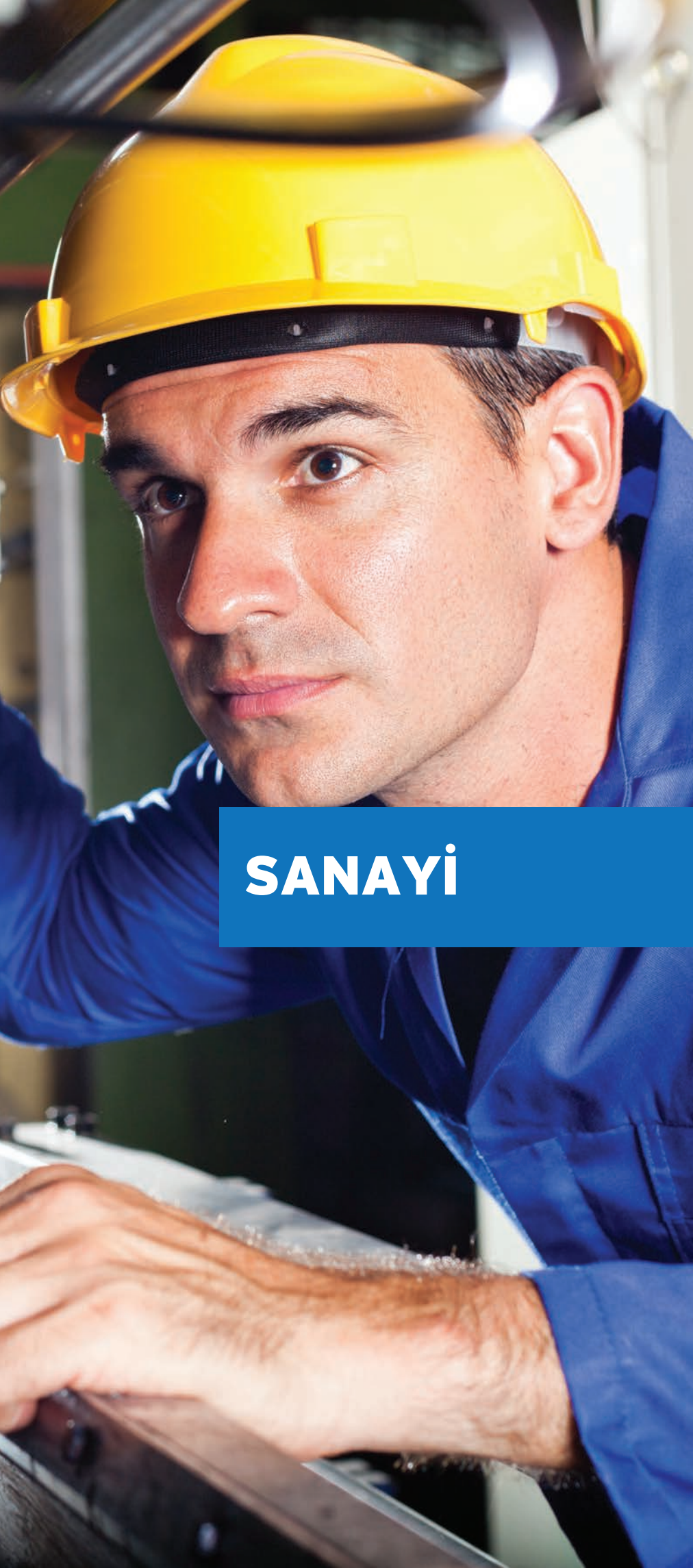
Karacadağ Kalkınma Ajansı Yenilenebilir Enerji Raporu 2010

Rüzgâr Enerjisi: GAP Bölgesi ortalama rüzgâr hızı dağılımında, Marmara Bölgesi'nden sonra yüksek potansiyele sahip bölgelerden biridir. Ancak bölge genelinde Gaziantep, Kilis, Mardin ve Adıyaman başta olmak üzere; sadece bazı yerel noktalarda mevcut potansiyel, bir Rüzgâr Enerjisi santrali kurulumunu mümkün kılacak seviyede yüksektir.

SANAYİ

Sanayi

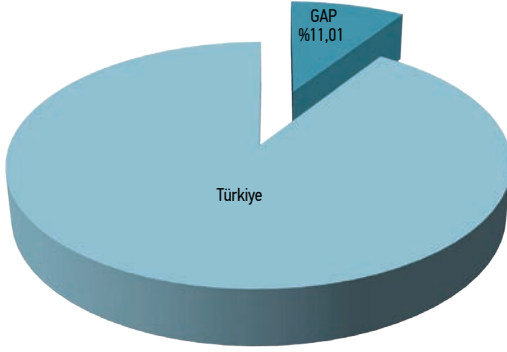
GAP'la birlikte bölgede gerek tarım ve sanayide, gerekse sosyal yaşamda değişimler ve gelişmeler yaşanmaktadır. Özellikle tarımsal alanların sulamaya açılması sonucu üretimde önemli artışlar olmakta ve tarımsal girdileri hammadde olarak kullanan tekstil ve gıda sanayi, hızla gelişme sürecine girmiş bulunmaktadır. Bunun sonucu olarak da ekonomik ve sosyal değişimin hızı her yönüyle artmaya başlamıştır.

Yatırımların desteklenmesi suretiyle, bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesi, istihdam yaratılması ve uluslararası rekabet gücünün artırılması, tasarrufların katma değeri yüksek, ileri ve uygun teknolojileri kullanan yatırımlara yönlendirilmesi amaçlanmaktadır.

GAP Bölgesi'ne verilen yatırım teşviklerinin belge sayısı itibariyle Türkiye içerisindeki payına bakıldığında 2001-2008 dönemi itibariyle %7 civarında olduğu görülmektedir. GAP Eylem Planı (2008-2012) döneminde teşvikli yatırımlarda artış olmuş; Türkiye genelindeki yatırım teşviklerinin 2009 yılında %9'u, 2010 yılında %13,6'sı, 2011 yılında %10'u ve 2012 yılında %11'i GAP Bölgesi'ne verilmiştir.

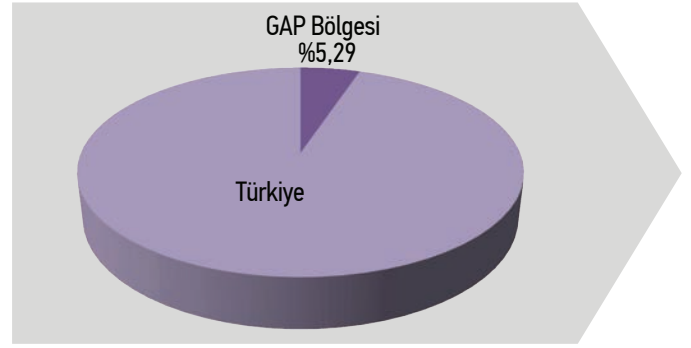
GAP Bölgesi ve Türkiye Yatırım Teşvikleri Belge Sayısı

Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Müdürlüğü 2012

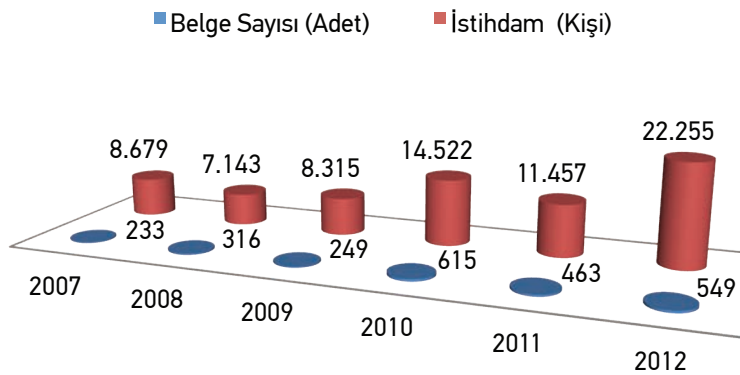
GAP Bölgesi İl Bazında İhracat Değerleri (1000 \$)

Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı web sitesi 2012

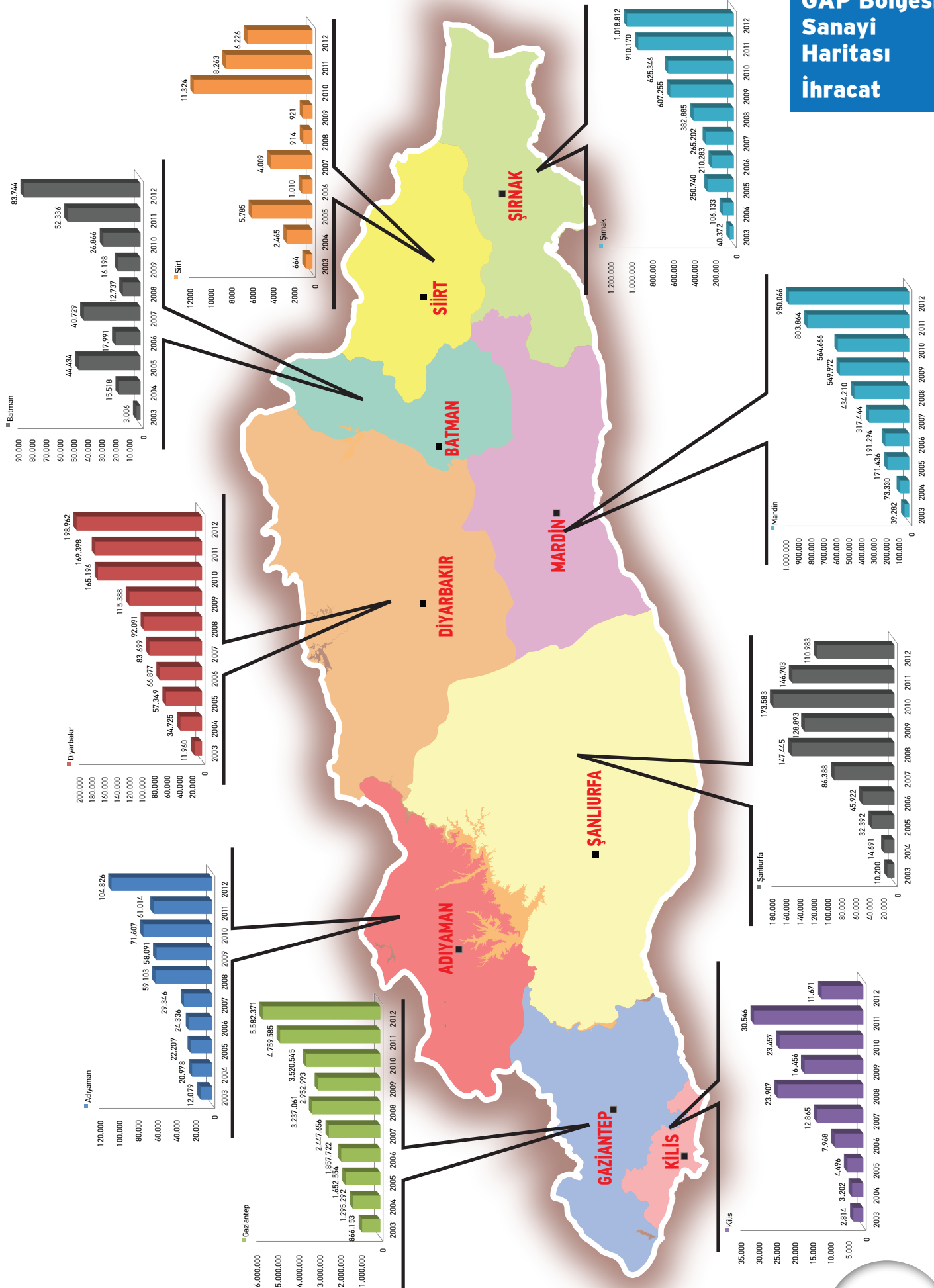
GAP Bölgesi Yatırım Teşviklerinin Toplam Yatırım, Belge Sayısı ve İstihdam Durumuna Göre Dağılımı

Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Müdürlüğü 2012

2002-2012 dönemi itibariyle GAP Bölgesi'nden yapılan ihracat düzeyinde de artış olmuş; 2002 yılında 689 milyon dolar olan ihracat tutarı 2012 yılında 8,1 milyar dolara yükselmiştir. GAP Bölgesi'nden yapılan ihracatın Türkiye'nin toplam ihracatı içindeki payı da aynı dönemde % 1,9'dan % 5,29'a çıkmıştır.

GAP Bölgesi Sanayi Haritası İhracat

Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı, 2012

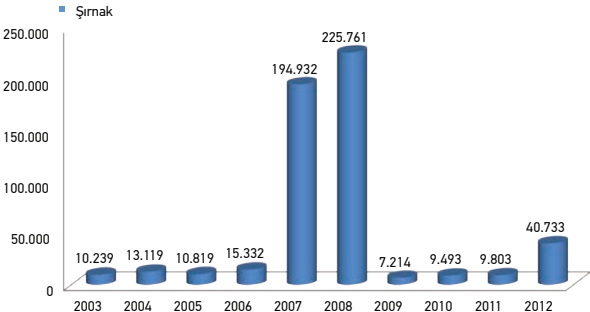
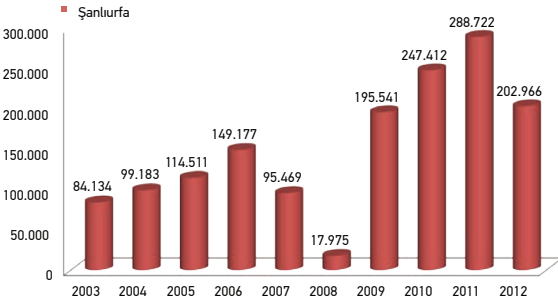
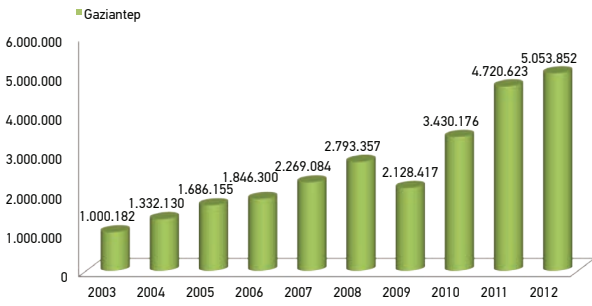
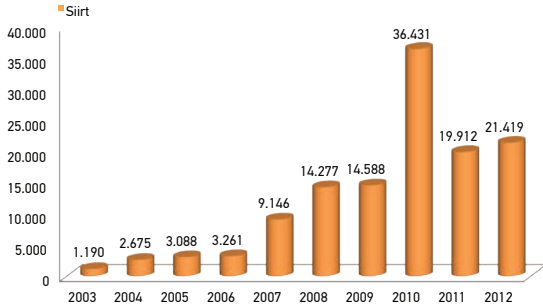
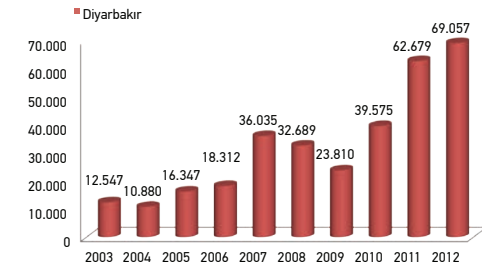
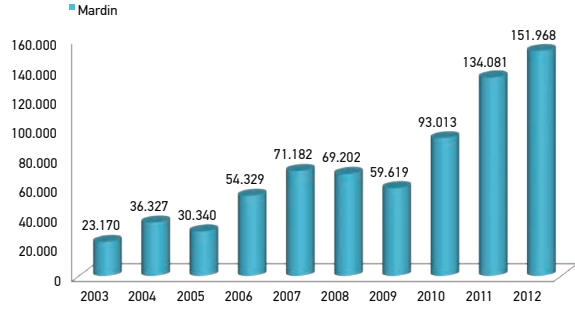
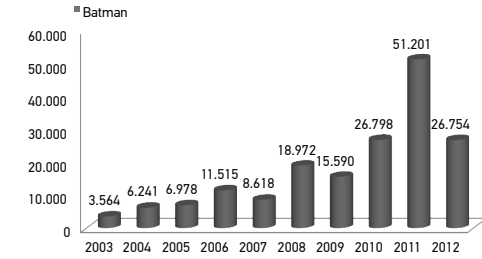
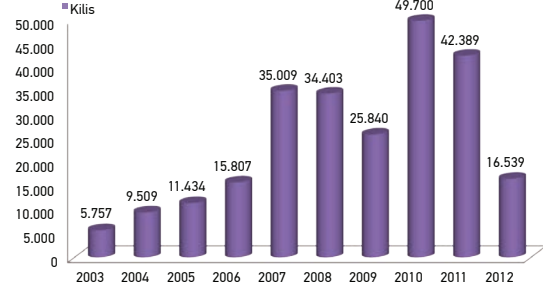
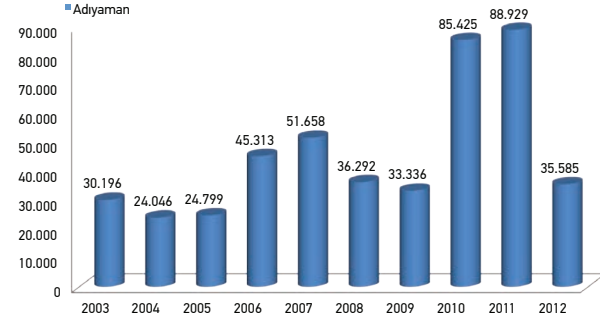

Sanayi

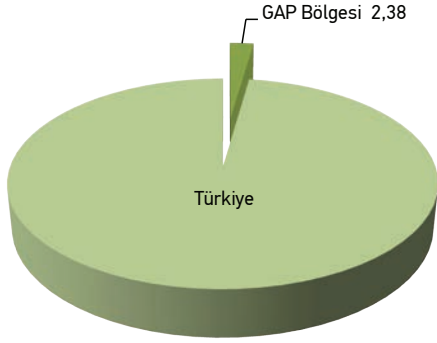

GAP Bölgesi İl Bazında İthalat Değerleri (1000 \$)

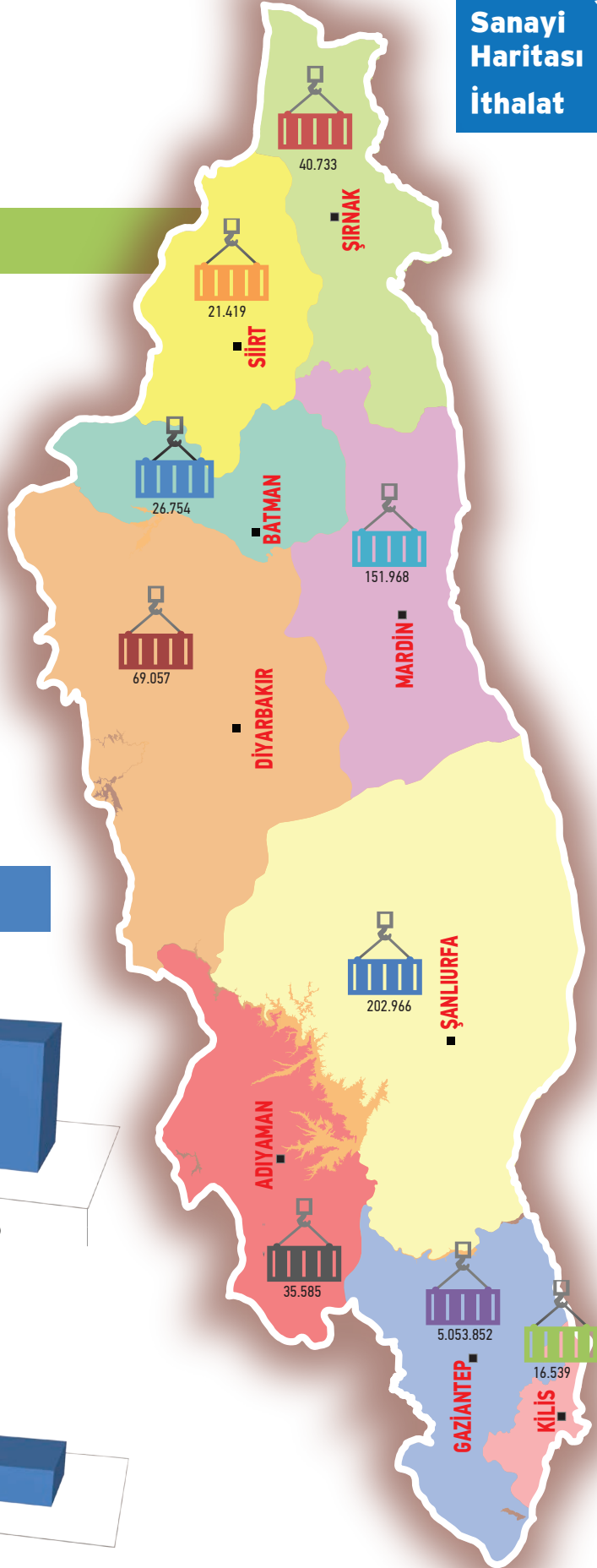
Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı web sitesi 2012

GAP Bölgesi Sanayi Haritası İthalat

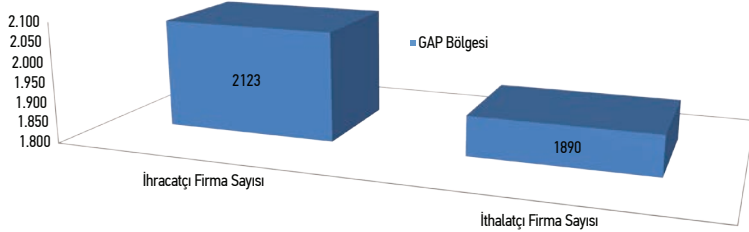
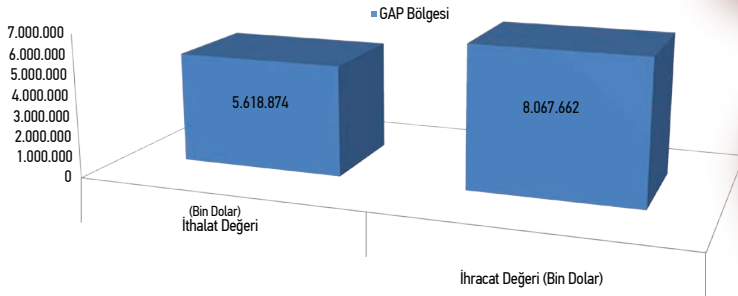

GAP Bölgesi'ndeki İthalatın Türkiye Geneline Oranı 2012

İhracatçı ve İthalatçı Firma Sayıları, (2011) (1000 \$)

Kaynak: 01/02/2012 revizyon göstergeleri, Dış Ticaret Müsteşarlığı web sitesi

GAP BÖLGESİ'NDE ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ (OSB) VE KÜÇÜK SANAYİ SİTELERİ (KSS)

GAP Bölgesi'nde Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Küçük Sanayi Siteleri (KSS)

GAP'ta tarımsal üretim artışı bölge sanayinde kayda değer bir canlanma sağlamıştır. Tarıma dayalı sanayiler başta olmak üzere gelişecek olan diğer sanayi dalları için gerekli altyapı yatırımları da devam etmektedir.

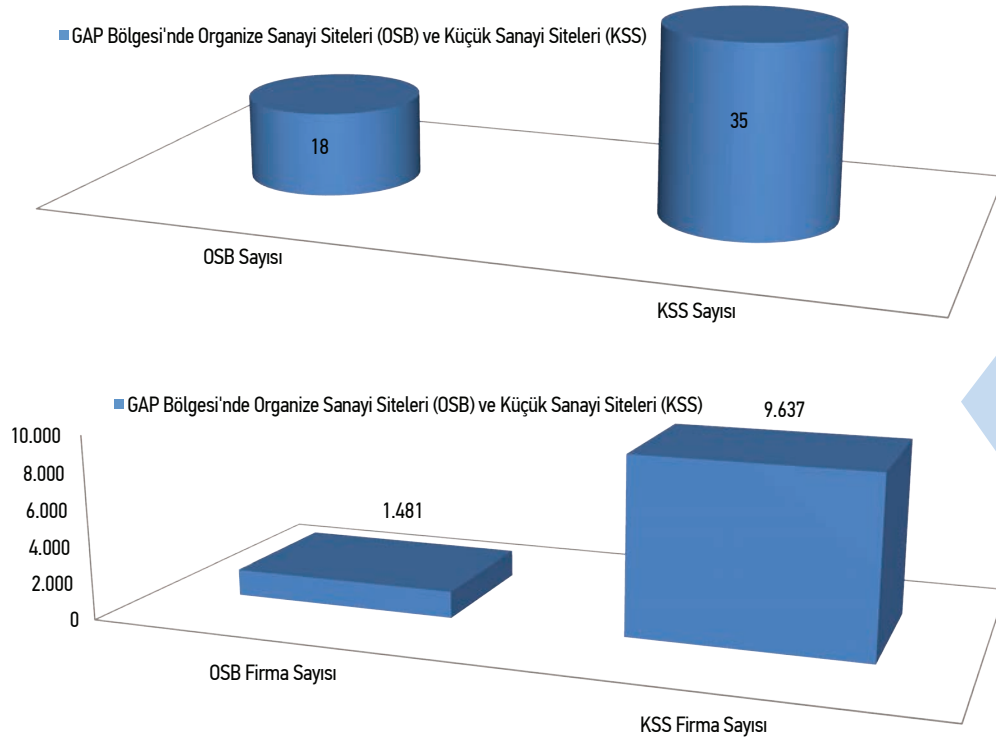
Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) kurulmasının temel amaçları, şehirlerin planlı gelişmesine katkıda bulunmak; sanayinin az gelişmiş bölgelere yaygınlaştırılmasını sağlamak; tarım alanlarının sanayide kullanılmasını disipline etmek; sanayiler arası ilişkinin kolayca gelişmesine yardımcı olmak; sağlıklı, ucuz, güvenilir bir altyapı ve ortak sosyal tesisler kurmak; müşterek arıtma tesisleri ile çevre kirliliğini önlemek olarak sıralanabilir.

GAP Bölgesi'nde 2012 yılı sonu itibariyle 18 adet OSB tamamlanmıştır.

Küçük Sanayi Sitelerinin (KSS) ana amaçları; sağlıklı işyeri temini ve ekonomik verimi artırmak, teknolojik gelişmelerden yararlanmak ve orta ölçekli sanayiye geçişi kolaylaştırmak, düzenli şehirleşme ve çevre kirliliğini önlemek, Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak usta, çırak ve kalfalara mesleki eğitim vermek ve şehirlere göçü önlemek olarak sıralanabilir. GAP Bölgesi'nde 2012 yılı sonu itibari ile 35 adet küçük sanayi sitesi (KSS) tamamlanmıştır.

GAP Bölgesi'nde Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Küçük Sanayi Siteleri (KSS)

Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2012

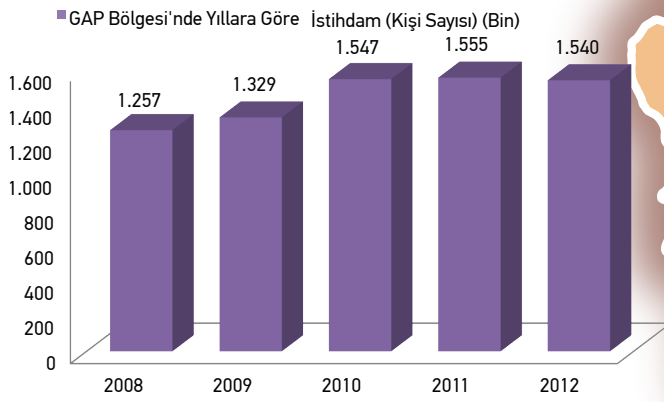
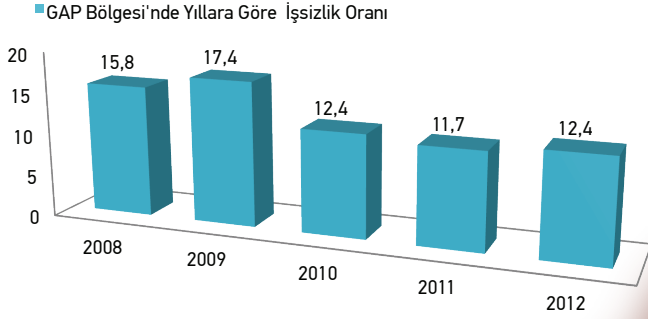

2008'den 2012'e beş yıllık bir süre içerisinde OSB ve KSS ler Türkiye ve GAP Bölgesi genelinde işsizlik oranının düşmesine katkı sağlamıştır.

**Sivil Nüfusun Yıllara Göre İşgücü Durumu (15 + Yaş),
(2008-2012)**

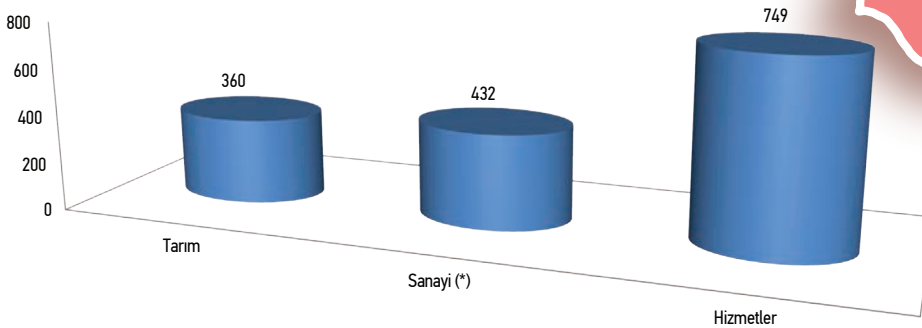
Kaynak: Hane Halkı İşgücü İstatistikleri 2011, TÜİK

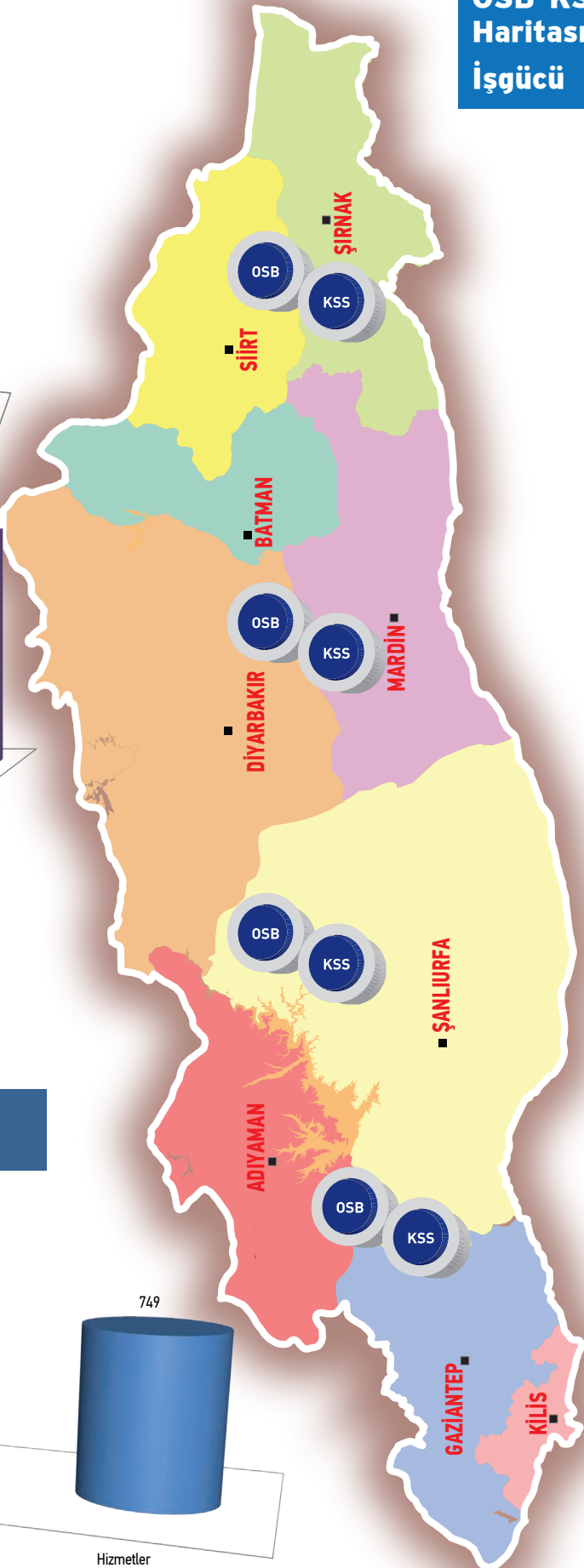
2008 - 2011 yıllarında Türkiye genelinde tarım, sanayi ve diğer hizmetlerde artan istihdamın GAP Bölgesi'nde de aynı artışı gösterdiği görülmektedir. Ancak 2012 yılında GAP Bölgesi'nde ve Türkiye genelinde aynı sektörlerde düşüş yaşanmıştır.

GAP Bölgesi'nde Sivil Nüfus İçinde (+15 Yaş) İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı (2009-2012) (Bin Kişi)

Kaynak: TÜİK işgücü istatistikleri, 2012

Not: (*) İnşaat sektörü sanayi sektörü içerisinde değerlendirilmiştir.

TURİZM

KÜLTÜR VARLIKLARI

Turizm

GAP Bölgesi doğal güzelliklerinin yanı sıra çok sayıda kültürel varlığa da sahip olmasına rağmen turizm altyapısındaki yetersizlikler nedeniyle turizm potansiyelini yeterince kullanamamaktadır.

2010 yılında tesise gelen ve geceleleyen yabancı turist sayısında 2008 yılına göre artış olduğu görülmektedir. Bu artış Türkiye geneli için de sözkonusudur. Ancak yerli turist açısından 2008 yılına göre hem GAP'ta hem de Türkiye genelinde bir düşüş yaşanmıştır.

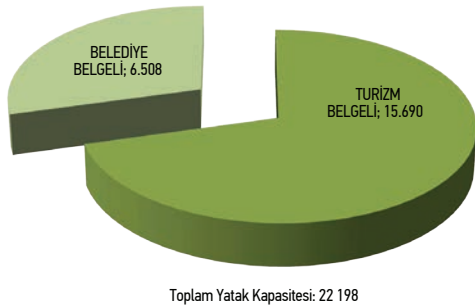
GAP Bölgesi genelinde Kültür ve Turizm Bakanlığı Turizm İşletme Belgesi ve sınırları içinde buldukları belediyelere ait işletme belgeli tesisler toplamında 2010 itibarıyla bu rakamlar, tesis sayısı 231, yatak sayısı 22 198 olarak gerçekleşmiştir.

Bölgenin en büyük ili olan Gaziantep aynı zamanda en fazla yatak sayısına sahiptir. Nüfus açısından ikinci sırada olan Şanlıurfa ise yatak sıralamasında üçüncü sıradadır. Nüfus açısından üçüncü sırada olan Diyarbakır, yatak sayısı açısından ikinci sıradadır. Nüfus ve yatak açısından Mardin dördüncü sırada yer almaktadır. Adıyaman ise nüfus ve yatak sayısı açısından beşinci sıradadır. Bundan sonraki sıralarda nüfus-yatak ilişkisi uyumludur.

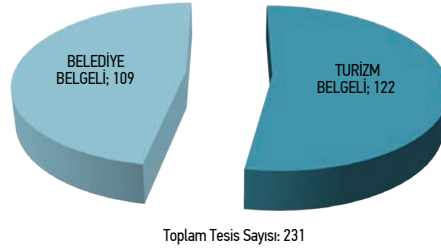
GAP Bölgesi Bütünündeki Yatak Kapasitesinin İllere Dağılımı (2010)

Kaynak: Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri İstatistikleri, GAP Bölgesi Turizm Master Planı 2011 Not: Turizm Belgeli Tesisler yatırım ve işletme belgeli tesislerin toplamıdır.

GAP Bölgesi Bütünündeki Yatak Kapasitesi (2010)

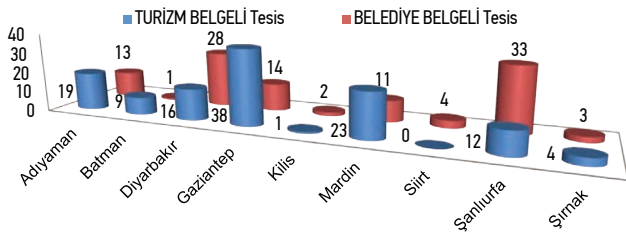

GAP Bölgesi Bütünündeki Yatak Kapasitesi (2010)

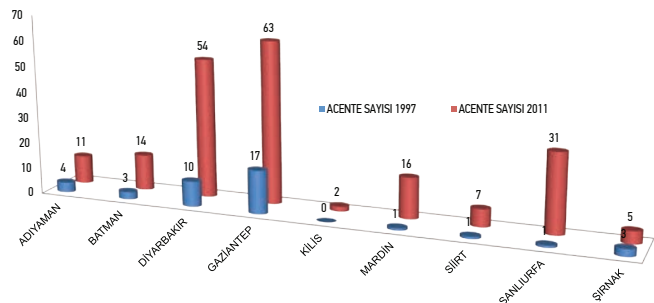
Güneydoğu Anadolu Bölgesi bütününde turizm talebinin yapısını ortaya koyabilmek; konaklayan kişi sayısı, geceleme sayısı, doluluk oranı, müze ve ören yerleri ziyaretçi sayısı, sınır kapısı girişleri istatistikleri gibi verilerin derlenmesine ve değerlendirilmesine bağlıdır. GAP bütününde turizm talebinin yapısı ile ilgili olarak 2009 yılı verileri, iller itibarıyla; konaklayan kişi ve geceleme grafiklerinde görülmektedir.

GAP Bölgesi Konaklama Tesislerinin İllere Dağılımı (2010)

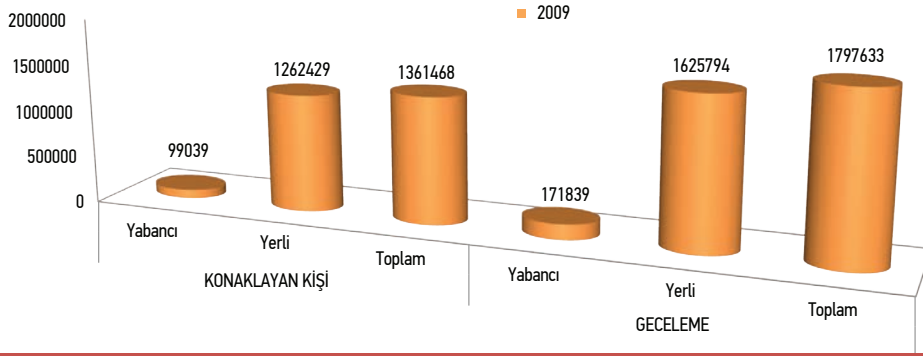
Seyahat Acentelerinin İllere Göre Dağılımı

Kaynak: Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri ve Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri, www.tursab.org.tr, GAP Bölgesi Turizm Master Planı 2011

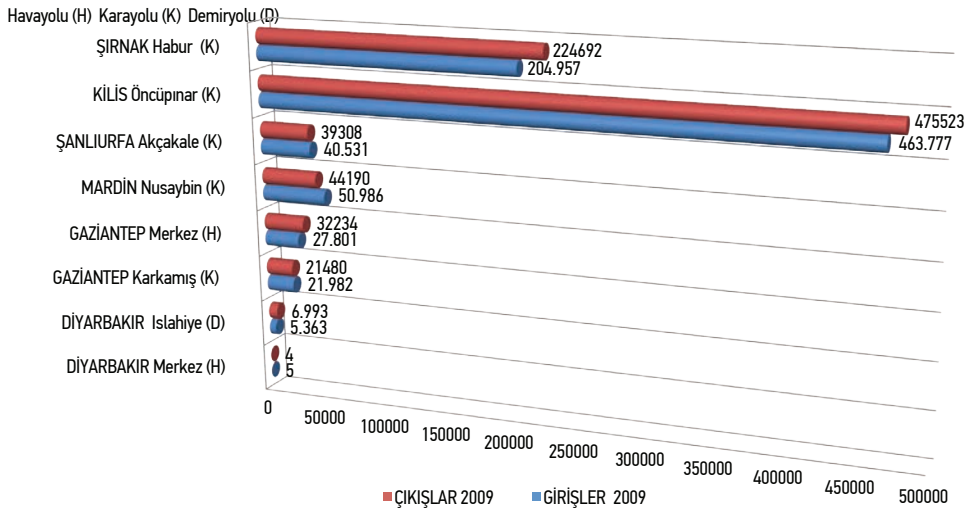
GAP Bütününde Turizm ve Belediye İşletme Belgeli Tesisler Toplamında Konaklayan Kişi ve Geceleme Sayıları (2009)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri verileri, GAP Bölgesi Turizm Master Planı 2011

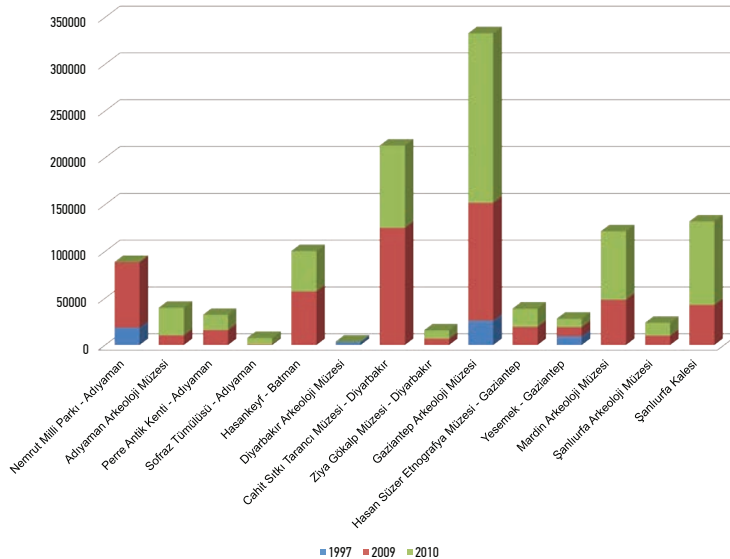
GAP Bölgesi İllerinin Sınır Kapılarından Giriş-Çıkış Yapan Yabancılar

GAP Bölgesi Turizm Master Planı 2011

GAP Bölgesi'ndeki Bazı Müze ve Ören Yerleri Ziyaretçi Sayıları

Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri, GAP Bölgesel Turizm Envanteri ve Turizm Geliştirme Planı (1999)

Bölgede A Grubu seyahat acenteler çoğunluktadır. Seyahat acentelerinin yoğunlaştığı iller ise Gaziantep, Diyarbakır ve Şanlıurfa'dır. Ancak seyahat acentelerinin büyük çoğunluğu yalnız bilet ve otel rezervasyonu yapan şirketler olarak çalışmaktadır. Gerçek anlamda seyahat acentesi gibi çalışan, tur düzenleyen ve turizm faaliyetlerinde yardımcı olan acenteler ise ne yazık ki sınırlı sayıdadır. Bunlar çoğunluğu Gaziantep'te olmak üzere, Şanlıurfa ve Diyarbakır'da bulunan acentelerdir. Bu acenteler büyük şehirlerdeki tur operatörleri ile irtibatlı olarak, onların bölgedeki şubeleri gibi çalışmakta, aynı zamanda bölge dışına da turlar düzenlemekte ve rezervasyonlar yapmaktadır.

Kültür Varlıkları

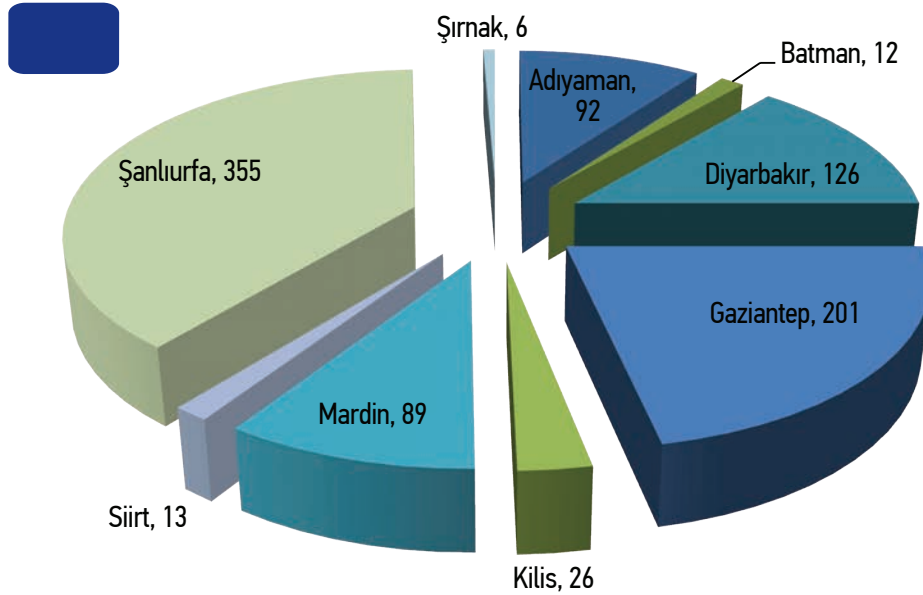
Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır. Bu alanlar Arkeolojik Sit Alanları, Doğal Sitler, Kentsel Sit Alanları ve Tarihi Sit Alanları başlıkları altında farklı kategorilerde tanımlanmaktadır.

İnsanlık tarihinin bilinen en eski dönemlerinden başlayarak, birçok uygarlığın geliştiği, zengin kültürel çeşitliliğin bir arada bulunduğu GAP Bölgesi'nde, tarihi ve arkeolojik değerlerin yanı sıra doğal hazineler de turizm açısından gerçek bir potansiyel durumundadır.

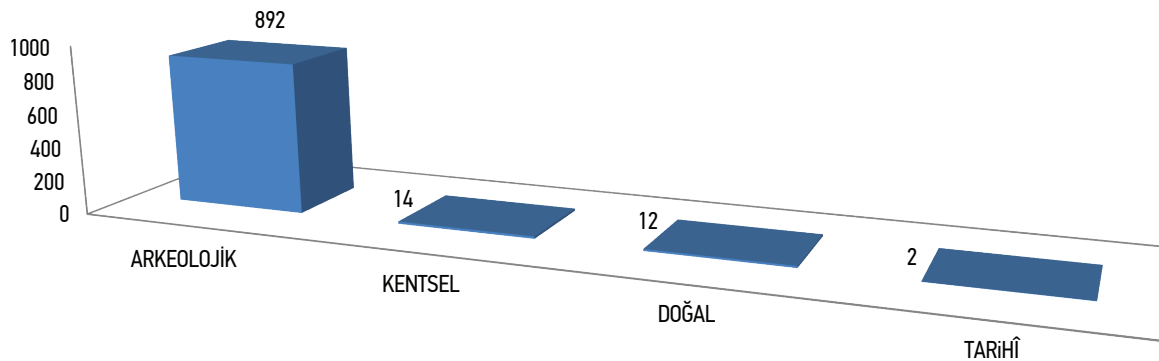
GAP Bölgesi içinde yer alan Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ilan edilmiş sit alanları bulunmaktadır. Bunlar bakanlığın sınıflamasına göre Arkeolojik, Kentsel, Tarihi ve Doğal Sit Alanları olmak üzere dört farklı grupta, toplam 920 farklı alandır.

GAP Bölgesi'nde İller İtibariyle Sit Alanlarının Dağılımı

Kaynak: Türkiye Kültür Mirasları Veri Tabanı, Diyarbakır Koruma Bölge Kurulu, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, GAP Bölgesi Turizm Master Planı 2011

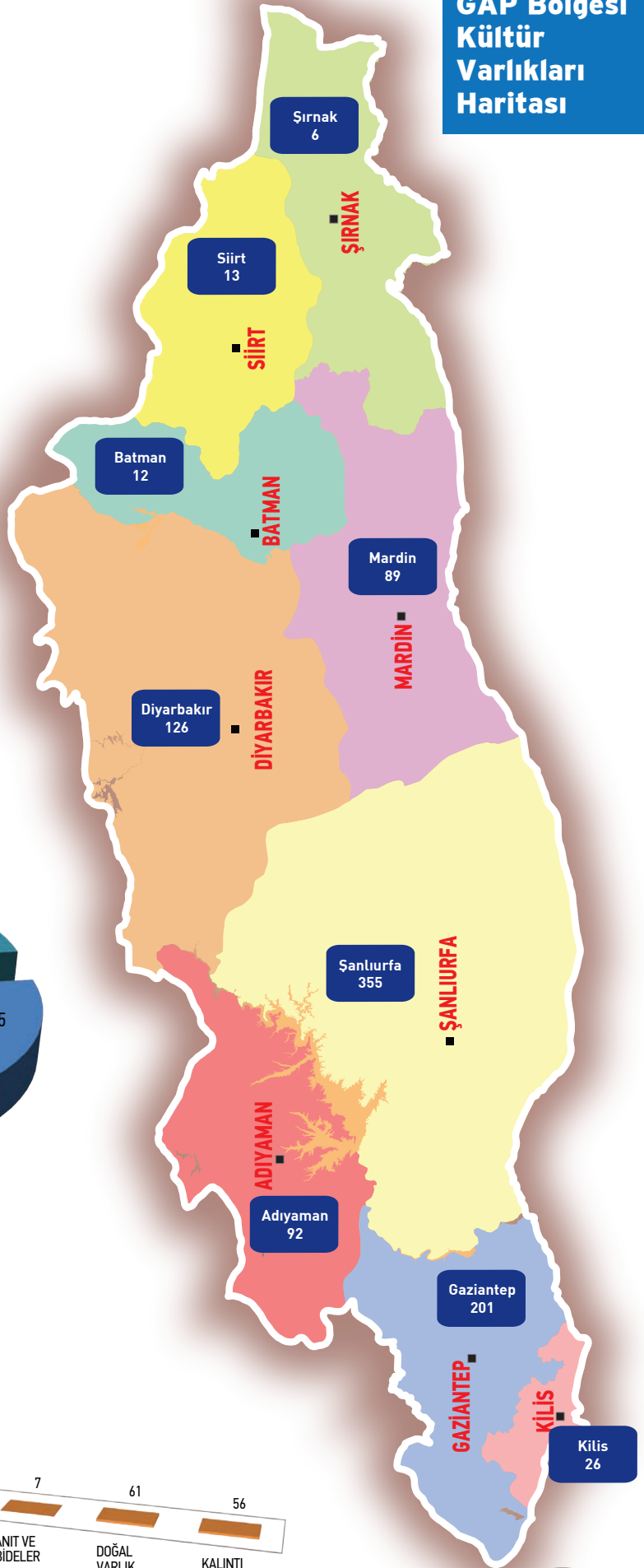
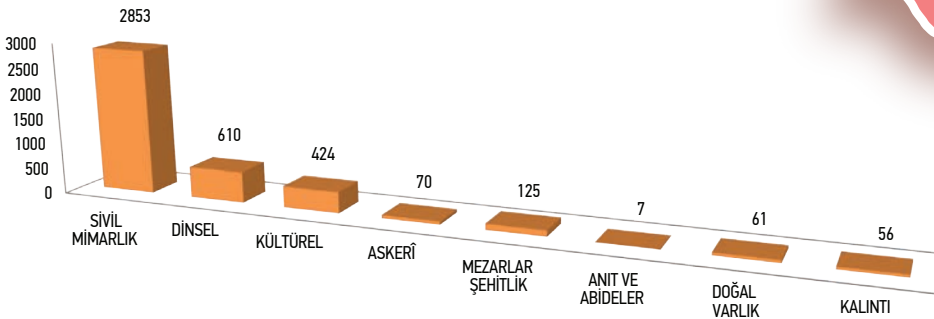
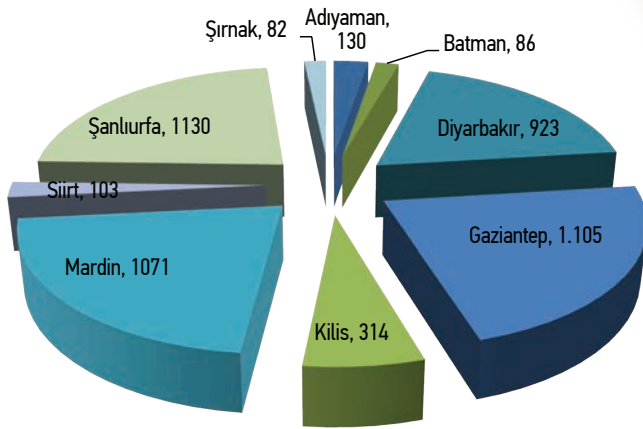
Toplamda 4206 olarak saptanmış olan bölgedeki taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının illere göre dağılımı ise aşağıdaki gibidir.

GAP Bölgesi Kültür Varlıkları Haritası

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları İstatistiği (2011)

* 2011 Yıl Sonu Verileri (17.08.2011 tarih ve 28028 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 648 Karar Nolu Kanun Hükmünde Kararname kapsamında Doğal Varlıklar ile ilgili yetki ve sorumluluk Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na verildiğinden, Doğal Varlıklara ilişkin veriler 17.8.2011 tarihine kadar işlenmiştir.)

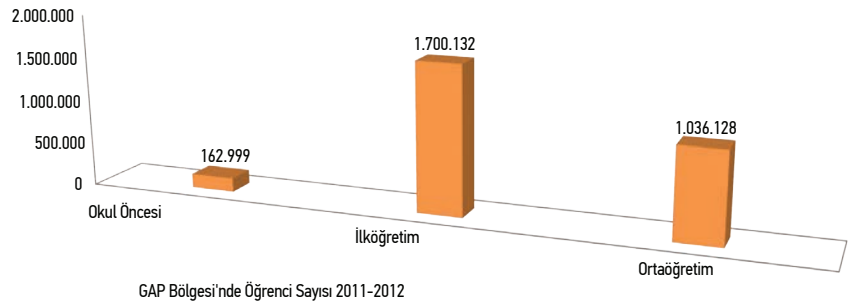
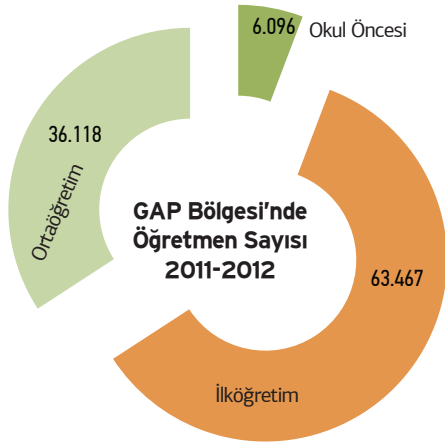
EĞİTİM

Eğitim

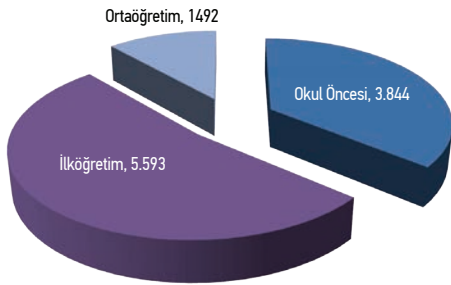
GAP Bölgesi'nde TÜİK verilerine göre, 2011-2012 öğretim yılında okul öncesi eğitim veren 3.844 adet okul bulunmaktadır. İlköğretim okulu sayısı 5.593, ortaöğretim okulu sayısı ise 1.492'dir.

GAP Bölgesi ve Türkiye Karşılaştırmalı Eğitim İstatistikleri (2011-2012)

Kaynaklar: TÜİK 2011/2012 Öğretim Yılı * Özel Eğitim Dahil * Mesleki ve Teknik Liseler Dahil

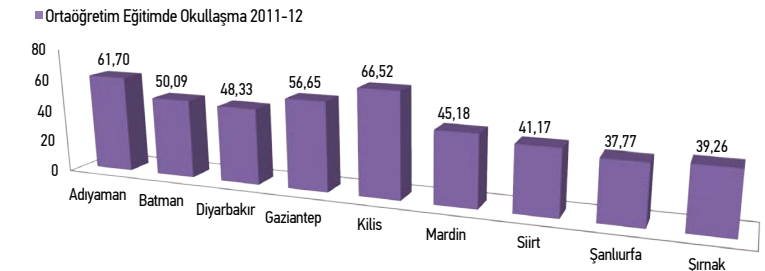
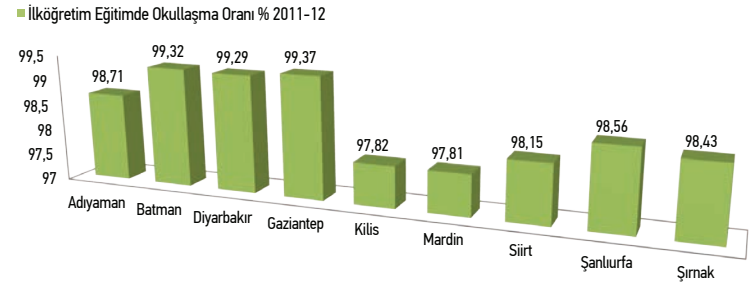
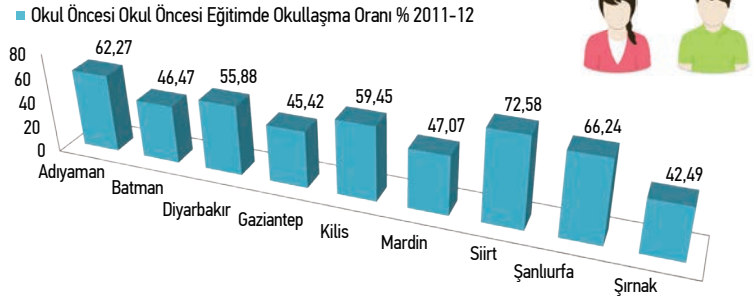
GAP Bölgesi'nde Okul Sayıları 2011- 2012

GAP Bölgesi'nde 2011-2012 Öğretim Dönemi Okullaşma Oranları

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri 2011-2012 Öğretim Yılı

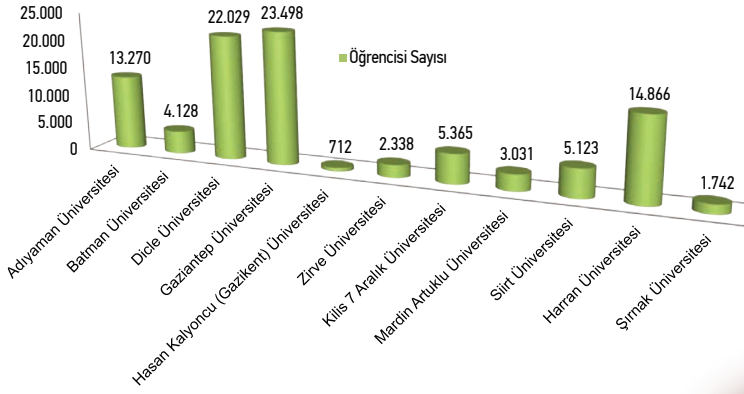
- Okul Öncesi 4-5 yaş grubu alınmıştır.
- Okul Öncesi Eğitimde net rakamlar kullanılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, 2011-2012 öğretim yılında GAP Bölgesi'nde okul öncesi okullaşma oranı Türkiye ortalamasının altında olmakla birlikte Şanlıurfa ve Siirt illerinde okullaşma oranı Türkiye ortalamasını geçmiştir. İlköğretimde okullaşma oranı Türkiye ortalaması ile aynı seyri göstermekte olup ortaöğretimde ise Türkiye ortalamasının altındadır.

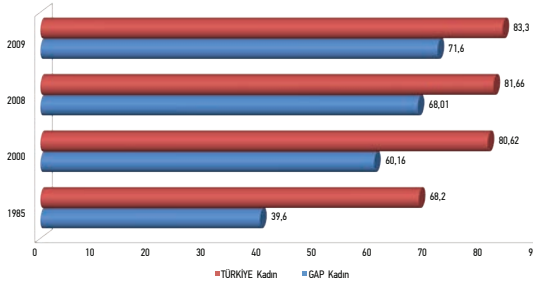
GAP Bölgesi'nde Üniversiteler

Yüksek Öğretim Kurumu 2012

GAP Bölgesi Kadın Okuma Yazma Oranları (%)

TUİK 2009

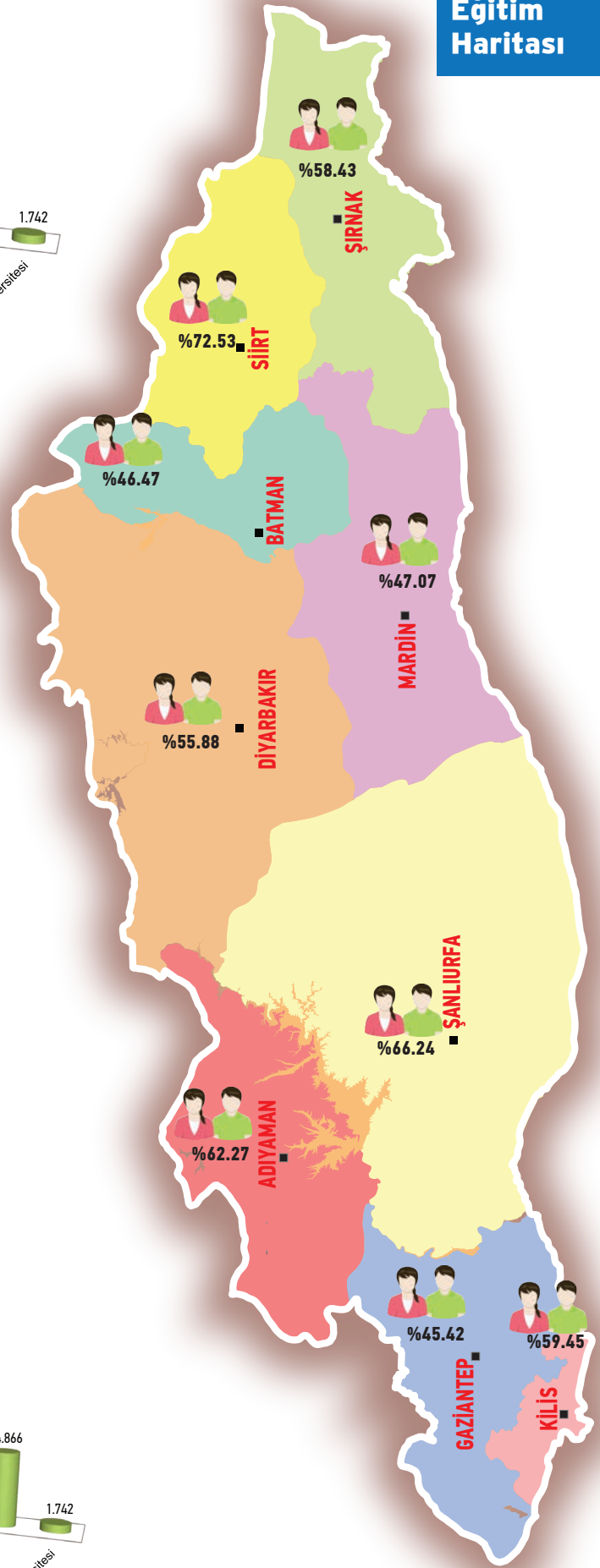
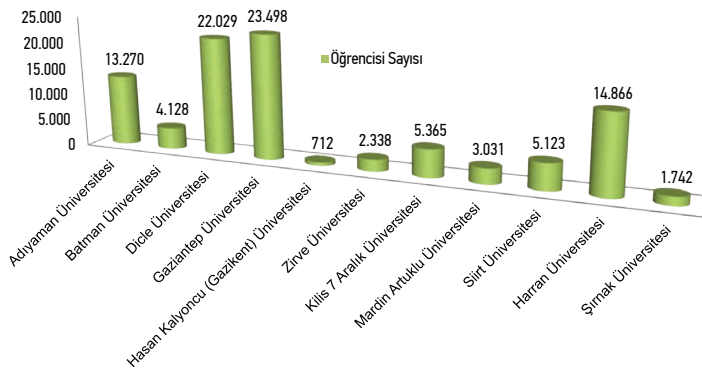

GAP Bölgesi'ne bağlı Üniversiteler

Yüksek Öğretim Kurumu 2012

GAP Bölgesi'nde Üniversiteler

Üniversite	Kuruluş Yılı	İli	Öğrencisi Sayısı	Türü
Adıyaman Üniversitesi	2006	Adıyaman	13.270	Devlet
Batman Üniversitesi	2007	Batman	4.128	Devlet
Dicle Üniversitesi	1974	Diyanbakır	22.029	Devlet
Gaziantep Üniversitesi	1987	Gaziantep	23.498	Devlet
Hasan Kalyoncu (Gazikent) Üniversitesi	2008	Gaziantep	712	Vakıf
Zirve Üniversitesi	2009	Gaziantep	2.338	Vakıf
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	2007	Kilis	5.365	Devlet
Mardin Artuklu Üniversitesi	2007	Mardin	3.031	Devlet
Siirt Üniversitesi	2007	Siirt	5.123	Devlet
Harran Üniversitesi	1992	Şanlıurfa	14.866	Devlet
Şırnak Üniversitesi	2007	Şırnak	1.742	Devlet

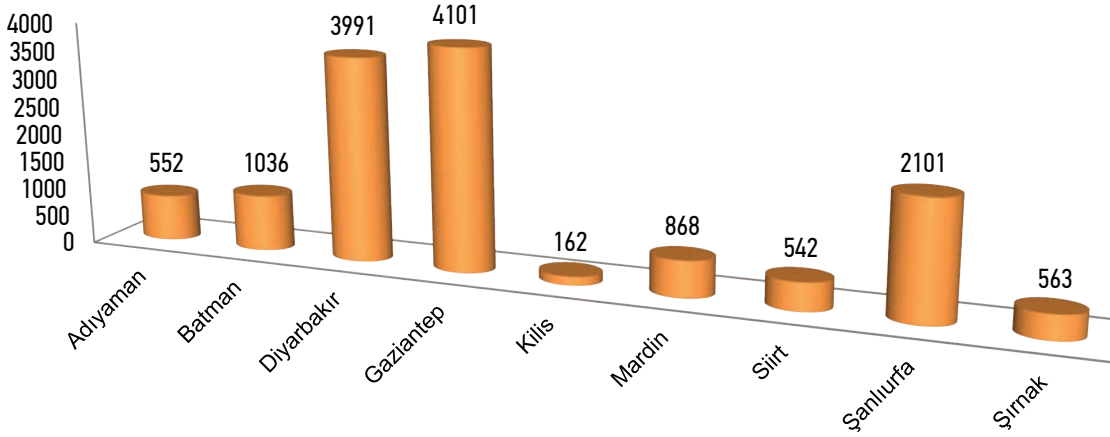
SAĞLIK

Sağlık

2008 yılı itibarıyla GAP Bölgesi'ne bağlı 9 ilde toplam 65 devlet hastanesi, 26 özel hastane, 3 üniversite hastanesi mevcutken 2011 yılında devlet hastanesi sayısı 76'ya, özel hastane sayısı ise 32'ye ve üniversite hastanesi 3'e çıkmıştır. 2011 yılı itibarıyla 4.459 uzman doktor, 3.804 pratisyen doktor, 820 asistan hekim, 843 diş hekimi, 1.667 eczacı, 8.369 sağlık memuru, 9907 hemşire, 4.048 ebe olmak üzere toplam 33.917 sağlık personeli hizmet vermiştir. Bölge genelinde en fazla sağlık kurumu bulunan iller sırasıyla, Diyarbakır, Gaziantep ve Şanlıurfa'dır.

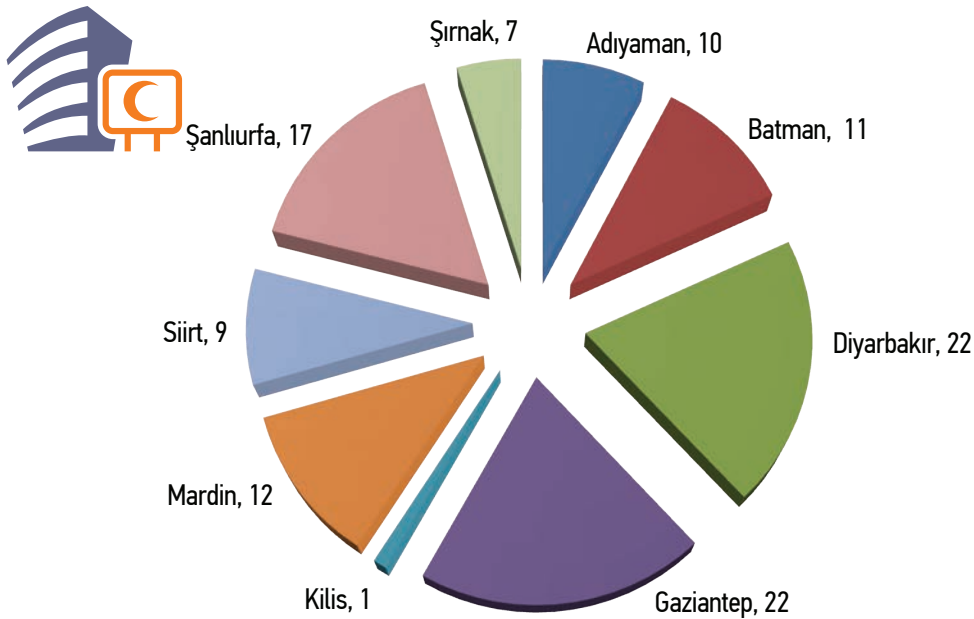
GAP Bölgesi'nde Yatak Sayısı (2011)

Sağlık Bakanlığı, 2012

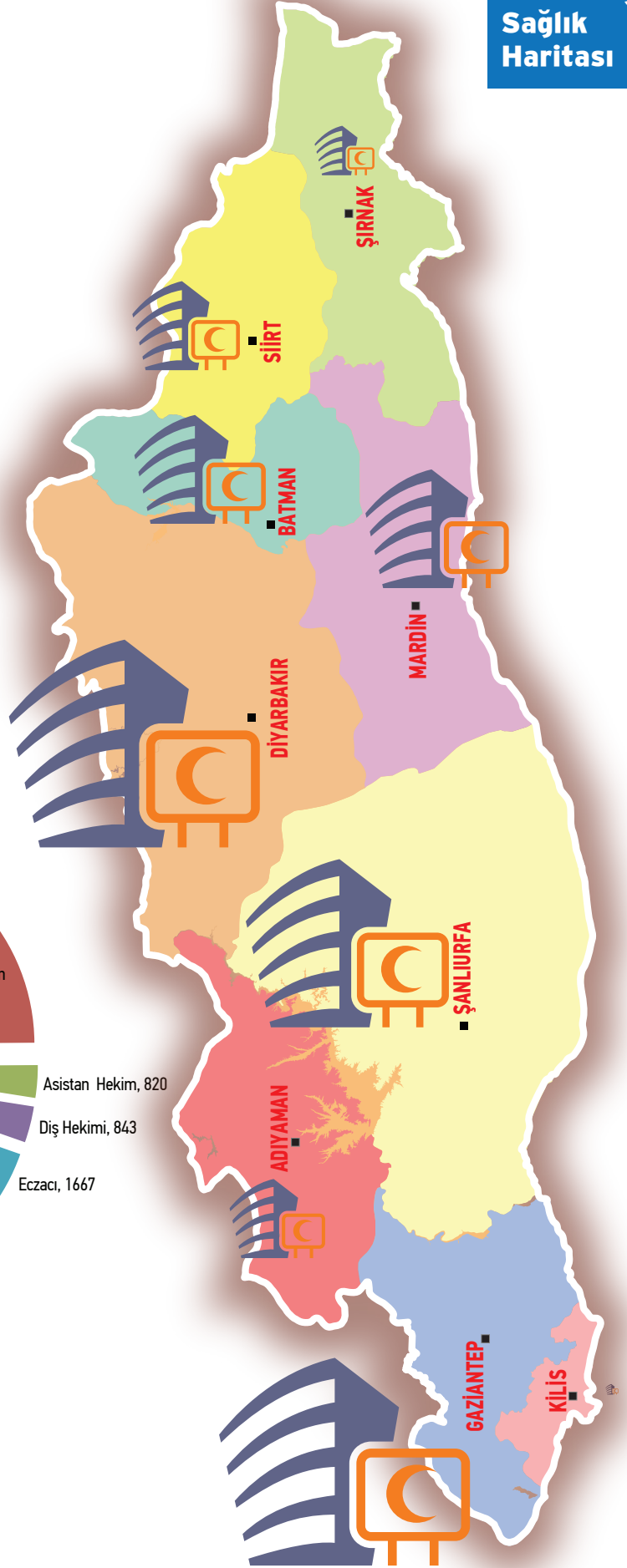
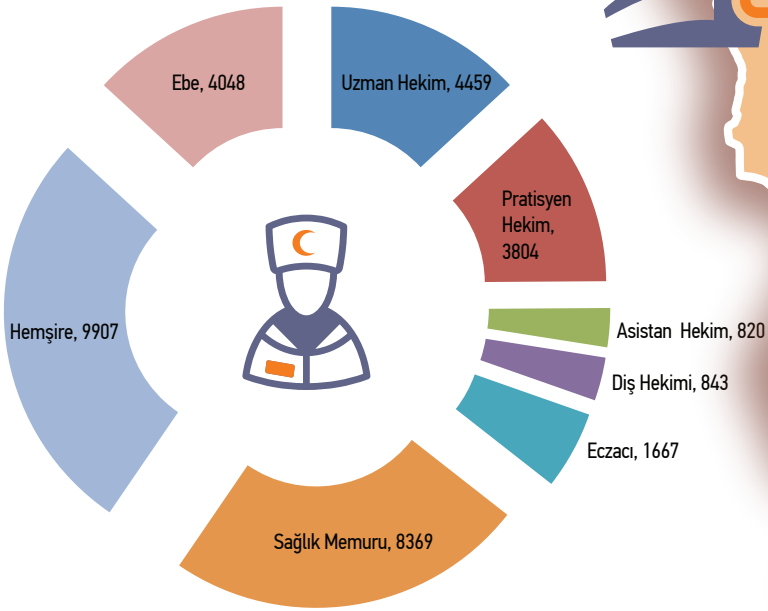
GAP Bölgesi'nde Hastane Sayısı (2011)

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, 2012.

GAP Bölgesi'nde Sağlık Personeli Sayıları (2011)

Kaynak: 2011, Sağlık Bakanlığı, 2012.
Tekniker ve Teknisyenleri içermektedir

A vibrant landscape of a green field under a blue sky with a bright sun setting or rising on the horizon. The sun is low on the horizon, creating a warm, golden glow. The sky is a deep blue with some light clouds. The field is lush green and extends to the horizon.

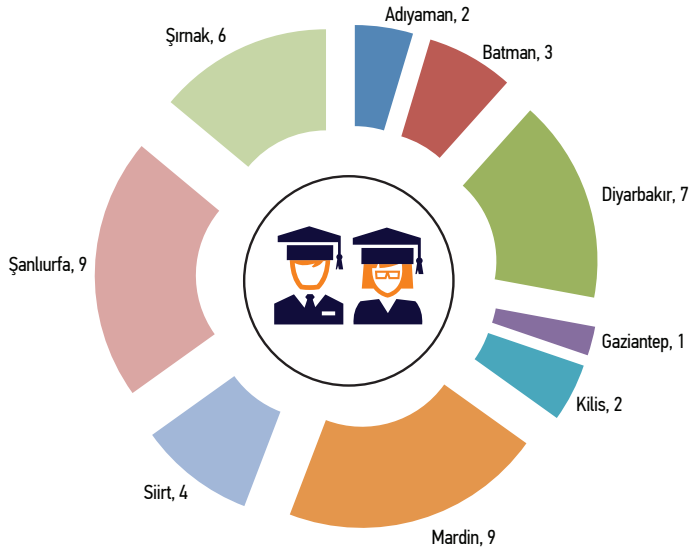
İNSANI KALKINMA

İnsani Kalkınma

“Sürdürülebilir İnsani Kalkınma” yaklaşımı ve hedefi, sosyal boyutta yansımaları insan kaynaklarının geliştirilmesi, dezavantajlı ve kırılgan toplumsal grupların güçlendirilmesini ve kalkınma süreciyle bütünleştirilmesini içeren eşitlikçi ve adil kalkınma, demokrasi ve sosyal sermayenin geliştirilmesini içeren katılımçılık ilkelerinde bulmaktadır.

Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM), bu ilkeler çerçevesinde, kadınların bireysel, sosyal ve ekonomik becerilerini geliştirmek yoluyla bölgede cinsiyet dengeli bir kalkınmaya yol açmak amacıyla geliştirilen sosyal kalkınma programlarından biridir.

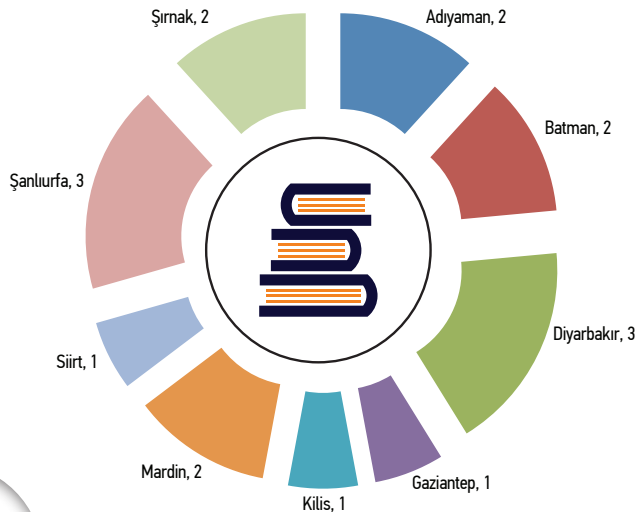
Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM)

Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM)

GAP Bölge Kalkınma İdaresi İnsani ve Sosyal Gelişme Genel Koordinatörlüğü'nde yürütülen Çocuk Okuma Odaları ve GAP Cheetos Çocuk Gelişim Merkezleri projeleri ile okul öncesi ve okul çağındaki çocukların ders çalışabilmeleri, kitap okuyabilmeleri, araştırma yapabilmeleri ve sportif, kültürel, sanatsal faaliyetlerden yararlanabilmeleri için mekanlar oluşturulmakta ve bu yolla çocukların zihinsel, duygusal, kişisel ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

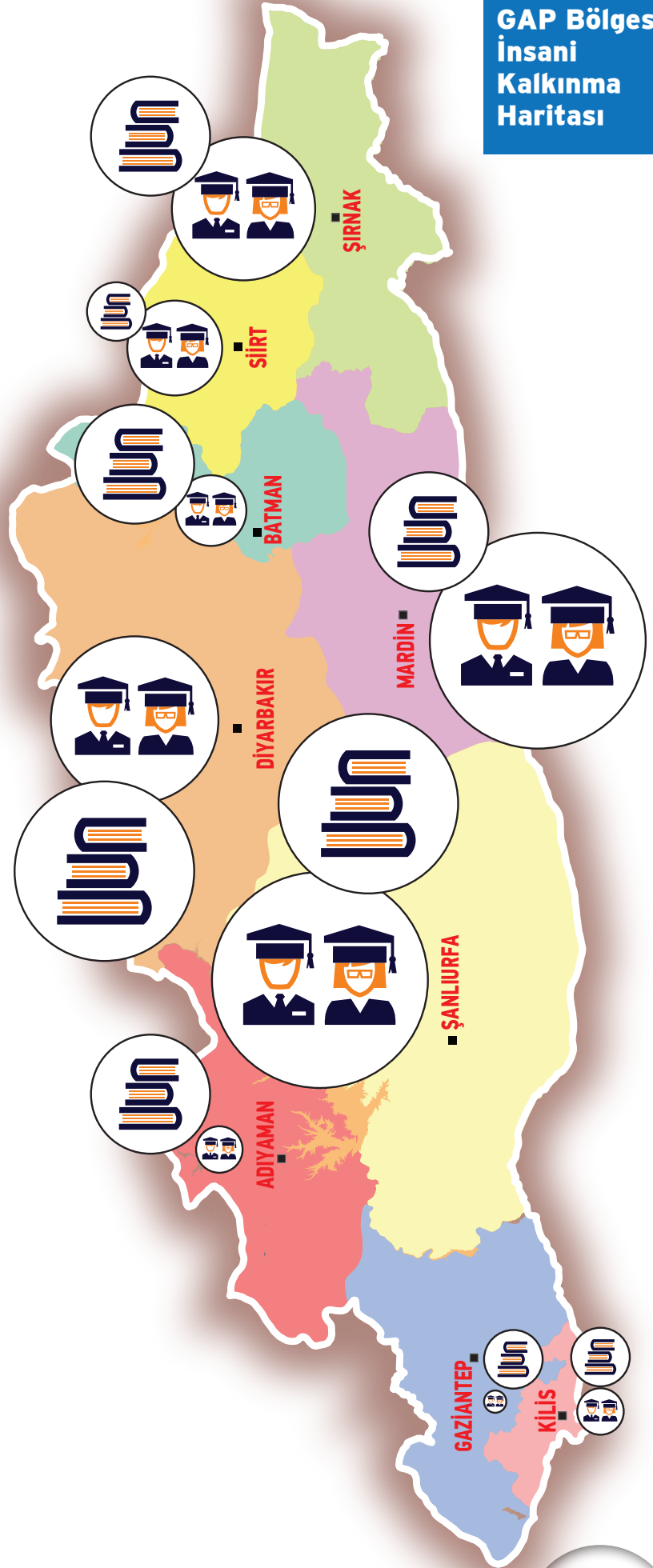
Çocuk Okuma Odaları ve Çocuk Gelişim Merkezleri Projeleri

GAP Bölgesi İnsani Kalkınma Haritası

2008 yılında uygulanmaya başlanan Sosyal Destek Programı (SODES), dezavantajlı bölgelerimizin beşeri sermayesini güçlendirmek ve toplumsal bütünleşme sürecine destek olmak amacıyla bu bölgelerdeki göç, yoksulluk ve işsizlik gibi sorunların ve değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara kısa sürede karşılık vermeyi hedefleyen bir sosyal kalkınma programıdır.

SODES; istihdam, sosyal bütünleşme, kültür, sanat ve spor alanlarında; yerel düzeyde hazırlanan ve uygulanan projelerden oluşan, il düzeyinde valiliklerin koordinasyonunda yürütülen, uygulama sürecinde yerel aktörlerin geniş bir biçimde yetkilendirildiği insan odaklı bir programdır. SODES projeleri ile istihdam edilebilirliğin artırılması, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha fazla katılmalarının sağlanması, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler yoluyla bölgedeki çocuk, genç ve kadınların kendilerini daha iyi ifade etmelerine katkı verilmesi hedeflenmektedir. SODES; istihdam, sosyal içermeye, kültür, sanat ve spor olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır.

GAP KIRSAL KALKINMA PROJELERİNİ DESTEKLEME PROGRAMI

GAP Kırsal Kalkınma Projelerini Destekleme Programı

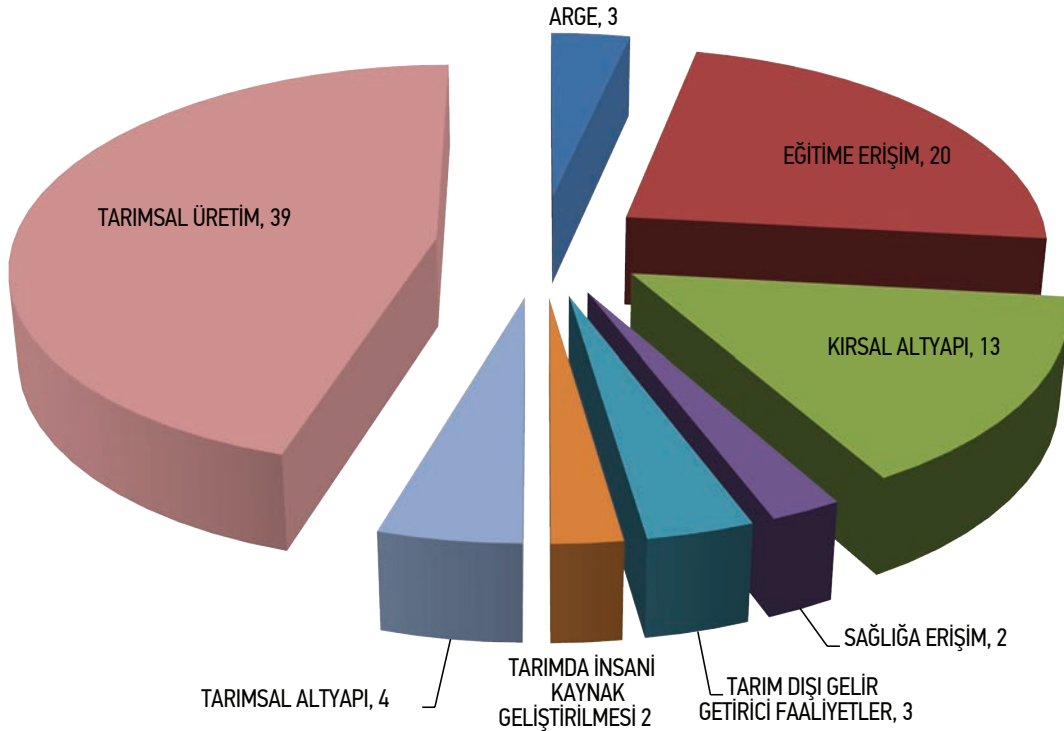
Programın amacı; kırsal nüfusun yaşam koşullarının iyileştirilmesi, üretimde düşük verim, yetersiz kalite, elverişsiz pazarlama, teknoloji, eğitim, sağlık ve örgütlenme eksikliği vb. gibi sosyal ve ekonomik problemlerin katılımçılık ve sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde çözümünü ve yerel toplulukların refahını hedefleyen girişimlere fırsatlar sağlamaktır.

Program kapsamında seçilen projelerin değerlendirilmesinde; gelişmişlik düzeyi düşük, çok ortaklı, birden fazla yerleşim yerini kapsayan, sürdürülebilir, tekrarlanabilir ve çoğaltılabilir, merkez köyler dikkate alınarak hazırlanan, göçü önleyen veya köye dönüşleri destekleyen projelere öncelik verilmiştir.

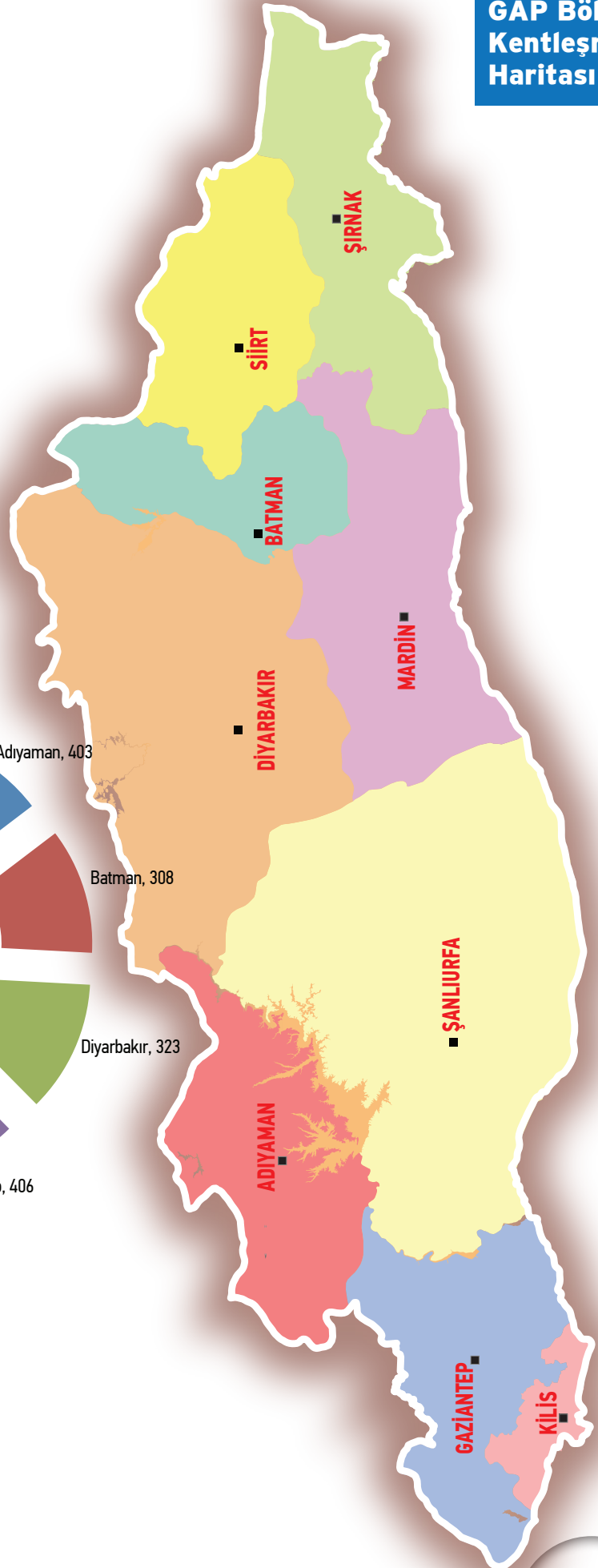
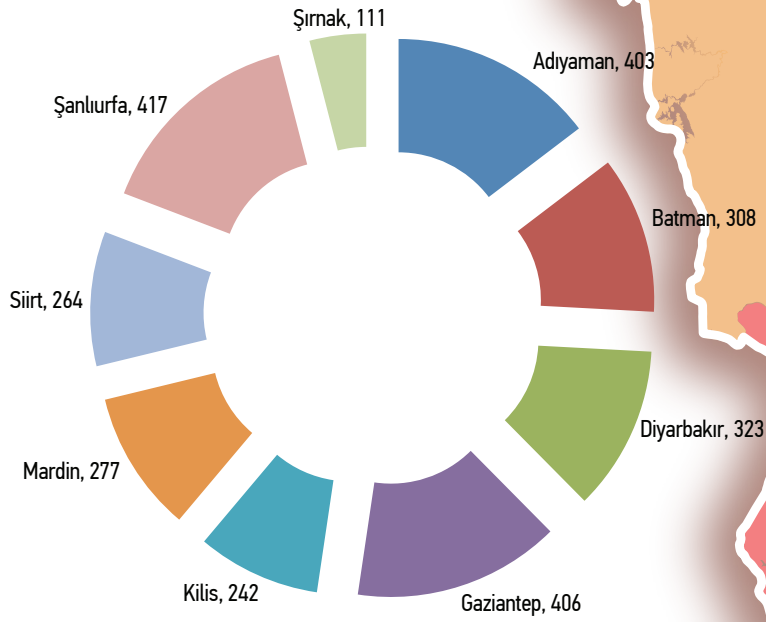
Program kapsamındaki 86 proje 45 ilçede uygulanmış ve 682 belde, köy ve mezraya ulaşılmıştır. Doğrudan yararlanıcısının gelirini artıracak tarımsal üretim ve tarımsal altyapıyı geliştirme projeleri 178 yerleşim biriminde uygulanmıştır. Doğrudan 2.980 hanenin gelir artışına katkı sunulmuştur. Kütüphane, bilişim teknoloji sınıfları, laboratuvar, ana sınıfı, okulların ve lojmanların bakımı, hijyeni, bahçelerin düzenlenmesi, spor alanları ve çocuk parkları yaparak 44.350 ve diğer faaliyetlerle toplamda 84.152 öğrenciye ulaşılmıştır. Kırsal altyapı kapsamında yapılan içme suyu temin projelerinden 14.000, tarımsal üretim ve tarımsal altyapıyı geliştirme projelerinden 18.250 ve sağlığa erişim projelerinden 6.000 olmak üzere öğrenciler hariç toplam 57.000'in üzerinde kişiye doğrudan ulaşılmıştır.

GAP Kırsal Kalkınma Projelerini Destekleme Programı Kapsamında Gerçekleştirilen Projeler

Kaynak: 2011 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, TÜİK 2011

2008-2012 Dönemi SODES
Projelerinin İllere Göre Dağılımı

SPOR

Spor

Türkiye toplam nüfusu içinde aktif olarak spor yapabilecek, yaşları 10 ile 35 arasında değişen 31.946.646 kişi bulunmaktadır. Bu da toplam nüfusun % 3,5'ini oluşturmaktadır.

Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü 2012 yılı sonu verilerine göre GAP Bölgesi'nde 177.420 lisanslı, 17.311 faal lisanslı sporcu, Türkiye genelinde ise 2.365.000 lisanslı ve 262.267 faal lisanslı sporcu bulunmaktadır.

Türkiye Futbol Federasyonu ve Milli Eğitim Bakanlığı 2012 yılı sonu verilerine göre ise kayıtlı sporcu sayısı ile birlikte GAP Bölgesi'nde toplam 268.966 sporcu bulunmaktadır.

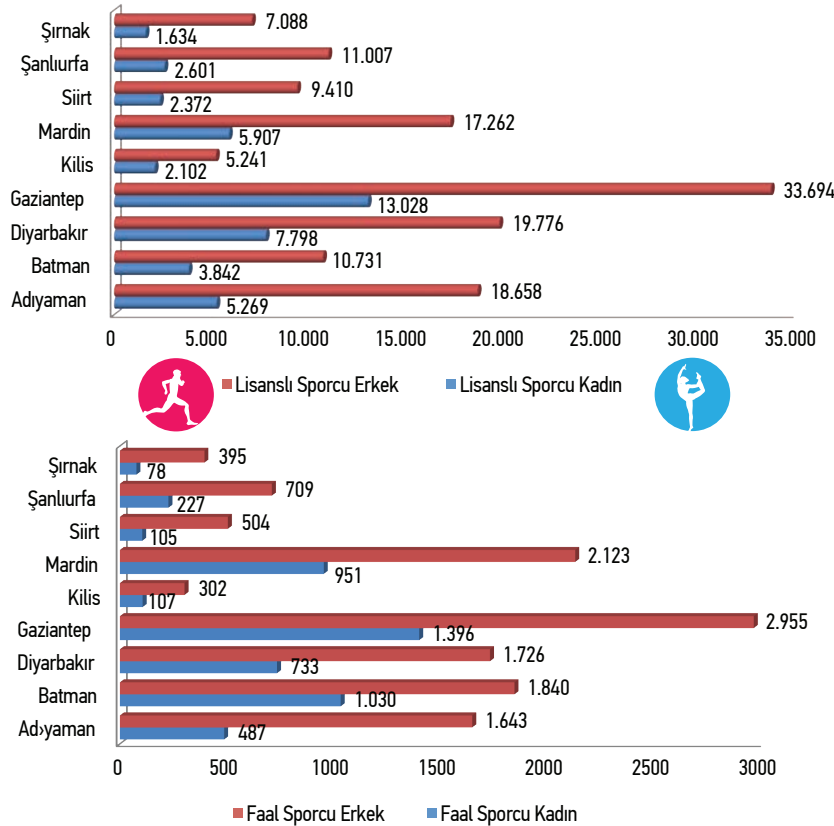
Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı'na bağlı Sporcu Eğitim ve Sağlık Araştırma Merkezi (SESAM) tarafından yürütülen araştırma sonuçlarına göre Türkiye'deki sporcuların sadece 5,06'sı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunmaktadır.

Spor kulüpleri istatistiklerine bakıldığında ise Türkiye genelinde 11.765 olan spor kulüplerinin yaklaşık % 5,8'i bölgede faaliyet göstermektedir. Bu rakamlar Türkiye ortalamasının çok altındadır.

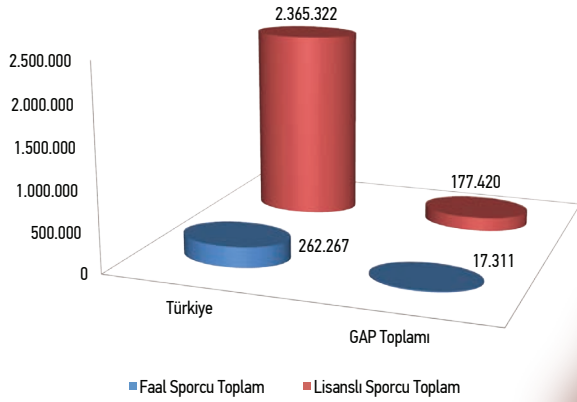
GAP Eylem Planı çerçevesinde gerçekleştirilen gerek altyapı gerekse SODES gibi araçlarla desteklenen sosyal ve kültürel projelerle, bölge spor alanındaki altyapı, insan kaynağı eksiği azaltılmaya çalışılmıştır. GAP Eylem Planı öncesi yaklaşık 90 bin olan lisanslı sporcu sayısı 2013 yılı başında %100'e yakın bir artış göstermiştir.

GAP Bölgesi'nde Sporcu Sayıları

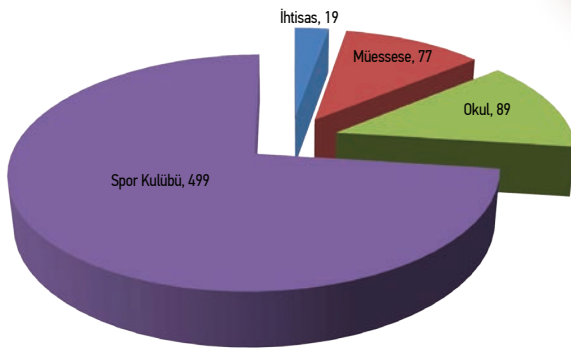
Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü, 2013 Ocak

Lisanslı Sporcu Sayıları GAP Türkiye Karşılaştırması
Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü, 2013 Ocak

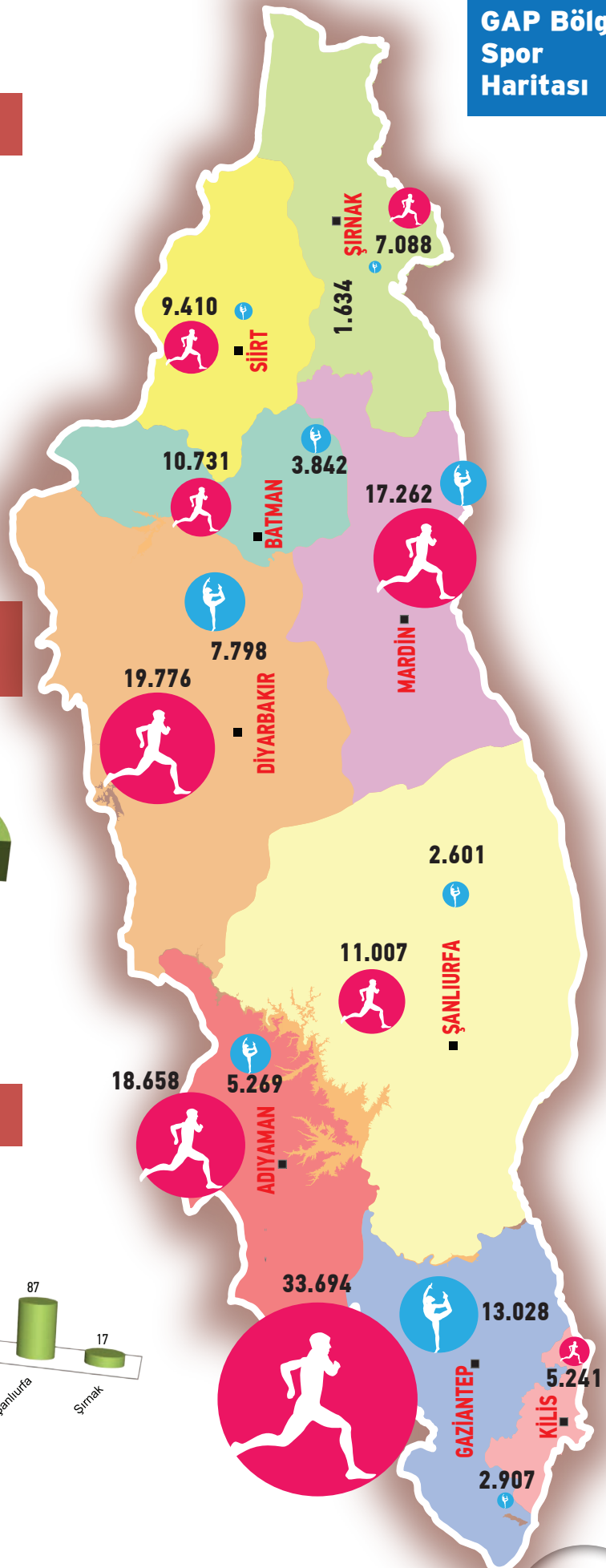
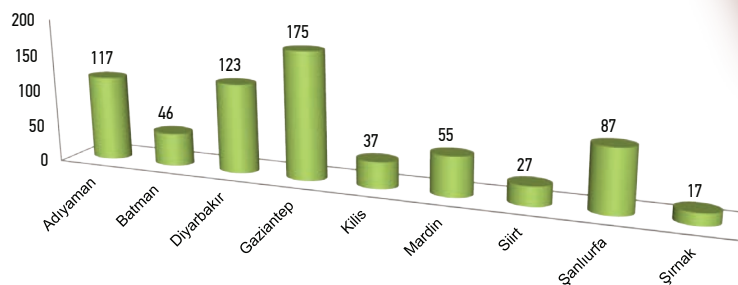

GAP Bölgesi'nde Organizasyon Türlerine Göre Kulüp Sayıları
Kaynak: Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü, 2013 Ocak

GAP İllerinde Spor Kulübü Sayıları

Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü, 2013 Ocak

A photograph of a mountainous landscape. In the foreground, a dirt road curves to the left, bordered by a concrete curb and a pile of rocks. The middle ground shows a rocky slope with sparse vegetation. In the background, there are large, rugged mountains under a clear blue sky. A blue banner is overlaid on the right side of the image, containing white text.

MADENLER VE ENDÜSTRİYEL HAMMADDELER

Madenler ve Endüstriyel Hammaddeler

ASFALTİT **ASF**

Şırnak

Silopi Harbul

Toplam rezerv: 25.765 ton

Silopi Silip

Toplam rezerv: 4.406 ton

Silopi Üçkardesler

Toplam rezerv: 20.352 ton

Avgamasya

Toplam rezerv: 8.154 ton

Milli

Toplam rezerv: 6.500 ton

Karatepe

Toplam rezerv: 5.000 ton

Seridahli

Toplam rezerv: 6.067 ton

Nivekara

Toplam rezerv: 2.000 ton

Ispindoruk

Toplam rezerv: 1.100 ton

Segürük

Toplam rezerv: 1.000 ton

Rutkekurat

Toplam rezerv: 1.000 ton

Uludere Ortasu

Toplam rezerv: 604 ton

AL

ALÜMİNYUM

Gaziantep

İslahiye-Cabbar Dağ, Hopuz, Gözkayası Sahaları

Tenör : % 50 Al₂O₃ + TiO₂, % 35 Fe₂O₃, % 7.50 SiO₂

Rezerv : 2.300.000 görünür+muhtemel+mümkün rezerv.

İslahiye-Kaplan Banısı Sahası

Tenör : % 28.32-34.23 Al₂O₃, % 28.40-33.56 Fe₂O₃

Rezerv : 16.500.000 ton mümkün rezerv.

İslahiye-Şahinlik-Akçadağ Tepe Sahaları

Tenör : % 28.50 Al₂O₃, % 29.48 Fe₂O₃,

Rezerv : 27.000.000 ton mümkün rezerv.

İslahiye-Kurudağ-Toprak Tepe-Sulumağara Tepe zuhurları

Tenör : % 45.00 Al₂O₃, % 33.00 Fe₂O₃, % 9.00 SiO₂

Rezerv : 50.000.000 ton mümkün rezerv.

ASB

ASBEST

Gaziantep

Nurdağı-Durmuşlar Köyü zuhurları

Tenör : % 1 asbest, lif boyları 1-2 mm,

Rezerv : Zuhur olduğundan rezerve yönelik çalışma yoktur.

CU

BAKIR-KURŞUN-ÇİNKO (Cu-Pb-Zn)

Adıyaman

Çelikhan (Küran, Karlık) Sahası

Tenör : -

Rezerv :55.000 ton jeolojik rezerv. Ayrıca Gerger'de de (Kırmızı Tarla) bilinen bir zuhur vardır.

PB

ZN

Diyarbakır

Dicle-Kurşunlu (Piricman) Sahası

Tenör :% 19.5 Pb (88 gr/ton Ag değeri bilinmektedir)

Rezerv :24.575 ton görünür+muhtemel, 19.925 mümkün rezerv.

Siirt

Şirvan-Madenköy Sahası

Tenör : % 2.22 Cu ve % 32.19 S

Rezerv : 27.273.000 ton görünür+muhtemel rezerv.

BARİT

Adıyaman

Besni-Karapınarderesi Zuhuru

Tenör :% 72.98

Batman

Sason-Tizi (Örenağıl) sahası

Tenör :%13.5 BaSO4

Rezerv :288.080 ton görünür+muhtemel rezerv.

Sason-Tizi-Köşekköyü sahası

Tenör :% 63.5 BaSO4. Yatak limonit minerali de içermektedir.

Rezerv :877.500 ton görünür+muhtemel rezerv.

Diyarbakır

Dicle-Viskül Köyü, Biricik Köyü ve Keferbere Köyü Sahaları

Tenör :% 80-94 BaSO4

Rezerv :2850 ton görünür rezerv olup, yataklar sondaj çamuru katkı maddesi olarak işletilmiştir.

ÇİMENTO HAMMADDELERİ

Adıyaman

Adıyaman-Merkez-Rezip Köyü-Şemikan-Çepeltepe ve Sürtepe Sahaları

Kalite : Orta

Rezerv : 16.025.000 ton görünür rezerv vardır.İkinci derece tras olabilecek nitelikteki altere dolerit, bazalt, diyabaz ve gabroların ise 860.000.000 ton muhtemel rezervi vardır.

Besni-Börgenek Sahası

Kalite : Orta

Rezerv : 18.000.000 ton kil rezervi.

Adıyaman-Merkez

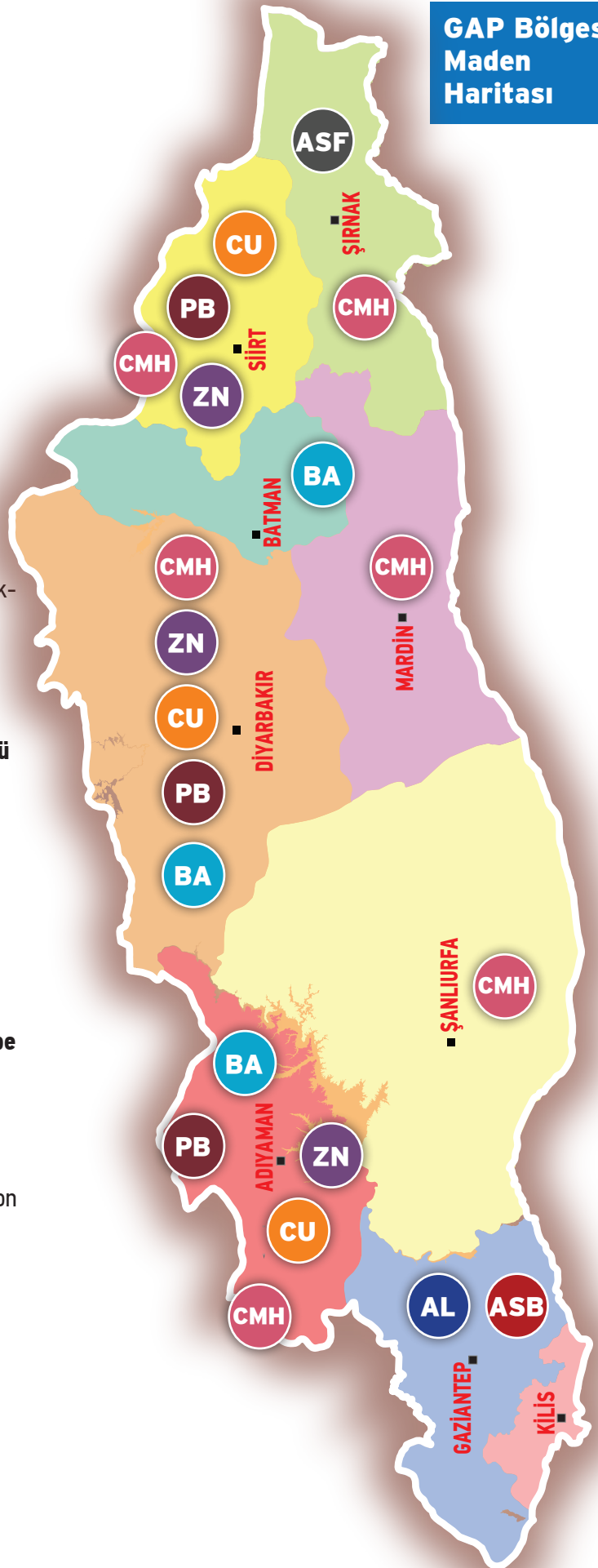
Kalite : Orta

Rezerv : 197.500.000 ton rezerv.

Diyarbakır Ergani Sahası

Kalite : -

Rezerv :462.647.937 ton kireçtaşı, 58.871.214 ton kil rezervi

Madenler ve Endüstriyel Hammaddeler

Mardin

Mardin ili civarında

Tenör :-

Rezerv : 16.000.000 ton muhtemel kireçtaşı.

Siirt

Kurtalan Sahası

Tenör : -

Rezerv :404.172.535 ton kireçtaşı, 30.884.000 ton muhtemel kil rezervi.

Şanlıurfa

İl civarında

Tenör :-

Rezerv : 24.111.652 ton görünür killi kireçtaşı, 62.212.500 ton görünür kireçtaşı rezervi.

Şırnak

Cizre-Cudiyet Mah.

Tenör : Bilinmiyor

Rezerv : 33.750 000 – 78.750.000 m³ muhtemel kil rezervi.

Merkez-Toptepe Köyü

Tenör : Bilinmiyor

Rezerv :29.063.500-67.811.500 m³ muhtemel kil rezervi.

Merkez-Çakırsöğüt Köyü

Tenör : Bilinmiyor

Rezerv :79.734.000-186.012.000 m³ muhtemel kireçtaşı rezervi.

Merkez-Balveren beldesi

Tenör : Bilinmiyor

Rezerv :33.750.000 m³ muhtemel kireçtaşı rezervi.

FE DEMİR

Adıyaman

Çelikhan-Bulam-Pınarbaşı Mevkii

Tenör : % 28.56 Fe2O3, % 2.01 P2O5

Rezerv : 24.162.200 ton görünür, 28.563.113 ton muhtemel, 16.560.642 ton mümkün rezervli apatitli demir cevheri. Ancak tenörün düşük olması ve fosfat içermesi nedeniyle işletilememektedir.

Batman

Sason-Tizi (Örenağıl) sahası

Tenör :% 34 Fe2O3, % 3.5 Mn, % 19 SiO2 ve % 0.57 S

Rezerv :14.802.560 ton görünür+muhtemel siderit rezervi tespit edilmiştir. Geçmiş yıllarda cevher üretilmiştir.

Diyarbakır

Kulp-Sekan Tepe Zuhuru

Tenör :% 33.16 Fe

Rezerv :86.000 ton toplam rezerv.

Gaziantep

Burç-Şemlik Demir yatağı

Tenör : Ortalama % 59.25 Fe; % 3.17 SiO2 ve % 11.75 S

Rezerv :13.650 ton görünür rezerv.

Kilis

Musabeyli-Dostallı, Karabolluk

Tenör : % 47 Fe, % 20.1 SiO2

Rezerv : 103.000 ton görünür+muhtemel rezerv.

P FOSFAT

Tut-İnişdere Sahası

Tenör : % 6.95-10.3 P2O5

Rezerv : 8.370.260 ton potansiyel rezerv.

Diyarbakır

Çınar-Ballıbaba, Bilmece Sahası

Tenör :% 8-15 P205,

Rezerv :650.000 ton görünür+muhtemel rezerv.

Kilis

Kilis-Boğazkerim, Fericek Glokonili Fosfat Sahası

Tenör : % 3.40-13 P205

Rezerv : 17.471.750 ton görünür+muhtemel rezerv

(Fericek sahası). 3.500.000 ton

potansiyel rezerv (Boğazkerim sahası) mevcuttur.

Boğazkerim sahası geçmiş

yıllarda işletilmiştir.

Mardin

Mazıdağı Bölgesi:

MTA Genel Müdürlüğü tarafından % 8-15 P205 içeren düşük tenörlü kilkarbonat

gangli 260 milyon ton potansiyel rezervli Taşıtlı fosfat yatakları bulunmuştur. Bu

yatakların üretim maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle ekonomik görülmemektedir.

Şanlıurfa

Bozova-Meryemana Tepe Sahası

Tenör : % 3-5 P205

Rezerv : 40.000 ton görünür, 31.260 ton muhtemel ve

1.400.000 ton mümkün rezerv.

Şırnak

Uludere-Ortabağ fosfat sahalrı

Tenör :Düşük tenörlü glokonili fosfatlar (% 1.34-1.5 P205)

Rezerv : Küçük rezervli.

JEOTERMAL ALAN

Şırnak

Güçlükonak-Hısta

Sıcaklık (°C): 63,5, Debi (lt/sn): 2

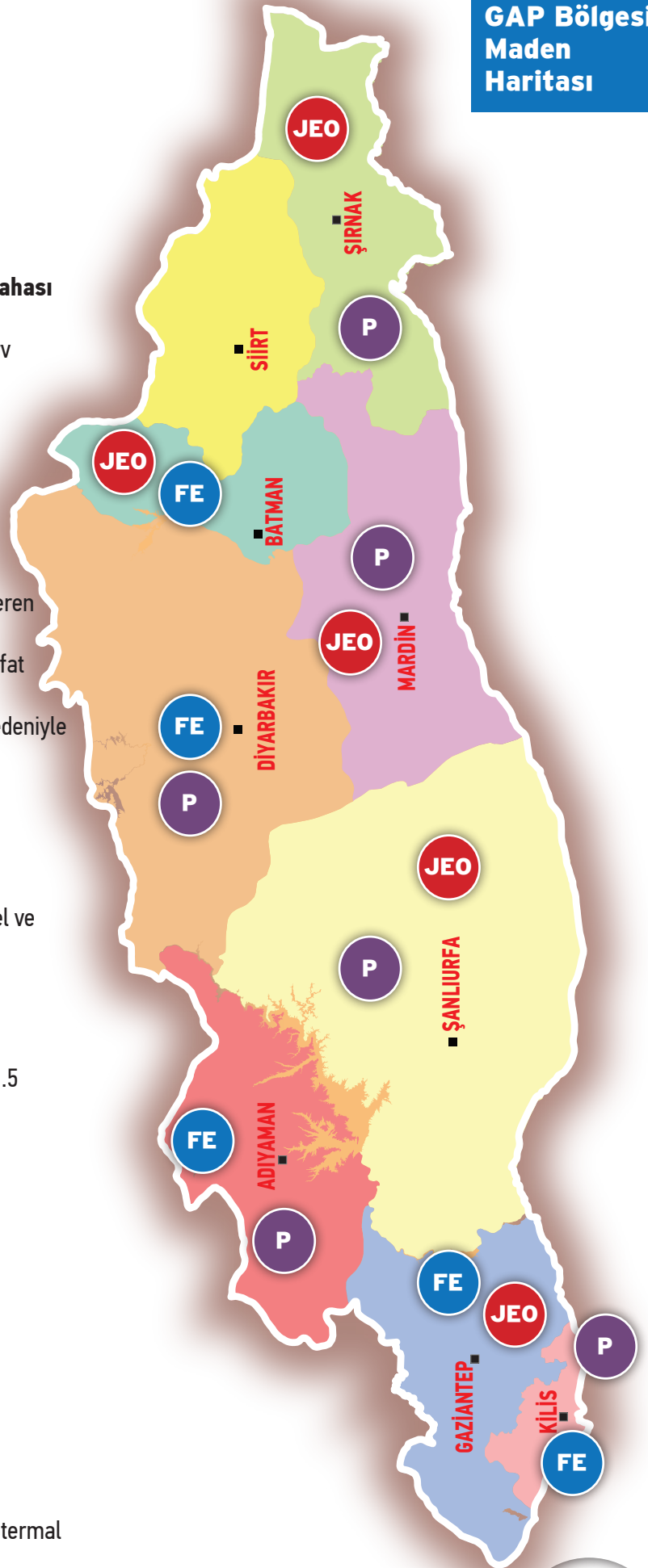
Batman

Kozluk- Taşlıdere

Sıcaklık (°C): 83, Debi (lt/sn): 16

Gaziantep

Kartalköy'de 27 °C sıcaklıkta ve 1 lt/sn debili jeotermal kaynak bulunmaktadır (MTA, 2005).

Madenler ve Endüstriyel Hammaddeler

Mardin

İlisu'da 63,5 °C sıcaklıkta ve 1,5 lt/sn debili kaynak, kaplıca olarak işletilmektedir (MTA, 2005).

Şanlıurfa

Yardımcı-Karaali

Sıcaklık (°C): 42-48, Debi (lt/sn): 118

JİPS

JİPS

Siirt

Kurtalan-Bağlıca sahası

Tenör :-

Rezerv : 500.000 ton muhtemel rezerv.

Merkez-Akyamaç-Fişkin Köyü

Kalite : 1. ve 2. sınıf alçı kalitesinde

Rezerv : 41.783.175 ton rezerv.

KROM

CR

Gaziantep

İslahiye (Kartalköy, Sarıkaya, Kalaycık, Ağalarabazı, Çolaklar, Yesemek, Küçükkatranlı, Büyükkatranlı, Çubuk, Alacaköy, Melikanlı, Şemlik, Kazıklıköy, Martavan) yatak ve zuhurları

Tenör : % 30-50 Cr2O3

Rezerv :18.226 ton görünür, 20.725 ton muhtemel rezerv.

Yatakların çoğundan geçmiş yıllarda üretim yapılmıştır.

Siirt

İl genelinde iki adet zuhur ve bir adet terk edilmiş eski ocak vardır.

Tenör : % 26-51 Cr2O3

Rezerv : Ocakta 100 ton toplam, zuhurlarda ise 2728 ton toplam rezerv.

KUVARS KUMU

KVSK

Mardin

Kızıltepe-Gürmeşe-Çimenli sahası

Tenör : % 80.1-97.2 SiO2, % 0.45-1.60 Fe2O3

Rezerv : 17.501.594 ton görünür rezerv.

MANGANEZ

MN

Adıyaman

Tut-Meryemuşağı Sahası

Tenör : % 28-40 Mn

Rezerv : 4.500 ton görünür + muhtemel rezerv.

Gölbaşı-Yumaklıcerit Sahası

Tenör :%31.86 Mn

Rezerv :3.380 ton görünür rezerv.

Gölbaşı-Çelikköy Sahası

Tenör :%19-40 Mn

Rezerv :2.000 ton görünür rezerv.

Merkez-Küçükacivert Sahası

Tenör : % 20.66 Mn

Rezerv : 7.500 ton görünür+muhtemel rezerv.

Diyarbakır

Ergani-Gömeşik Sahası

Tenör :% 39.49 Mn

Rezerv :19.000 ton görünür+muhtemel rezerv.

Gaziantep

Şahinbey-Burççakal,

Zülfikar,Güllüce,Bekişli,Belenköy,Narlıca,Hezek,Yaylacık,Şipke,Yeniyapan sahaları

Tenör : % 30-49 Mn

Rezerv : 45.000 ton görünür+muhtemel rezerv.

Kilis

Musabeyli-Dostallı, Y.Kalecik, Kocamustafapaşa,

Karadut, Burunsuzlar, Beleden ve Kale

Mah. Sahaları

Tenör : % 13-49 Mn

Rezerv : 330.230 ton görünür+muhtemel rezerv.

MERMER MR

Merkez-Yalınköy mermer sahaları

Tenör : İyi kalite (kaplama ve döşeme taşı için uygun)
Rezerv : 47.317.737 görünür rezerv.

Derik-Çat-Telbesni mermer sahaları

Tenör :İyi kalite (kaplama ve döşeme taşı için uygun)
Rezerv : 221.025.600 ton görünür rezerv.

Siirt

Baykan-Girdigan Köyü

Tenör : 1-3 m³ arasında bloklar alınabilir (işletme kaybı %25)
Rezerv : 1.600.000 m³ görünür rezerv.

MİKA MIC

Diyarbakır

Çermik-Midye Köyü Oyukbağ Tepe zuhuru

Kalite :Plaka boyutları 1-5 cm
Rezerv :Rezerv çalışmaları yapılmamıştır. Özel sektör tarafından mika çıkarılmıştır.

TUĞLA-KİREMİT TĞKİ

Adıyaman

İl merkezi

Kalite : İyi
Rezerv : 24.000.000 ton jeolojik rezerv.

Batman

Merkez-Girbereşk Köyü sahası

Kalite :İyi
Rezerv :3.000.000 ton jeolojik rezerv.

Diyarbakır

Merkez ve Lice İlçeleri ile Sincangözü-Varisinbağı-Zengo, Angülgözü ve Patrik Köyleri Sahaları

Kalite :Orta ve iyi kalite
Rezerv :3.000.000 ton jeolojik rezerv.

Gaziantep

Merkez-Karahüyük Köyü

Kalite : Orta ve iyi
Rezerv :Zuhur olduğundan rezerve yönelik çalışma yoktur.

Şanlıurfa

İl civarında

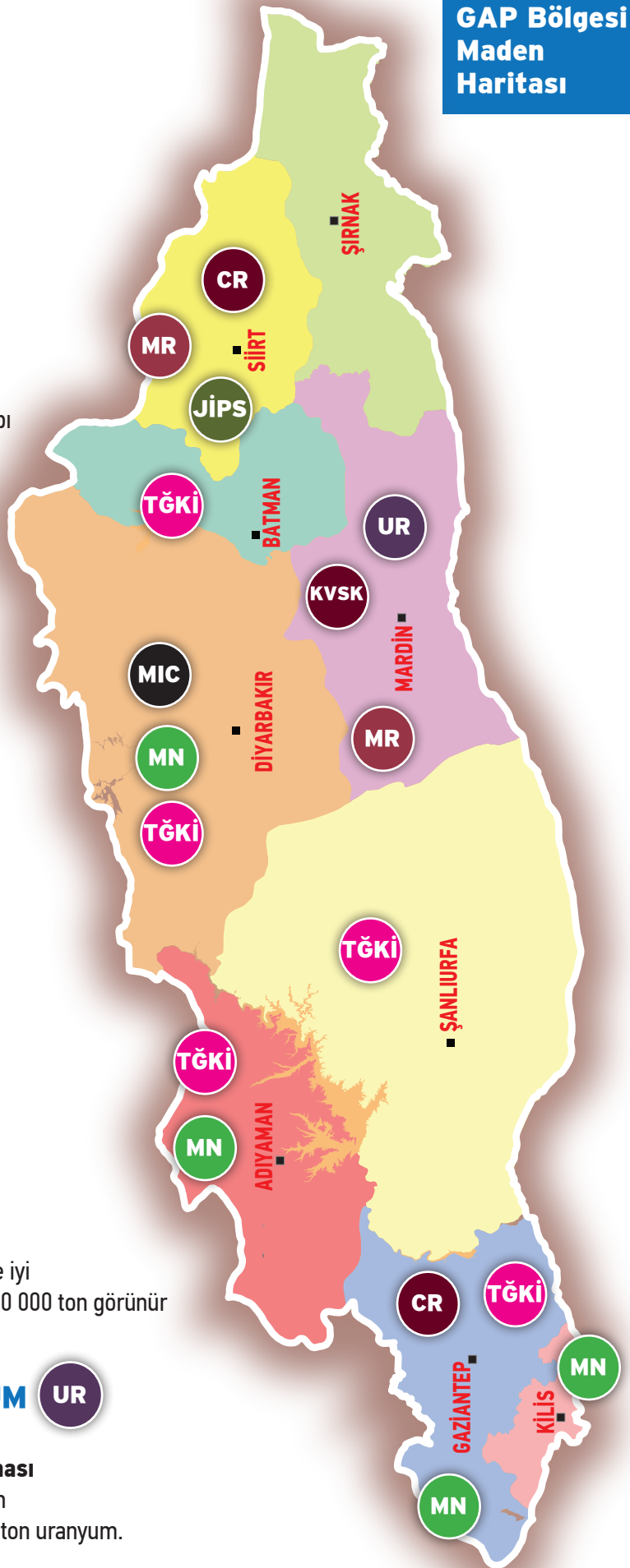
Kalite : Orta ve iyi
Rezerv : 40.000 000 ton görünür rezerv.

URANYUM UR

Mardin

Mazıdağı Sahası

Tenör : 55 ppm
Rezerv :4.576 ton uranyum.

KAYNAKÇA

- GAP Sanayi Gelişim Raporu, T.C. Kalkınma Bakanlığı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2012
- Güneydoğu Anadolu Projesi'ne Genel Bakış, T.C. Kalkınma Bakanlığı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2012
- GAP'ta Kırsal Kalkınma Deneyimi "GAP Kırsal Kalkınma Projelerini Destekleme Programı" Sonuç Raporu, T.C. Kalkınma Bakanlığı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2012
- GAP ve Spor, T.C. Kalkınma Bakanlığı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2012
- GAP ve Enerji, T.C. Kalkınma Bakanlığı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2012
- GAP ve Şehirleşme, T.C. Kalkınma Bakanlığı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2012
- GAP ve Turizm, T.C. Kalkınma Bakanlığı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2012
- GAP Bölgesi Turizm Master Planı, 2011
- Ülkemizin En Büyük Projesi olan GAP'ın Dünü, Bugünü ve Yarını, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, 2012